

GRÖNINGS S. J.

**JÉZUS KRISZTUS
SZENVEDÉSÉNEK
TÖRTÉNETE**

I. KÖTET

KORDA KIADÁSA

A
**MI URUNK JÉZUS KRISZTUS
SZENVEDÉSTÖRTÉNETE**

HARMINCNÉGY ELŐADÁSBAN MAGYARÁZTA ÉS A KERESZTÉNY
ÉLETRE ALKALMAZTA

GRÖNINGS JAKAB S. J.

MAGYARRA FORDÍTOTTA
HIPPICH ISTVÁN S. J.

I. KÖTET

BUDAPEST, 1924
KORDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KIADÁSA
VIII. MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 3

Nr. 149.

Imprimi potest.

Budapestini, 1. februarii 1924.

Eugenius Somogyi
prov.

Nihil obstat.

P. Franciscus Biró S. J.
ensor dioecesanus.

Nr. 404.

Imprimatur.

Strigonii, die 16. februari 1924.

Julius Machovich
vicarius generalis.

**Ez a könyv a IV. német fordítás után készült, amely a Herder cégnél
jelent meg Freiburg i. Br.-ban.**

24–555. Apostol-nyomda részvénytársaság, VIII, Horánszky-utca 20

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
1. Krisztus Urunk lelki szenvedései az Olajfák-hegyén	1
2. Krisztus Urunk lelki gyötrelmeinek körülményei az Olajfák-hegyén	14
3. Krisztus az Olajfák-hegyén imádkozik .	25
4. Krisztus többször meglátogatja apostolait .	37
5. Judás árulása	49
6. Az Üdvözítőt elfogják	65
7. A legközelebbi események Krisztus elfogatása után	78
8. Krisztus elleni eljárás Kaifásnál . .	90
9. Péter háromszor megtagadja Krisztust .	103
10. Az áruló halála	120
11. Krisztust Pilátusnál bevádolják	134
12. Krisztus első kihallgatása Pilátus előtt :	146
13. Krisztus Heródes előtt .	159
14. Krisztus és Barabbás .	176
15. Krisztus megoszlórozása	189

1. Krisztus Urunk lelki szenvedései az Olajfák-hegyén.

„És a halállal tusakodván, hosszabban imádkozott. És olyan lett az ő verejtéke, mint a földre lefolyó vérnek csöppjei” (Luk: 22, 43, 44).

A legméltóságosabb Oltáriszentség rendelése után megtartotta az Úr Jézus búcsu-beszédét; elmondotta a törvény által előírt dicsőítő éneket és azután tanítványaival együtt kiment az Olajfák-hegyére, hogy ott szokása szerint imádkozzék.¹ A kert körülbelül fél-óránnyira volt az utolsó vacsora termétől és egy mezei jószághoz tartozott, amelyet Getszemáné nak, vagyis olajsajtónak híttak. Útjuk Cedron, erdei vagy hegyi patakon vezetett át, amelynek medre a nyár derekán rendszeren kiszáradt. Cedron sötét, fekete hegyszakadékot vagy árnyékos völgyet jelent. Nevét a patak vagy a sűrűn benőtt erdei völgy sötétségétől nyerte, vagy mivel Jozafát völgye, amelyen keresztül folyt, a bűn völgye, a sírok völgye volt. Ott áldoztak hajdan Moloch bálvány-nak, ott volt a zsidók temetkezési helye. Ezen

¹ Máté 26, 30—36 Mrk. 14, 26—32 Luk. 22, 39 Ján. 18, 1, 2

a meredek sziklák által borított hegyszakadékon keresztül külön e célra épített fahidon vezették évenként a vörös tehenet az Olajfák-hegyére, hogy ott engesztelésül a nép bűneiért elégessék. Ezen az úton hajtották ki a bűnbakokat is, hogy a vadállatoktól széttépvé, a bűnök kivetését példázzák. Ezen az úton haladt most az Istenfia, az egyedül tiszta, az ártatlan bárány, hogy eltörölje a világ bűneit. Hajdan Dávid király is átkelt Cedron patakon és hű kíséretével fölment az olajfák hegyére, mint a királyok II. könyvében olvassuk, „sírván,¹ mezitláb járván, és beborított fővel”, mivel pártütő fia, Absalom elől menekülnie kellett.

Krisztus azonban átment ezen a patakon, nemhogy ellenségei elől meneküljön, hanem hogy az Olajfák-hegyén árulójának kezébe szolgáltatassa magát. Mert sz. János bizonyossága szerint, Judás, ki őt elárulta, ismerte a helyet, mivel az Úr Jézus sokszor jött oda tanítványjaival, kivált az utóbbi napokon.

Ütközben az Üdvözítő félreérthetetlen szavakkal megegyeszer megjósolta tanítványainak, kivált Péternek, hogy hűtlenek lesznek hozzá. Ők azonban nem akarták elhinni. Sőt Péter újra erősítette vakmerő önhittséggel: ha mindnyájan is megbotránkoznak mesterükben, ő ezt minden biztonnyal nem fogja megtenni; készebb lesz vele meghalni, hogysem őt megtagadja. Az apostolok hallották Péter hűségnyilatkozatát, azért ők is váltig töreked-

¹ Kir. II. 15. 30

tek hűségükről őt biztosítani. A Megváltó pedig azon fáradozott, hogy őket a beálló eseményekre előkészítse, rámutatván közeli feltámadására és már most némileg vigasztalja. Ilyen és hasonló beszélgetések közt megérkeztek végre a Getszemáne keribe.

Az Olajfák-hegyén történeteket helyesen a következő szempontok alatt foglalhatjuk össze: Krisztus szomorkodik és küzd a halállal, Krisztus mennyei Atyjához imádkozik, Krisztus meglátogatja tanítványait, Krisztust Judás elárulja, Krisztust ellenségei elfogják. Végül az apostolok megfutamodnak.

Elmélkedjünk ma az isteni Megváltó lelki szenvedéseiről, még pedig fontoljuk meg azokat

1. *magukban véve, azután lássuk*
2. *a szenvedések okait.*

I.

A Megváltó lelki szenvedéseit az evangelisták¹ következőkép írják le. Sz. Máté így ír: „Kezdett szomorkodni és aggódni. Akkor mondá nekik: Szomorú az én lelkem mindhalálig; várakoztatok itt és virrasszatok velem”. Sz. Márk evangelista így szól: „És elkezdett reszketni és borzadni. És mondá nekik: Szomorú az én lelkem mindhalálig; várjatok itt és virrasszatok. Az evangelisták tehát három kifejezést használnak a Megváltó lelki szenvedéseinek megjelölésére. Említést

¹ Mát. 26. 37. 38. Márk. 14. 33. 34

tesznek bánkódásról és szomorúságról, szólnak félelem és aggodás által okozta remegésről, szólnak borzadásról és undorodásról. Szomorúság vagy bánkódás valamely jelenlevő bajnak a következménye, amely bennünket már utólért; *félelem* vagy aggodalom valamely bekövetkező nagy baj gondolatától ered, amit kikerülnünk igen nehéznek látszik; *undor* vagy borzadás támad bennünk majd valamely jelenlevő elháríthatatlan baj nyomása következtében, majd olyan jövődő bajok gondolatára, amelyek, mivel azokat el nem kerülhetjük, már mint jelenlevő bajok állnak lelkünk előtt.

Bennünket emberek a jelenlevő vagy jövődő bajokra gondolva a szomorúság, félelem és borzadás érzelmei egyszerűen meghorognak, lesújtanak. Ezek a szenvedélyes indulatok ugyanis nem támadnak bennünk közönségesen, érett megfontolásból és szabad akaratunkból. Inkább alsóbbrendű lelki erőinkből erednek, ahonnan felsőbb lelki tehetségeinkig hatnak fel, akaratunkat felizgatják és magukkal ragadják. Megelőzik értelmünk megfontolását, mielőtt észrevesszük, máris jelentkeznek. Ennélfogva megnehezítik értelmi tehetségünk nyugodt megismerését. Mindebben még nem volna személyes hiba, bűnről szó sincs. Hisz mindez pusztán emberi dolog, sajátképen romlott természetünk következménye. Az értelmes akaratnak volna most a feladata, hogy az ész és hit indítóokaival, valamint az imádság és isteni kegyelem segélyével ezeket a szenvedélyes indulatokat

megfékezze és leigazza. Akaratunk azonban helyett igen sokszor önhibájából könnyen enged, szabad pórásra hagyja az ébredező indulatokat, amelyek azután türelmetlenségre, haragra és más bűnökre ragadják az embert és így értelmünk világa még inkább beborul.

Nem így volt ez Krisztus Urunknál. Ő benne, bármit is szenvedett, semmi sem homályosíthatta el az értelem tiszta világát. Krisztus ugyanis mindenekelőtt teljes öntudattal és szabadsággal állította lelke elé a szomorúság, félelem és borzadás okait. Azután megengedte ugyan, hogy azok teljes mértékben gyakorolhassák kínos befolyásukat akaratára és akarata által többi lelki tehetségeire; de egyúttal ellenokokkal is állott elő, amelyek őt e szenvedések elviselésére serkentették és hogy nekünk példaképül szolgáljon, buzgó imádságban mennyei Atyjához is fordult. Eszerint szenvedett ugyan, de mégis teljesen uralkodott mindig belső indulatain.

Itt valami nagy titokkal állunk szemben. Az isteni hatalom és szeretet teljesen megfoghatatlan csodája által történhetett csak, hogy Krisztus lelke, mely teremtése első pillanatától fogva Istent színről-színre látta és e látás folytán, míg a Megváltó a földön élt, végtelen boldog volt, egyúttal egyéb okoknál fogva fájdalmakat is érezhetett és szomorú is tudott lenni mindhalálig.¹ Az Isten kizárólag az Üdvözítő személyére vonatkozólag

¹ Lásd: W. Wilmers S. J. Lehrbuch der Religion II. (4. Aufl.) 616 ff. Francelin, Tract. de Verb. Inc. thea. 42. S. 433.

művelte ezt a csodát. Mert sz. hitünk tanítása szerint a boldogok az égben az Istennek közvetlen látása következtében teljesen képtelenek valamit szenvedni, amely kiváltság az utolsó ítélet után testükre is átszármazik.

Jézus Krisztus lelki kínjai fokról-fokra növekedtek; a szó teljes értelmében halálfélelemmé fokozódtak, amire beállt a haláltusa, amelynek véres verejték volt a következménye. Sz. Lukács¹ evangélista ezt az eseményt következőleg írja le: „És a halállal tusakodva hosszasabban imádkozott. És olyan lett az ő verejtéke, mint a földre lefolyó vérnek csöppjei”. Mindenekelőtt hogyan magyarázhatjuk meg Krisztus halálfélelmét? Nálunk embereknél a halálfélelem közönségesen három okból ered: első sorban halálos félelem fog el bennünket, ha lefolyt életünk bűneire visszaemlékezünk; azután mivel sorsunk bizonytalan az örökkévalóságban; végre mivel lelkünk természetesen vonakodik elválni testünktől. Hogy Krisztus halálfélelme nem eredhetett sem az első, sem a második okból, ez világos. Mert multját illetőleg, Krisztusnak nem volt semmi megbánni valója; a jövőre nézve pedig egész biztosan tudta, hogy Atyjához megy. Krisztus halálfélelme tehát csak az utolsó okból származhatott; azonban és ezt jól kell megjegyeznünk, egészen más módon, mint minálunk. Oly módon keletkezett, mint ahogy már előbbi lelki kínjainak megfonto-

¹ 22, 43, 44.

lásánál láttuk. Bennünket megrohan ez a halál elleni küzdelem, ez a haláltól való félelem akaratunk ellenére, akaratunk beleegyezése nélkül. Krisztusban a halálos aggodalom teljes megfontolásból és szabad akaratból eredt.

Az Üdvözítő haláltusája abban állt, hogy a haláltól való félelem természetes érzelmeit, melyeket önként megengedett, akaratának teljes erejével megtámadta, elnyomta és legyőzte. Valóban sajátságos a küzdelem az Istenember Szívében! Krisztus úgy tűnik fel itt, mint a hadvezér, ki ellenségét maga ellen kihívja és harcra ingerli, de biztos győzelmének tudatában, csakhogy legyőzze és a földreterítse.

Végre a véres verejték, mely a halálos félelemre bekövetkezett, inkább a haláltusának, mint a halálos félelemnek volt a következménye. Az aggodalom, kivált a halálos aggodalom nem hogy kiszorítaná a vért a szívből, hanem inkább visszaszorítja a szívbe. A félelem és rettegés teszi arcunkat nem vörössé, hanem sápadttá. A véres veríték tehát a haláltusából eredt, vagyis az óriási küzdelemből és erőlködésből, amikor az Úr Jézus akaratának erejével a halálfélelmet legyőzni törekedett.

Valóban olyan erőlködés volt az, amely minden fogalmunkat fölülmulja, mivel a halálos aggodalom folytán a szívben összehúzott vért képes volt abból kiszorítani, még pedig úgy, hogy a szívből kiömölvén a sz. testen át utat tört magának és a bőr-

likacsokon keresztül sűrű cseppekben áthatolt.

A mindenható Isten tehát, Izrael erőssége, a hős pajzsa, Juda törzsének oroszlánja, mint valami széttiport féreg, ott hever a porban, lihegni is már alig képes. És midőn végre nagynehezen fölegyenesedik és arcát az égre emeli, ahol a teli hold csöndes pompájában fénylik, ime ezt a sz. arcot számtalan vörös csöpp borítja és ezek a csöppek Isten Fia szívvérének csöppjei, amelyek sz. testének bőrlikacsain keresztül iszonyú kínok közt tódultak ki. A véres veritékcsöppek pedig a földre hullottak, hogy azt is az ősi átok alól megszabadítsák és mint Ábel vére az ég felé kiáltottak, de nem bosszuért, hanem irgalomért. Itt méltán kérdezhetjük, ugyan mi lehetett az oka, hogy Krisztus Urunk ilyen lelki gyötrelmeket akart szenvedni?

II.

Krisztus Urunk lelki szenvedései főképp négy okból eredtek. Az első okot abban találjuk, hogy Krisztus világosan látta mindazokat a szenvedéseket, amelyeket természetes emberi, szentségi és titokteljes testében ki kell állnia. Élénken szemei előtt állottak az összes rémképek, az összes kínos jelenetek, melyeket a rákövetkező nap magával hoz: a véres ostor, a szűrő töviskorona, a meggyalázó biborpalást, a hamis vádak, a keserű gúny és csúfság, az áldozatoltár a Golgotán. Ezek a borzalmas képek éreztették vele az összes

bekövetkező fájdalmakat, még mielőtt a durva poroszló a borzasztó ostort suhogtalta, még mielőtt a kegyetlen szegek szentséges kezeit és lábait átfúrták. Sok ember már a közelgő orvosi műtét, vagy valamely rendkívüli meg-szégyenülés pusztá gondolatára is elájul. Nem csoda tehát, ha az édes Üdvözítő Szive ilyen nagy szenvedések láttára teljesen megrendült és idő előtt vérét ontotta! Hozzárult még, mivel előrelátta a bántalmakat és tiszteletlenségeket, melyeket szentségi testében a legméltóságosabb Oltáriszentség ellen elkövetett bűnök következtében kell majd kiállnia, előre látta az üldözéseket és gyalázatot, melyeket titokteljes testében, az Anyaszentegyházban a hitellenek, eretnekek és szakadár-
rok, a kegyetlen zsarnokok, hitellenes kormányok, botrányos életű katolikusok részéről kényszerül majd elviselni. Jól tudta, hogy később, halála után, nem érezheti többé ezeket a fájdalmakat, azért sietett a szenvedés kelyhét már előre, a Gethszemáni kertben kiüríteni.

Azután végtelen szomorúságot okozhatott az isteni Megváltónak, amit hálátlan tanítványai részéről kellett tapasztalni. Az egyik útban van, hogy öt harminc ezüstpénzért eladja; a másik egypár óra múlva öt megtagadja; mindannyian részvétlenül álomnak engedik át magukat. A későbbi századokban a keresztények milliói lépnek majd a hálátlan tanítványok nyomába, olyanok, kiket jótéteményeivel elhalmozott, kiket drága vére árán a sátán rabszolgaságából kiszabadított, kiket

saját testével táplált. A zsoltárossal a Megváltó is elmondhatta¹: „Idegenné lettem atyámfiainál és jövevényé anyám fiainál. És vártam ki szánakozzék és nem volt; ki megvigasztaljon és nem találtam“.

A harmadik ok volt az a kínos előrelátás, hogy minden kinlódása és szenvedése számtalan emberre nézve kárba vesz. Már Izaiás² proféta által emelt panaszt az Úr: „Hiába munkálkodtam, ok nélkül és hasztalanul emészteltem föl erőimet“. Ki tudja, vajjon az Üdvözítő, midőn így panaszkodott, nem kényszerült-e egyikre vagy másokra közülünk is gondolni?! E tekintetben igen fájdalmasan hatott rá Judás apostol szörnyű halála, nemkülönben az ideiglenes és örök végromlás, a mely a választott, hōn szeretett Izrael népét nagy részben érni fogja.

Mindez valóban már több mint elégséges ok arra, hogy egy szív, még ha isteni Szív is, meghasadjon. És mégis Aranyszájú sz. János azt véli, hogy mi tévednénk, ha azt hinnők, hogy az említett szenvedések előrelátása volt főoka Krisztus lelki gyötrelmeinek és halálfélelmének. Mert, ha még oly rettenetesek voltak is ezek a szenvedések, az Üdvözítő mégis forrón kívánta azokat, epedve sóvárgott utánuk. Ha a kereszt még oly súlyos is volt és gyalázatos: ha még sokan balgaságnak is tartották azt, vagy sokaknak botrányul is szolgált, mindazáltal mégis sokak-

¹ Zs. 68, 9, 21.

² Iz. 49, 4.

nak üdvére is vált. Magának Krisztusnak is okot szolgáltatott az ő dicsőségére; végre a keresztből a mennyei Atyára végtelen magasztaltatás háramlott.

Szükségképen tehát még valami másnak kellett lennie, ami édes Üdvözítőnk nagy Szívét annyira megrendítette; másnak kellett még lennie, ami képes volt az örök dicsőség Istenét egy a halállal tusakodó Istenné tenni és ez nem volt más, mint a bűn. „Körülvettek engem a halál fájdalmai és a gonoszság árjai megháborítottak engem”.¹ Abban az órában, amikor a főpapok és farizeusok Kaifás házában arról tanakodtak, miként lehetne Jézus elfogatását véghezvinniök, a mennyei Atya őt, — lelke tisztaságának legkisebb sérülése nélkül — megterhelte az egész világ igazságtalanságaival; reátette az összes népek, az összes századok, az összes állapotok vétkeit, a királyok és alattvalók, a gazdagok és szegények, a szülők és gyermekek bűneit. Ki csodálkozhatik tehát azon, hogy a gonoszságoknak ez a súlya, amely vállaira nehezedett, a Megváltót a földre sújtotta?

A mi szemeink előtt persze, kik a természetfölötti dolgokban sokat vakoskodunk, a bűn nem ritkán enyhébb színt ölt. Mentegessük azt, merő emberi gyarlóságunk egészen természetes dolognak, a fiatal kor, heves vérmérséklet következményének tartja. Legfeljebb a bűn büntetéseire borzadunk el, amelyekkel Isten haragja fenyegetődzik. De Krisztus

¹ Za. 17. 5.

lelke tisztán és világosan felismerte nemcsak a vétkek hosszú láncolatát, ősszüleink engedtlenségétől kezdve egészen a vérlázító tettekig a világ végén; felismerte egyszersmind az undokságot, a lázadást, a megvetést, a fekete hálátlanságot, amely minden egyes bűnben megnyilatkozik. És míg az igazságtalanság, amelyet Urunk és Istenünk ellen bűneink által elkövetünk, még ha azt fel is ismerjük, vajmi keveset bántja lelkünket, mivel őt oly kevéssé szeretjük; addig Krisztus lelke, ki semmit sem keresett annyira, mint mennyei Atyja dicsőségét és őt végtelen jobban szerette a keruboknál és szerafoknál, nagyon is érezte az igazságtalanságot, melylyel bűneink által Isten Ófelségét megsértjük. Dávid fájdalma a választott nép gonoszsága fölött, Illés bánata és lángbuzgalma Izrael botrányai és bálványimádása fölött, Jeremiás próféta könnyei Jeruzsálem hűtlensége fölött, mindez csak halvány előképe volt annak a mély búbánatnak, melyet az Úr Jézus Szívében érzett, látva az egész világ bűneit.

Ha pedig így áll a dolog, akkor egy másik igazságnak megfontolása elől sem szabad elzárkóznunk. Isten az, kit bűneink szemlélete kínos nyugtalansággal tölt el és mi teljesen nyugodtak vagyunk. Isten az, aki szomorkodik bűneink miatt és mi gyönyörködünk azokban. Isten az, ki vérrel verejtékezik bűneink miatt és mi nem siratjuk azokat. Mi vétkezünk és ahelyett, hogy félnénk és remegnénk, talán azt gondoljuk: — „Vétkeztem

és mi szomorúságom történt”.¹ Az Istenember bűneink láttára haláltusát szenved és mi talán oly rettenetes közönyösségben élünk, amely gúnnyal illeti Krisztus halálgyötrelmeit, oly csalfa biztonságban élünk, amely majdnem magánál a véteknél is borzalmasabb. Mi talán sötét vakságban szunnyadozunk mindaddig az óráig, míg majd az örök bíró szava fölriaszt álmunkból. Oh rettenetes pillanat, amelyben ugyanaz a Megváltó, aki most az Olajfák-hegyén, mint áldozati bárány, némán és türelmesen viseli és érzi a vállára rakott bűneink iszonyú terhét, az utolsó napon majd lángoló bosszúfegyverét löbogatja az elvetemedett ember felé! Borzasztó pillanat, amelyben ugyanaz a Megváltó, aki most véteinkért vérént ontja, a hasztalanul kiontott vért majd számon kéri a bűnöstől! Szörnyű pillanat, amelyben az a Szív, amely most irántunk való szeretetből halálra gyötrődik, egykor majd örök haragtól eltelve jelenik meg!

Mindazonáltal bármily nagy is hibánk, legyenek bár bűneink megszámlálhatatlanok, mint a tenger fővénye, nem szabad csüggednünk. Még nem járt le számunkra a kegyelem ideje; a halállal tusakodó Megváltó testéből még folyton folyvást folydogál érettünk az Ő szentséges vére, még forrón dobog érettünk isteni Szíve! Az érettünk kiömlő vér láttára tehát szent legyen elhatározásunk, hogy a jövőben kerülni fogjuk azt a bűn-

¹ Jézus, Sirák fia 5. 4.

szörnyet, amely az Isten Fiát megrendítette az Olajfák-hegyén. Szent legyen elhatározásunk, hogy e szentséges vér által megakárunk tisztulni bűneinktől a penitenciatartás szentségében: szent legyen elhatározásunk, mostantól fogva olyan életet élni, amely biztos reményt nyújt, hogy haláltusánkban Krisztus halálaggodalma nem válik kétségbeesésünkre, hanem vigasztalásunkra, nem válik romlásunkra, hanem örök üdvünkre.

2. Krisztus Úrunk lelki gyötrelmeinek körülményei az Olajfák-hegyén.

„És mondá nekik: Szomorú az én lelkem mindhalálig”. (Márk 14, 34).

Az Úr Jézus szenvedéstörténetének megfontolásánál nemcsak a főeseményekre, hanem lehetőleg az alárendeltebb történetekre, sőt az egyes mellékkörülményekre is tekintettel kell lennünk, amelyeket az evangélisták elmondanak. Amit ugyanis a Szentlélek a szentírásban Krisztus Úrunk személyéről, működéséről és szenvedéséről velünk közölt, az nem lehet valami csekély, jelentéktelen dolog, hanem bizonyára megérdemli, hogy figyelembe vegyük és megfontoljuk. Ezekben a különféle külső körülményekben nem ritkán a legmélységesebb titkok rejlenek, és ha értelmükbe mélyebben behatolunk, fokozzák

érdeklődésünket a főesemények iránt. Az események alapos megértéséhez továbbá nagy haszonnal jár, ha a belső körülményeket, vagyis azok okait is korlátolt belátásunk szerint mély alázattal kutatjuk, vizsgáljuk, miért történt mindez így és miért kellett mindennek így történnie?

Allapodjunk meg azért az első elmélkedés tárgyánál, hogy a halálig szomorú és vérrel verejtékező Üdvözítő képét egy-két vonással kiegészítsük és tökéletesítsük, és vegyük fontolóra:

- I. *mily körülmények között,*
- II. *mily okokból szenvedte Krisztus az említett lelki gyötrelmeit.*

I.

Az evangelisták jelentései szerint az Üdvözítő lelki gyötrelmeinek külső körülményei háromfélék voltak: a hely körülményei, az idő körülményei, a személyek körülményei.

Szóljunk első sorban a *hely* körülményeiről. Krisztus Urunk kertben kezdte meg szenvedését, még pedig az Olajfák-kertjében. Midőn az isteni Megváltó elfogatása óráját közeledni látta, elhagyta az utolsó vacsora termét. Ajó embernek ugyanis, aki a legméltóságosabb Oltáriszentség rendelésére házát oly nemeslelkűen rendelkezésére bocsájtotta, mégis nem akart kellemetlenséget okozni. Mert bizonyára nagy zavar támadt volna, ha az ő házában történt volna Krisztus elfogatása. Elhagyta egyáltalában a várost. A városon kívül, Isten

szabad ege alatt akarta szenvedését megkezdeni és később be is végezni, annak jeléül, hogy nemcsak Jeruzsalemért, hanem az egész világért ontja vérének. Paradicsom szépségű kertet választott magának, ahol szenvedését megkezdette. Valóban jelentőségteljes egy választás! Kertben követte el az első Ádám az első vétket, az engedetlenség vétvét; kertben akarta tehát a második Ádám Atyjának mondani: „Nem amint én akarom, hanem amint te”. Ádám visszaélve szabadságával, kertben döntötte magát és az egész emberi nemet a leggyalázatosabb rabszolgaságba; azért szükséges volt, hogy Krisztus kötelékei kertben törjék össze a mi bilincseinket. Kertben mondta ki Isten Ádám fölött a halálos ítéletet; tehát kertben akarta Krisztus magára vállalni ezt az átkot és ezt az ítéletet. Kertben vészelt el az emberi nem; pedig ott szokás az elvesztett dolgot keresni, ahol elveszett. Krisztus azért jött a világra, hogy egy virágos kertet létesítsen, amelyben az aláztosság ibolyája, az önmegtágadás mirhafája, a szeretet rózsája, a szűztiszta lelkek liliumai, a hitvallók borostyánai, a vértanúk pálmái teljes díszben fakadjanak és ragyogjanak. Miért is szükséges volt a kert talaját előbb saját drága vérével áztatni és megtermékenyíteni. Továbbá a Getszemani-kert olajfák kertje volt, legalább is bőségesen volt olajfákkal beültetve és több szentírásmagyarázó véleménye szerint épen abból került az olajszükséglet a templom szolgálatára. Ez a körülmény is újra nagy jelentésű! Sz. Bernát

mondja:¹ „Az olaj világít, táplál és gyógyít“. Mindezeket a hatásokat idézi majd elő Krisztus. Jézus vére a keresztény templomban, még pedig hasonlíthatatlanul magasabb fokban, mint az olajfa gyümölcse Salamon templomában. Hisz, mint sz. Pál apostol mondja, Krisztus az a nemes olajfa, amelybe a pogányok bele vannak oltva. Amint azonban az olajat, hogy az isteni szolgálatra használható legyen, erőszakosan sajtolja ki a bogyókból, úgy Krisztus Jézus vérét is erőszakos halálküzdelem sajtolta ki sz. testéből.

De vegyük figyelembe most *a személyek körülményeit*. Apostolai közül csak háromnak, Péternek, Jánosnak és Jakabnak engedte meg Krisztus Urunk, hogy haláltusájának szemtanúi legyenek. Ennek őket könnyen kitalálhatjuk. Krisztus mindenekelőtt ezt a hármat, de csakis ezt a hármat készítette elő e jelenet szemlélésére. A Tábor hegyén megjelent nekik istenségének fényében, nehogy majd emberi gyengeségében őt látva, megütközzenek benne. „A többieket“ így szól Origenes Krisztus nevében: „mint gyengébbeket leülésre szólítottam; töletek, mint erősebbektől elvárom, hogy velem virrasztva és imádkozva munkálkodjatok“. Itt látjuk tehát, mily igaz az, amit a Szentírás mond, hogy az Isten nem hagyja az embert erején felül megkísértetni.

Továbbá ez a három apostol nagyobb és határozottabb ígéretet is tett a többinél. „Meg-

¹ Serm. 15 sug Cant n 5

tudjátok-e inni azt a poharat, melyet én iszom“, kérdezi Krisztus Jánost és Jakabot. „Mire azok feleltek: Igen, megtudjuk“. ¹ Péter pedig biztosította Krisztus Urunkat, hogy ő kész vele meghalni is.

Midőn az apostolok látták, hogy a mennyei Atya nem hallgatja meg kérését és nem veszi el tőle a szenvedés kelyhét, ebből megtanulhatták azt, hogy az Isten nem elégzik meg pusztá igéretekkel, hogy önekik is ki kell üríteniök a szenvedés poharát. Végre ők voltak arra rendelve, hogy az Egyház kiváló oszlopai és támaszai legyenek, sőt Péter az Egyház fejének volt kiválasztva, azért úgy illett, hogy nagyobb részük is legyen Krisztus keresztyéből. Azért kell, hogy az elüljárók, feljebbvalók, a szülők is mindig nagyobb szenvedésekre álljanak készen; ezek különösen az örökös kötelességével vannak szoros kapcsolatban.

De Krisztus Urunk még ettől a három tanítványtól is egy kőhajításnyira eltávozott, hogy zavartalanul imádkozhassék. „Elszakadt tőlük“, mondja az evangelista. Ez tanuskozik a szeretetről, mellyel apostolai iránt viseltetett. Nagy szeretetének a jele apostolai iránt. Mintegy erőszakot kellett magán vennie, hogy tőlük elszakadjon. De ez nagy szomorúságát is jelzi; hisz nagyon is természetes dolog, ha szenvedéseinkben jóbarátok társaságát óhajtjuk élvezni. De Krisztus Urunk ezt az áldozatot is meghozta mennyei Atyjá-

¹ Márk 10, 38, 39.

nak. Sz. Anzelm elbeszélése szerint, az Üdvözítő egy kis magaslatra vonult vissza úgy, hogy a három tanítvány a telihold fényénél a kijelölt távolságból láthatta.

Ellenben el volt végezve, hogy a halálfélelmet követő elfogatás az apostolok teljes gyülekezete előtt történjék meg. Az apostolok mind tanúi legyenek annak, hogy Krisztus önként hagyja magát bilincsekbe veretni, azért földre terítette előbb elleneit. Ez a körülmény elejét vette annak a vádnak is, mintha Krisztust, midőn egyedül volt, valami újabb súlyos bűntényen rajtakapták és azért hatalmukba ejtették volna. Hamis tanúkról, kik ilyesmire megesküsznek, a farizeusok majd csak gondoskodtak volna.

Hátra van még, hogy fontolóra vegyük az *idő körülményeit*. Este nyolc óra felé volt az idő, midőn Krisztus útnak indult, hogy szenvedését megkezdje, tehát az az óra, amikor az emberek milliói, keresztények, sőt katolikusok milliói is felkerekednek, hogy a vétkes örömök karjaiba rohanjanak. Este kilenc órától közel éjfélig Krisztus szomorú volt mindhalálig; elborzadt, remegett, a halállal tusakodott, vért izzadt. Mily borzasztó ellentét a szenvedő Üdvözítőnek e képe és a lármás tivornyák, a könnyelmű táncmulatások, a szemérmetlen ballettáncok, a titkos összejövetelek, az erkölcstelen dözsolések között, amelyek által a bűnösök épen ebben a három éjjeli órában hívják ki maguk ellen Krisztus vérért. Ennek az irtózatos dolognak a láttára még az Istenember Szive is mintegy

elvesztette erejét és bátorságát: remegett és csüggedett.

Még van egy időkörmény, amelyet nem szabad figyelmen kívül hagynunk. A halálfélelem és a haláltusa rendesen közvetlenül az ember halálát szokta megelőzni. Miért nem történt ez az Üdvözítőnél is? Ennek az oka a következő: Ha Krisztus Urunk csak a keresztfán, élete utolsó pillanataiban engedi magára a halálfélelem gyötrelmeit, ez úgy tűnt volna fel, mintha a halálfélelem, tehát gyengeség következtében halt volna meg. Ő azonban meg akarta mutatni a világnak, hogy egész szabadon vállalta magára a halált. A halálfélelem gyötrelmeit azonban mégsem akarta elkerülni; azért azokat már ott a kertben szenvedte el.

Mindez a második részhez vezet bennünket, vagyis az indítóokok kutatására és megfontolására, amelyek miatt Krisztus Urunk az említett lelki gyötrelmeket, ámbár azok megváltásunkra épen nem voltak szükségesek, mégis magára vállalta.

II.

Az első indító ok, mint a szentatyák mondják, Krisztus Urunknak az a szándéka volt, hogy emberi természete valódiságáról bennünket igazán meggyőzzön. Halála alkalmával inkább istensége nyilatkozott meg. Valóban, ha az Üdvözítőt a kereszten nézzük, hogy a legborzasztóbb kínok sem foszt-

hatják meg életétől, hogy a természet rendje ellenére hangosan felkiált: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet!”, hogy aztán lehajtja fejét és meghal, meg kell vallanunk, hogy így csak Isten halhat meg. Azért kiáltott fel a százados is: „Valóban ez Isten fia volt”. A halálos félelem pedig, az ember tehetetlenségének a legvilágosabb bizonyítéka, mutatja, hogy igazán emberek vagyunk. Erről akart bennünket az Üdvözítő saját személyét illetőleg meggyőzni. Mert ha ugyanis, mint később egyes eretnekek állították, csak külszínre volt teste, akkor megváltásunk nem volna történt dolog. Mert az Istenember vérének kellene megváltásunkért váltságdíjul szolgálnia. Azért az Úr Jézus halálfélelme és remegése és borzadása és véres verejtékezése már előre meghazudtolta ezeket az eretnekeket.

Krisztus Urunk továbbá a magára vállalt lelki gyötrelmek által eleget akart tenni lelki tehetségeink visszaéléseiért, minden bűnös gondolatért, képzeletért és kívánságért; szomorúsága által megkövetni akarta mennyei Atyját az örömekért és gyönyörökért, melyeket a bűnös ember szenvedélyeinek kielégítésekor érez. Különösen pedig az volt a szándéka, hogy szenvedését, üdvünk forrását ott kezdje, ahol a bűn minden rossz forrása vette kezdetét. Már pedig a szívből fakadnak bűneink. Máté evangéliumában azt mondja Krisztus: „A szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamistanúságok, káromlá-

sok”.¹ Azért kellett előbb az emberfia szívének kínlódnia, gyötrődnie, mielőtt szent tesztet ostorcsapásokkal szétmarcangolják, fejét tövisekkel megkoronázzák, kezeit és lábait szegekkel átfúrják.

Krisztus Urunk azonkívül mindazokat, kik, mint ő, vértanuhalált fognak szenvedni, példájával bátorítani akarta és számukra a szükséges kegyelmeket kiérdemelni. Nincs kétség benne, hogy a szent vértanúk közül sokan, dacára forró kívánságuknak a vértanu korona után, a bekövetkező kínok gondolatára, a vadállatok, a lángoló máglyák, az izzó harapófogók és sokezer más kínzóeszköz gondolatára, szívükben halálig megrendültek, elborzadtak és csüggedni kezdettek. Mivel azonban látták, hogy az Üdvözítőt is, ki annyira sóvárgott a kereszt után, szenvedése közeledtével halálfélelem szállta meg, ez a látvány tüstént elűzött minden kislelküségét és félelmet. Szomorúságukban újra bátorította őket, szívüket bizalommal töltötte el annyira, hogy Krisztus malasztja által megerősödve, hősies elszántsággal, sőt örömmel siettek hohéraikelé.

Továbbá azokra a keresztényekre tekintünk, kik haláloságyukon a halál borzalmai elé oly nyugodtan néztek; kik sz. Pál apostollal diadalmasan kiáltottak feléje: „Hol van, halál, a te győzelmed? Hol van, halál, a te fullánkod?”² Nem volt-e ez újra Jézus Krisztus halálfélelmének egyik gyümölcse?

¹ Mát. 15. 19.

² 1. Kor. 15. 55.

Sz. Ambrus végre azt mondja:¹ „Az Ur Jézus szeretete és fölsége sehol sem ejt annyira bámulatba, mint ebben a szomorúságban, félelemben és remegésben. Nem érte be azzal, hogy természetemet magára vegye, magára vette érzelmeimet és érzékenységemet is. Ő, kinek semmi oka sem volt magáért szomorkodni, az én szomorúságomat akarta érezni“. Igen, úgy van. Midőn az Üdvözítő magára vállalta azokat a lelkigyötrelmeket, reánk is gondolt. Előre látta mindazokat a számtalan lelki szenvedéseket, amelyek reánk várnak, a lelki gyötrelmek pedig a legnagyobbak és legfájdalmasabbak. Ime itt egy anya, akit gyermekeinek engedetlensége és rossz viselete emészt. Itt egy atya, aki nem tudja, hogyan szerezzék meg családjának a mindennapi kenyeret. Itt egy beteg, aki szenvedésében egészen elcsügged. Amott egy szerencsétlen, kit rágalom által fosztottak meg becsületétől. Itt vannak ifjak és hajadónok, kik a kísértés folytontartó kinjai miatt majdnem kétségbe esnek. Amde vigasztalódjatok ti szomorkodó lelkek, látva a mindhalálíg szomorú Megváltót és fontoljátok meg, hogy véres veritékezése által megszerezte számotokra a kegyelmet, hogy lelkiszemeredéseiteket béketűréssel viseljétek és magatoknak érdemeiket szerezzétek! Óh hány szegény bűnösnek könnyebbült meg a szive, ha bűneinek sokasága által elrettenve és lelkifurdalásoktól gyötörve abba az isteni Szívbe merült, amelyet épen ezek a bűnök

¹ Exp. Evang. sec. Luc. I, 10. 56.

gyötörtek és kinoztak; ha méltán megérdemlett lelkigyötrelmeit az Üdvözítő kinjaival egyesítette és a bűnbánat szellemében Istennek följánlotta! Ekkor a bűnösnek, aki már közel állt a kétségbeeséshez, újra feltűnt a remény csillaga; ez volt az első lépés megtéréséhez. Bátorság tehát és bizalom az élet bármily szomorúságában!

Különösen pedig, ha majd utolsó óránk közledek és halálfélelem fog el bennünket, emlékezzünk meg a halálos gyötrellemmel küzdő Üdvözítőről, hogy mi is, mint a szentek, Krisztus halálküzdelmének láttára, halálküzdelmünkben megerősödjünk és megvigasztalódjunk. Ez azonban csak akkor fog megtörténni, ha egészséges napjainkban gyakrabban és áhitattal gondolunk Krisztus Urunk halálgyötrelmére és fájdalmait mélyen vessük szívünkbe. Különben halálunk óráján minden egyébre gondolunk, csak isteni példaképünkre nem. Ennek az elmélkedésnek tehát főgyümölcse legyen az az erős elhatározás, hogy Isten kegyelmével mennél többször fontolóra vesszük Jézus Krisztus halálaggodalmát, főkép a böjti sz. időben és az év minden péntekén. Azonkívül igen üdvös lesz, ha alkalomadtán beiratkozunk a jóhalál társulatába és ájtatosságain jámbor, buzgó szívvel résztveszünk.

Befejezésül mondjuk el azt az imádságot, melyet az Anyaszentegyház a haldoklók fölélt szokott végezni:

Uram Jézus Krisztus, az Olajfák-hegyén érettünk kiállott halálküzdemedre és elmon-

dott imádságodra, amikor szentséges véred cseppekben hullott alá a földre, alázattal esedezünk; az érettünk kiontott drága vércseppeidet ajánld föl és mutasd be áldozatul a mindenható Atya Istennek engesztelésül számtalan bűneinkért és halálunk óráján ments meg a büntetéstől, melyet bűneink sokasága miatt méltán megérdemeltünk. Ki az Atyával és a Szentlélekkel egyetemben élsz és uralkodol, Isten mindörökkön örökké.

3. Krisztus az Olajfák-hegyén imádkozik.

„Atyám! Ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazáltal nem amint én akarom, hanem amint te”.
(Mát. 26, 39.)

A szomorúság, félelem és borzalom, amit Krisztus Urunk szenvedése és halála közeledtével szabad akaratból Szívében érzett, végre valóságos halálfélelemmé fokozódott. Az evangélium továbbá mondja,¹ hogy az isteni Üdvözítő lelkiszenvései alatt a földre terülve és orcájára borulva imádkozott. Mindazáltal ezt az imádságát, amint erről később még bővebben szólunk, kétszer megszakította azáltal, hogy apostolait meglátogatta. Háromszor ismételte ugyanazt az imád-

¹ Mát. 26, 39—46 — Márk. 14, 35—42. Luk. 22, 41—43.

ságot. És mit kért? „Atyám!” mondá, „ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazáltal nem amint én akarom, hanem amint te”. Miután az Úr Jézus harmadszor is elmondotta ezt az imádságot, megjelent neki az angyal, hogy mennyei akaratáról őt értesítse és halálfélelmének leküzdésére bátorítsa. Nem ment tehát többé vissza a három apostolhoz, hanem állandóan imádkozott; imádkozott hosszabban és buzgóbban, jegyzi meg sz. Lukács. Eközben tusakodott a halállal, még pedig oly erővel, hogy vért izzadott. A haláltusa alatti utolsó és hosszabb imádságban mit kért az Üdvözítő, erről a szentírás hallgat. De annyi bizonyos, hogy miután az angyal őt megerősítette, nem kérte többé mennyei Atyjától, hogy vegye el tőle a szenvedés kelyhét. Inkább így imádkozott: „Atyám! a te akaratod legyen meg”. Végre a haláltusa megszűnt, a halálfélelmét legyőzte és három tanítványához visszatért. Midőn ismét alva találta őket, bánatos szívvel mondá nekik: Ha már figyelmeztetésem nem használ, ám tegyetek, amint tetszik; amint nektek tetszik; „aludjatok immár és nyugodjatok”. De miután fegyvercsörtetés hallatszott, az Üdvözítő hozzátette: „Most elég, keljetek föl”. Ezzel arra szólította föl a három tanítványt, hogy keljenek föl és vele együtt menjenek az ellenség elé. A katonák lármájára azután a többi nyolc apostol ijedten futott az Üdvözítőhöz. De vajjon elég korán érkeztek-e meg, hogy Judás csókjának tanúi legyenek. egész bizonyossággal nem lehet megállapítani.

Vegyük most szemügyre az imádkozó Üdvözítőt. Azon épen nem csodálkozhatunk, hogy Krisztust imádkozni látjuk. Hisz az evangéliumból tudjuk, hogy egész élete folyamán mindig imádkozott. Amint azonban a názáreti házban és nyilvános életében végzett imádsága által meg akarta mutatni, mikép szenteljük meg imádság által egyrészt ifjúkorunkat, másrészt hivatalos foglalkozásunkat, úgy az Olajfák-hegyén végzett imádsága által példát akart nekünk adni, hogyan viselkedjünk szenvedésünk idején és halálunk óráján. Valóban az Üdvözítő háromszori imádsága az Olajfák-hegyén reánk nézve igen tanulságos. Tanulságos, ha szemügyre vesszük:

- I. az imádság körülményeit;
- II. az imádság tulajdonságait;
- III. az imádság gyümölcseit.

I.

Az első körülmény, mely Krisztus imádságát tanulságossá teszi, abban áll, hogy a *legnagyobb szomorúság* idején imádkozott, tehát oly lelki hangulatban, amidőn mások ezren meg ezren azt mondanák: „Én nem tudok imádkozni“. Épen ez a mi nagy nyomorúságunk, hogy szomorúság, bosszúság, bánat és más lelkibajaink alkalmával az imádságot elhanyagoljuk. Sőt sokszor már azért sem imádkozunk, mivel nincs kedvünk hozzá, mivel nem vagyunk jó hangulatban. Pedig az imádságra soha sincs nagyobb

szükségünk, mint épen a szomorúság idején. Mivel a gonoszlélek épen a szomorúság idején ostromol bennünket kísértéseivel és azonfölül természeti erőink is ilyenkor a leggyengébbek a kísértések legyőzésére. Ha tehát ezekben a pillanatokban nem a buzgó imádságban keresünk segítséget onnanfelülről, könnyen engedünk a kísértésnek. Isten ellen panaszra fakadunk, szilkozódni kezdünk és az Istent káromoljuk. Némelyek borba fojtják bánatukat, mások a test tisztátlan gyönyöreiben keresnek enyhülést lelki fájdalmukra. Sőt nem voltak-e már olyanok is, kik életúntságukban és kétségbeesésükben öngyilkosság által akartak nyomorult életöknek véget vetni? Kövessük tehát az isteni Üdvözítő példáját, ki, midőn halálig szomorú volt, háromszor imádkozott Atyjához. Mondjuk önmagunknak: Krisztus tudott imádkozni lelki szenvedéseiben, tehát mi is tudunk. Akkor mi is tapasztalni fogjuk önmagunkon, amit a Zsoltáros magáról mondott: „Nem akart megvigasztaltatni az én lelkem: megemlékezem az Istenről és gyönyörködöm”. (Ps. 76, 3, 4.)

Krisztus Urunk akkor imádkozott, amikor barátai aludtak. Megeshetik ugyanis, hogy szenvedéseinkben az emberek mind elhagynak bennünket. És ha az életben nem fordul elő, mindenesetre megtörténik halálunkkor, amidőn egészen egyedül kell megjelennünk az Isten ítélőszéke előtt. Tehát nem marad egyéb hátra, mint imádkozni és a zsoltárokat mondani. „A mi segítségünk

az Úr nevében" (Ps. 123, 8). Krisztus imádkozott, amíg tanítványai aludtak. Imádkoznunk kell tehát, ha alvók között élünk, vagyis ha lanyha és rest keresztényekkel kell érintkeznünk, egyrészt pedig azért, hogy példájuk meg ne mótelyezzen bennünket, másrészt, hogy imádságunk lármája az alvókat veszedelmes restségökből fölrázza. Ebben a tekintetben nem ritka eset, hogy a család egyetlen egy tagja, amely jól tud imádkozni, az egész házra igazi áldás. De ha már imádkozniok kell azoknak, kik alvók között tartózkodnak, mennyivel inkább azoknak, kik holtak, vagyis bűnösök között élnek, azoknak, kiknek az egész napot olyan emberek közt kell tölteniök, kiknek szívök tele van gonossággal, nyelvök tele van tisztátalansággal!

Vége Krisztus imádkozott, amíg ellenségei azért gyűltek egybe, hogy őt elfogják és a leggyalázatosabb halálra adják. Ilyen körülmények között fölismerjük a fegyvert, amellyel harcolnunk kell, midőn a világ sötét hatalmasságai ugyanazt a Krisztust vagy az ő jegyesében, a katolikus Anyaszentegyházban, vagy mibennünk az ő testvéreiben és tagjaiban üldözik. Ez a fegyver nem más, mint az imádság fegyvere. Midőn Péter Krisztus elfogatásakor kardjával közbevágott, Krisztus őt rendreutasította és azt parancsolta neki, hogy a kardot tegye ismét vissza hüvelyébe. Csak imádságban és amellet a szenvedések türelmes elviselésével szabad nekünk ellenségeinkkel szembeszállnunk. Már az első keresztények megértették isteni mesterök példáját

és tanítását, amiért közös imádságban találjuk őket, hogy azáltal kiküzdjék az első pápa szabadságát, aki bilincsekbe volt verve. És így történt ez a későbbi századokban egész napjainkig, ahányszor az Olajfák szomorújátéka az Anyaszentegyházra nézve ismétlődött. Azért az imádság fegyverével küzdjünk mi is teljes bizalommal válságos napjainkban és bizvást számíthatunk arra, hogy az Úr megfogja szabadítani Anyaszentegyházunkat, ki a királyok szívét irányítja, amint neki tetszik, akinek azonfelül hatalma is van, hogy a gonoszokat, mint a cserépedényt összetörje és összezúzza.

Krisztus háromszori imádsága az Olajfák-hegyén tehát tanulságos, ha megfontoljuk annak körülményeit, de nem kevésbé tanulságos, ha figyelembe vesszük tulajdonságait.

II.

Az Üdvözítő imádsága föltárja előttünk azt a vigasztaló igazságot, hogy szabad az ideigtartó, földi szenvedések elhárítását is teljes lelkünkben Istentől kérnünk. Hogy azonban imádságunk meghallgatást nyerjen, kell, hogy az Krisztus imádságának tulajdonságaival birjon.

Krisztus mindenekelőtt igen nagy *külső tisztelettel imádkozott*. „Arcával a földre borult”. Itt valóban el kell némulniok mindazoknak, kik oly hamar és oly határozottan kárhoztatják a belső áhitat külső jeleit. Ha valaha ember a tiszteletnek e külső nyilvánításaitól fölmentve érezhette volna magát.

képen van ez nálunk! Ha az Isten bennünket szenvedésekkel sújt büntetésül bűneinkért, vagy mivel alkalmat akar nekünk adni, hogy bűneinkért eleget tegyünk, hogy a mennyország számára érdemeket gyűjtsünk, akkor az „Atya” szó csak nagynehezen jön ajkainkra, mivel könnyen az a gondolat kísérhet bennünket, hogy az Isten nem Atyánk többé, hanem kegyetlen úr és zsarnok. És mégis — legyünk meggyőződve — nagyobb tiszteletet alig mutathatunk Isten iránt, mintha szenvedésünk idején őt bizalmasan az édes atyai névvel üdvözljük.

Tanuljunk továbbá Krisztustól *állhatatosságot, kitartást* az imádságban. Krisztus imádkozott, de az ég zárva maradt. Másodszor, harmadszor is imádkozott, még pedig, mint az evangelista megjegyzi, mindig ugyanazt az imádságot mondta. Így kell, hogy mi is kitartással imádkozzunk; nem szabad beleunnunk, nem szabad elfáradnunk mindig ugyanazzal a kéréssel Isten előtt megjelenni, ha meghallgattatásra akarunk számot tartani. Óh mily nagyok lehettek az Üdvözítő lelki kinjai! Epedve sóvárgott oly sokszor a szenvedés kelyhe után. És most, midőn megkinálják vele, ismételten kéri mennyei Atyját, hogy vegye el tőle.

Csodáljuk végre az Üdvözítő teljes *megnyugvását az Isten akaratán*. „Ha lehetséges; mindazáltal nem mint én akarom, hanem amint te”. Itt fontoljuk meg, micsoda kínok és fájdalmak voltak a kehelyben, melyet az Üdvözítőnek ki kellett ürítenie.

Kisebb szenvedéseinkben tehát mutassunk több béketúrést és Isten akaratán való megnyugvást.

Tanulságos végre Krisztus háromszori imádsága az Olajfák-hegyén, ha *gyümölcseit* veszszük figyelembe.

III.

Krisztus imádságának első gyümölcseről jelentést tesz az evangelium ezekkel a szavakkal: „Megjelenék neki egy angyal mennyből, bátorítván őt” (Sz. Luk. 22, 43.). Némely szentírásmagyarázó véleménye szerint ez az angyal sz. Gábor volt, mások szerint sz. Mihály, az első a megtestesülés hirdetője, a második a bukott angyalok legyőzője volt. A szent angyalok királyát tehát, azt, aki maga az isteni erő, szívünk vigasztalója, angyal erősíti és vigasztalja. Valóban csodálatos! Hogy a Megváltó születése alkalmával az angyalok örvendve szálltak a földre, hogy Urok tiszteletére az első gloriát zengedezzék, ezt meg lehet érteni. Hogy később, miután az Üdvözítő negyven nap és negyven éjjel bőjtölt, ugyanazok az angyalok siettek az ő szolgálatára, ez is megmagyarázható. Hogy azonban Teremtőjével szemben angyal vállalkozik a vigasztaló szerepére, valóban nagyon különösnek látszik. Isten azonban így akarta és Krisztus alázatos szívvel fogadta el teremtményétől a megerősítést, holott, ha akarja, önmaga is megtehette volna, hogy megvigasztalódjék. Nem szívreható-e és kedves

kép ez? Nem kell-e, hogy az Üdvözítőnek ilyen alázatossága őt előttünk végtelen kedvessé és becsessé tegye? Ebből az eseményből azonfölül megtanuljuk azt is, hogy szorongatásainkban csak az égből várhatunk hathatós segílyt. Különösen pedig a szent angyalok iránt való bizodalmat az Isten szebb és hathatósabb módon nem köthette volna szivünkre.

Most azt a kérdést akarjuk kutatásunk tárgyává tenni, hogy az angyal részéről miben állott ez a megerősítés. Abban állott-e, hogy a szenvedés kelyhét elvette tőle, mint egykor Ábrahámmal történt, kinek az angyal megparancsolta, hogy Izsákra kivont kardját tegye le? Semmi áron. Az angyal megmutatta az Üdvözítőnek a szenvedés kelyhét, amely, mivel ezt így akarta maga részére csak keserűséget tartalmazott, másrésről kedvezőbb színben tüntette fel előtte, minek következtében elvesztette, ami abban borzasztó és visszataszító volt és elfogadhatónak, sőt kívánatosnak és becsesnek tűnt föl előtte.

Elsősorban megmutatta Krisztusnak a szenvedés helyén mennyei Atyja akaratát és figyelmeztette saját szavaira: „Az én étkem az, hogy annak akaratját cselekedjem, ki engem küldött“. Azután rámutatott a szent kereszt dicsőségére, amint tudniillik Krisztus halála végtelenül több tiszteletet és dicséretet szerez a mennyei Atyának, mint az összes teremtmények magasztalásai. Láttatta továbbá lelki szemeivel a sok millió meg millió embert, kik menthetetlenül elvesznének, ha ő

kérése mellett megmarad; láttatta a millió lelket, kik a pokol tornácában a megváltás órájára várakoztak. Azután ismét úgy állította az Üdvözítő szeme elé az ő szenvedését, mint saját dicsőségének alapját és hogyan fognak neki, mint a világ Megváltójának és Szabadítójának mindörökre hálákat mondani. Az angyal tehát ilyen és hasonló gondolatok által hatott az Üdvözítő akaratára, hogy őt a szenvedés kelyhének határozott elfogadására bírja. És mily fényes volt e siker! Előbb reszketett és remegett Krisztus beálló szenvedései láttára; most úgy küzdött meg ezzel a halálfélelemmel, hogy a véres verejték teste minden likacsain keresztül tört. Előbb természetesen teljes megadással imádkozott a kehely elvételeért, most csak azért az egyért imádkozik, hogy teljesüljön rajta az Isten akarata. Előbb ismételten félbeszakította imádságát; most állandóan imádkozik, most lelke teljesen Istenbe merült. Előbb szomorúságában tanítványainál keresett vigasztalást, most így szólt hozzájuk: „keljetek föl, menjünk“, most hősiezen megy ellenségei elé. Ez volt első gyümölcse Jézus Krisztus imádságának az Olajfák-hegyén.

Ezekből az utóbbi megfontolásokból három fontos tanulságot vonhatunk. Amily bizonyos, hogy imádságunk, melyet az Üdvözítő példájára végzünk, meghallgatásra talál, époly bizonyos az is, hogy ez nem történik mindig úgy, amint mi kívánnók. Ha azonban az Isten, ahelyett, hogy elvenné tőlünk a keserű kelyhet, nekünk erőt ad, hogy szenvedésein-

ket, sőt még nagyobb szenvedéseket is türellemmel, sőt örömmel elviseljük, nem fogunk-e ezért mindörökké neki hálát mondani? Azután szokjunk hozzá, hogy a szenvedés kelyhét, melyet ki kell ürítenünk, egy másik oldalról kedvezőbb megvilágításban tekintsük meg. Lássuk abban mi is a mennyei Atya akaratát. Gondoljuk meg, mennyire nagyobbodik a türelmes szenvedés által az Isten tisztelete és a mi dicsőségünk a mennyben és elnémul majd minden zúgolódás, minden panasz. Végre Krisztus a legnagyobb erőfeszítéssel teljesítette az Atya akaratát a reánézve oly nehéz dologban, hogy szinte vért verejtékezett. Szégyeljük tehát magunkat gyávaságunk és restségünk miatt, miután sokszor a legjelentéktelenebb nehézség beálltával a rossz elleni küzdelemmel felhagyunk és Isten parancsait megszegjük. Valóban, mi még nem tusakodtunk vérig.

Krisztus háromszoros imádságának második gyümölcsét sz. Leó a következő szavakkal jelzi:¹ „A fejnek e szava: ‚Legyen a te akaratod‘, az egész testnek hozott üdvöt. Ez a szó a hitvallókat lánggra gyullasztotta, a vértanukat megkoronázta. Mert ki győzedelmeskedett volna diadalmasan a világ gyűlölete, a kísértések viharai, a vértanúk borzasztó kínjai fölött, ha Krisztus, ki az Olajfák-hegyén mindenki- és mindenkiért szenvedett, mindenki- és mindenki nevében nem mondotta volna: ‚A te akaratod legyen!‘“

¹ Serm. 7. de Paac. c. 5

Azért minden szenvedésünkben imádkozunk az Üdvözítővel. „Atyám, ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár; mindazonáltal nem mint én akarom, hanem amint te“. Főleg akkor imádkozzunk így, ha majd halálos ágyunkon fekszünk, ha a halálfélelme közeledik és ránk támad. Igaz, arra nem támaszkodhatunk, hogy a mennyei Atya majd egy angyalt küld az égből látható alakban. Krisztus azonban a szent angyalok királya, az Isten Fia maga, a kenyér színe alatt, akar hozzánk jöni. Sőt mi több: ő még szívünkbe is akar betérni, hogy a halálos félelem legyőzésére, a halálos küzdelemre bennünket erősítsen és a földről az örökkévalóságba szerencsésen vezessen.

4. Krisztus többször meglátogatja apostolait.

És eljöve, és aluva találá őket. És mondá Péternek: „Simon, alszol? nem virraszthattál egy óráig? Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértelbe ne essetek“. (Márk 14. 37—38.)

Krisztus a lelki szenvedések közben, melyeket önként vállalt magára, imádkozott. Minél hevesebbekké váltak azok, annál többet küzdött, hogy aggodalmát legyőzze, de annál kitartóbb és buzgóbb volt imádsága is.

Mindez a mi okulásunkra történt. Hogy rendetlen szenvedélyeinket legyőzzük, küzdenünk kell és imádkoznunk. Egyedül önmagunk erejével nem arathatunk győzelmet; imádság által kell Isten segítségét megnyernünk, de az Isten kegyelme sem fog bennünket egyedül célhoz vezetni; magunknak is közre kell működnünk. A küzdelemnek és imádságnak annál komolyabbnak és állandóbbnak kell lennie, mennél több szenvedély üti föl a fejét.

Sz. Máté, Márk és Lukács evangelisták továbbá elmondják, hogy Krisztus nem csak ismételten szakította félbe imádságát, hanem még az imádság helyéről is elment és meglátogatta tanítványait. Ez valóban kissé különösnek látszik. Miután Krisztus most a halálra készült, hogy nekünk példát adjon, úgy látszik, nem kellett volna már sokat tördölnie a világgal, hanem kizárólag a Istenrel foglalkoznia. Vegyük tehát fontolóra

I. az okokat, miért látogatta meg többször Krisztus Urunk az ő apostolait;

II. a szavakat, melyeket hozzájuk intézett.

I.

Kettős ok bírta rá az Üdvözítőt, hogy imádságát félbeszakítsa és tanítványait meglátogassa.

Az első ok, amiért az Üdvözítő imádságát félbeszakította és tanítványait meglátogatta, abban a kívánságában állott, hogy szomorúságában azoknál némi vigasztalást találjon. Hisz a tapasztalás tanítja, hogy a lelki

fájdalmat semmi sem fokozza annyira, mintha azt magunkba zárjuk. Hány embert ejtett búskomorságba, sőt kétségbeesésbe ez az „elzárkozottság”! Szintúgy tudjuk, hogy semmi sem nyugtatja meg jobban nehéz, bánatos szívünket, mintha bajainkat egy hű barát előtt föltárjuk. Azért Krisztus Urunk nem csupán szabad akaratból magára vállalt gyengeségből, de abból a szándékból is, hogy bennünket oktasson, ment el tanítványaihoz, hogy amennyire lehet, szomorodott Szívét előttük kiöntse. Szabad tehát bajunkat és szomorúságunkat és lelki aggodalmunkat más emberek előtt elpanaszolni és ezáltal vigasztalást és bátorítást keresni. De itt három dolgot kell figyelembe vennünk.

Először is milyen legyen a panaszunk. Látjuk ezt az Üdvözítő szavaiból, melyeket a tanítványoknak mondott, mielőtt őket elhagyta, hogy imádkozni menjen: „Szomorú az én lelkem mindhalálig” (Márk. 14, 34.). Itt van a megengedett panasz mintaképe. Nem egyéb az, mint a tényállás felemlítése, amennyiben az magát az Üdvözítőt illeti. Pedig Krisztusnak bizonyára elég oka lett volna keményebben szólni azokról, kik arra készültek, hogy őt a legnagyobb igazságtalansággal illessék, hogy őt, az ártatlant, még életétől is megfosszák. Az emberek panasza ellenben sokszor nem más, mint a harag kitörése. Semmi egyéb, mint becsületsértés és rágalom.

Krisztus Urunk továbbá nem panaszolja el belső szenvedéseit mindenkinek különbség nélkül, még minden apostolának sem. Csak

háromnak volt megengedve, hogy panasz-zavait hallják. Mi is válogassuk meg az embereket és kellő óvatossággal járjunk el, amidőn szívünk bánatát és keserűségét ki akarjuk önteni. Nagy oktalanságra mutat tehát az, sőt vétkezik is, ha p. o. egy nő, egy anya minden szomszédasszonynak elpanaszolja házikeresztjét, mivel ezáltal nem ritkán nagy mértékben megsérti férjének és gyermekeinek a becsületét.

Vége Krisztus Urunk nem panaszolja el szenvedéseit kizárólag az apostoloknak; sokkal inkább elpanaszolja azokat mennyei Atyjának. De épen ez a mi hibánk, hogy búban, bánatban teljesen megfélemedezünk a jó Istenről és vigaszt és erőt egyesegyedül az embereknel keresünk.

Ha szabad és hasznos az említett módon lelki bajainkat egy-két jóbarátunknak elpanaszolni, akkor ez csaknem szükséges az olyan lelkibajoknál, melyek nehéz kísértetekből erednek. De ily esetben tárjuk föl szívünket csak egynek az apostolok vagy utódjaik közül. Ha valakinek talán nehéznek és lealázónak látszik ily megszégyenítő kísérteteket más embernek elmondani, fontolja meg azt a majdnem megfoghatatlan megaláztatást, amelynek alávetette magát Krisztus, amikor tanítványainál keresett vigaszt és erőt.

Valóban nem hasonlít-e az Üdvözítő az olyan hadvezérhez, aki éveken keresztül vitézségre lelkesítette katonáit és most az ellenséges csapatok láttára halálos félelem szállja meg, úgy annyira, hogy alattvalóinál kény-

telen vigaszt és bátorítást koldulni. Ne mondd azt sem, hogy mitsem használ, ha ezt vagy azt a lelkiatyának elmondom. Meglehet, hogy a lelkiatya önmagától és saját erejéből oly keveset fog rajtad segíteni, mint az apostolok az Üdvözítőn. Ha azonban az Üdvözítő példájára egy ember előtt magad megalázod és hozzá még buzgón imádkozol, az Isten segíteni fog rajtad, még ha angyalt is kellene az égből küldenie, hogy téged a harcra bátorítson és erősítsen.

A második ok, mely az Üdvözítőt arra birta, hogy imádságát megszakítsa és tanítványait meglátogassa, a szeretet volt. Azt lehet mondani, hogy aggódott, hátha valami bajuk lesz, tudni kívánta, hogyan vannak, hogyan áll a dolguk. Jól tudjuk, hogy Krisztus Urunk három álló esztendeig gondoskodott tanítványairól, vigyázott rájuk és védelmezte őket, mint a tyúk az ő csirkéit, mint a gyengéden szerető anya egyetlen gyermekét. Ennél az eseménynél azonban van két körülmény, melyek Szíve szeretetét apostolaihoz a legfényesebben megvilágítják.

Az első körülmény abban áll, hogy Krisztus Urunk tanítványaira gondolt, róluk gondoskodott akkor, midőn ő a halállal küzdött. Oly állapotban gondoskodott róluk, a melyben mi, a fájdalomnak átengedve magunkat, csak önmagunkra gondoltunk volna, a melyben minden gondoskodást másokról mellőztünk volna. Nemcsak midőn forró lázban vagyunk, de érjen bennünket a legkisebb baj is, sokszor legjobb barátainkról sem akarunk

hallani, jólétük és balsorsuk iránt mintegy érzéketlenek, teljesen egykedvűek vagyunk.

Másodszor Krisztus Urunk oly időben gondolt és törődött tanítványaival, amikor ezek viselkedésük miatt a legkevésbé sem érdemelték meg szeretetét. Három éven át mennyit tett értük az Üdvözítő? Minden eddigi hálátlanságukat, amellyel azelőtt néha önfeláldozását viszonzták, most még azzal tetézik, hogy míg isteni Mesterük szomorúságba merült el és a halállal küzd, csüggetegségből és részvétlenségből ők az álomnak engedik át magukat. Mily szomorú ellentétet képeznek Krisztus alvó tanítványai és barátai ellenségeinek éberségével szemben! Judás virraszt, hogy Krisztust elárulja; Kaifás és a főpapok virrasztanak, hogy őt halálra ítéljék; a katonák és hohérok virrasztanak, hogy őt megkötözzék, megostorozzák és a keresztre feszítsék; a tanítványok pedig alusznak. Ez nagyon szomoríthatta az Üdvözítő Szívét! Ami akkor Krisztussal történt, ugyanaz történik manapság jegyesével, a katolikus egyházzal. Szomorú és bánatos mindhalálig. Egy tetőtől talpig fölfegyverzett csapat minden pillanatban fenyegeti fürge támadásával. Hatalmas kormányok pedig, kik azzal kérkednek, hogy keresztények, sőt hogy katolikusok, részvéttelenül nézik és a szívtelen semlegesség és a be nem avatkozás köpenyével takaróznak. A sátán darabontjai lázas, fáradhatatlan tevékenységet fejtenek ki a kereszténység megsemmisítésére és kiirtására és ezren meg ezren vannak a katolikus férfiak,

kik a jó ügyért, az Anyaszentegyházért kis újjukat sem mozgatják.

Az Üdvözítő a nevezett körülmények közt apostolainál tett látogatása által három igen fontos tanítást ad az előjáróknak, főleg pedig a keresztény szülőknek. Semmi sem ment föl titeket, keresztény szülők, attól a kötelességtől, hogy gyermekeiteket szemmel tartsátok, rájok vigyázzatok, hogy halhatatlan lelkök kárt ne szenvedjen; nem búbánat és szomorúság, sem más valami kereszt és baj, de mondhatnám, még a közelgő halál sem, annál kevésbé tehát munka és üzlet, még kevésbé bágyadtság, fáradtság, legkevésbé kényelemszeretet és álmoság. Gondoljatok arra, keresztény szülők, ha este a munkától elfáradva leakartok nyugodni, miközben felserdült gyermekeitek még őrkdő szemetekre szorulnak. Semmi sem ment föl ettől a kötelességtől, hogy gyermekeitekre vigyázzatok, még a hálátlanság sem, mellyel a gyermekek szereteteket viszonozzák, nem az ő nehézfűségük, nem az ő figyelmetlenségük, nem engedetlenségük, nem a bajaitokon való részvétlenségük. Sohasem szabad azért mondanotok: A gyermekek nem teljesítik parancsainkat, sem kívánságainkat, hadd menjenek a maguk útján; tegyenek, amit akarnak. Igaz, a szülőknek mindig jogukban áll a felnőtt gyermekeket tartós ellenszegülés vagy botránnyos élet miatt a házból kiűzni, de amíg őket maguknál megtűrik, addig kötelességük erkölcsükre és tisztességes magukviseletére, valamint vallási kötelességeik teljesítésére is felügyelni.

Végre tanuljátok meg az Üdvözítőtől a gyermekek fölötti éberségetek az imádsággal egyesíteni. Helytelen eljárás volna gyermekeitekről úgy gondoskodni, hogy e miatt elhanyagolnátok az imádságot magatokért és gyermekeitekért. Helytelen volna másrészt és egyáltalán nem igazi jámborság, annyi ájtatossági gyakorlattal foglalkozni és magatokat túlterhelni, hogy ezáltal elmulasztanátok kötelességetek, gyermekeitekre felügyelni, őket inteni, oktatni. Az egyiket meg kell tenni, a másikat nem szabad elmulasztani. Krisztus mutatja, hogyan kell és lehet mind a kettőt egymással egyesíteni.

Halljuk most Krisztus szavait, melyeket apostolaihoz intézett.

II.

Az isteni Megváltó nagy szomorúságára a három apostolt alva találta. Ez arra adott alkalmat neki, hogy szándékától elálljon, hogy szenvedéseit nekik újra elpanaszolja. Azért még csak egy *feddő* és egy *intő* szót mondott nekik. A *feddő* szó, ha Máté és Márk evangelisták értesítéseit összefoglaljuk, így hangzott: „*Simon, alszol? Így, hát nem tudtatók egy óráig virrasztani velem*”? Ennek a feddésnek több tulajdonsága van, melyek figyelemre méltók.

Ez a feddés első sorban *igazságos* volt. Mielőtt Krisztus Urunk az Olajfák-hegyére ment, határozott szóval mondotta apostolainak, hogy most ütött a kísértés órája, most fenye-

geti a veszély őket, hogy tőle elpártoljanak, hitüket megtagadják. Később azért a három apostolnak világosan meghagyta, hogy míg ő távol van, imádkozzanak és virrasszanak, hogy ezeknek az eszközöknek segítségével a fenyegető kísértéseket legyőzzék. De ők sem az egyiket, sem a másikat nem tették, ők aludtak. Az apostolok maguk is belátták, hogy a feddést bizony megérdemelték. Mert nem mentegették magukat. „És nem tudták, mondja a Szentírás, mit feleljenek neki”. De mit is hozhattak volna fel igazolásukra? Midőn halfogásra mentek, egész éjjel tudtak virrasztani: „Mester! egész éjjel fáradtunk” (Luk. 5, 5). És most, alig hogy beesteledett és a vacsoránál éppen most erősítették meg magukat, már is aludni kezdenek. Midőn a hajócska elmerülni készült és életük veszélyben forgott, tudtak imádkozni: „Uram, ments meg minket, elveszünk” (Máté 8, 25). Most azonban, amikor lelküket fenyegeti veszély, nincs kedvük imádsághoz. Mindazonáltal nem szabad az apostolok fölött oly szigorú ítéletet mondanunk, miután vannak keresztények, kik sokkal gonoszabban cselekesznek. Nemcsak munkáiknak és üzleteiknek, még erkölcsrontó örömöknek és élvezeteknek, érzéki kívánságaik kielégítésének, sőt mindennek, ami őket a pokolba taszíthatja, egész éjjeleket áldoznak. Az esti imádságnál azonban és a prédikáció alatt alusznak. Igen, otthon alusznak még vasárnap is, amidőn szentmisét kellene hallgatniok. Bajban, szenvedésben, szerencsétlenség idején az égre

emeljük kezünket. De a kísértet idején, épen akkor, mikor legszükségesebb volna az imádság, sokszor elhanyagoljuk.

Igazságos volt a Megváltó feddése annyiban is, mivel a legérzékenyebben bűnhődött az, aki legtöbbet hibázott. Ez kétségkívül Péter volt. Az édes Üdvözítő őt az apostolok fejévé tette, ő tette a legnagyobb ígéretek is. Amit azért Krisztus a három apostolnak együttesen mondott, azt először Péternek egymagának mondotta: „Simon alszol”? Óh mily fájdalmasan érinthette szívét ez a szó! Mily szégyenpir boríthatta el arcát! Midőn Krisztus őt az apostoli kollégium őrévé rendelte, Simon nevét Péterre változtatta át. Most ugyanaz az Üdvözítő őt újra előbbi nevén szólítja, mintha azt akarta volna mondani: Ha magadra és testvéreidre nem tudsz vigyázni, nem érdemled meg a Péter nevet. De jaj akkor az egyházi és világi elüljáróknak, jaj a gazdáknak, jaj különösen a szülőknek, kik, mivel nem örködnek, nem imádkoznak, okai a sok ezer meg ezer bűnöknek, melyeket gyermekeik vagy cselédjeik elkövetnek.

Másodszor az Üdvözítő feddése igen *kegyes* volt. A kevés ünnepiesen komoly szavakban, melyeket nekik mondott, a haragnak és rendetlen szenvedélynek semmi nyoma sem volt. Ellenkezőleg Krisztus elismerte jó akaratukat: „A lélek ugyan kész, de a test erőtlén” (Mát. 26, 41.). Tudta, hogy gyalogságból és nem gonoszságból vagy nagyon bűnös hanyagságból hibáztak. Az evangélium

mondja, hogy szomorúság miatt aludtak el. A megátalkodott farizeusokkal szemben azért egészen más nyelven és más hangon beszélt, az árusok számára pedig a templomban hatalmas ostort készített.

Harmadszor Krisztus okos *mérséklettel* fedette az apostolokat. Midőn ugyanis második látogatása alkalmával ismét alva találta őket, amikor tehát tulajdonképen erősebb feddést érdemeltek volna, minden dorgálástól tartózkodott, miután belátta, hogy ebben a pillanatban rendreutasításra nem voltak fogékonyak.

Ha hivatásunknál fogva eselleg oly helyzetbe jövünk, hogy másokat rendre kell utasítanunk, tanuljunk az édes Údvözítőtől, büntessünk igazságosan és kegyesen, főleg akkor, midőn azok akik hibáztak, különben jóakaratúak. Észtelenség és butaság a szülők részéről, ha jóindulatú gyermekeiknek hosszadalmas korholó prédikációkat tartanak; káros és vétkezes emellett őket még szitkokkal, átkokkal elárasztani. Akkor se büntessünk soha, ha attól kell tartanunk, hogy a hibás nem fogadja szívesen a büntetést, hogy a rendreutasításra nem fogékony. Tanácsosabb ilyenkor a dorgálást máskorra halasztani, hogy többet ne ártson, mint használjon. Az apostolok példájára pedig, ha előljáróink rendreutasítanak, alázatosan hallgassunk. Ne ámítsuk magunkat, ismerjük be hibáinkat és mellőzzünk minden neveléses mentegetőzést.

Az édes Údvözítő feddő szavaira következett az *intelem*. Ugyanazt ismételte, amit már egyszer nekik mondott, mielőtt imádkozni

ment: „Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek” (Mát. 26, 38. Márk. 14, 34), vagy szószerint fordítva: „hogy szándékosan a kísértetbe bele ne menjetek” — és mint a madarakat a hálóba belebonyolódva el ne fogjanak. Nincs itt helye annak, hogy belső okokból fejtsük ki az éberség és imádság szükséges voltát. Csak azt kell szem előtt tartanunk, hogy az említett szavak által az Üdvözítő *utoljára figyelmezteti* apostolait. Itt meg lehetünk győződve, hogy Krisztus Urunk ezekben a búcsúszavakban összefoglalta a legjobbat és legüdvösebbet, amit az apostoloknak örök üdvösségükre ajánlhatott. Bizonyára mindannak rövid tartalma, foglalata volt, amit az apostoloknak tenniük kell, hogy a bűnt kerüljék és lelküket megmentse. És ők tanítómesterüket megértették és szavát megfogadták. Nem azért lettek ők szentek, az ég szentjei, mivel tanításuk által bámulatba ejtették az egész világot, nem mivel csodákat és jeleket műveltek, nem mivel a jövődőt kinyilatkoztatták, hanem azért, mivel egész életükön át virrasztottak és imádkoztak.

Ezek az apostolok, akiknek búcsúzása alkalmával az Üdvözítő a virrasztást és imádságot oly hathatósan ajánlotta, egyszerű, őszinte férfiak voltak. Három évig, távol a világtól és veszedelmes alkalmaitól isteni példaképük és nevelőjük közvetlen-közvetlen közelében éltek. Minek következtében lángoltak Üdvözítőjük iránti szeretettől. Hogyan remélhetünk mi virrasztás és imádság nélkül a mennyországba juthatni, mi, kik Krisztus szereteté-

ben még oly lanyhák és hidegek vagyunk? Hogyan ígérhetik maguknak virrasztás és imádság nélkül a kegyelemben való állhatatosságot és az örök boldogságot kivált azok, kik az istentelen és erkölcstelen világ veszélyei és botrányai közt élnek? Úgy vegyük tehát Krisztus Urunk utolsó figyelmeztetését, mintha nekünk is szólna, mélyen vessük azt szívünkbe és a szerint rendezzük be életünket. Akkor mi is elnyerjük majd az örök dicsőség koronáját, amely egyúttal pályadíj és kegyelemajándék.

5. Judás árulása.

„Ésazonnal Jézushoz lépve mondá: Üdvözlégy, Rabbil És megcsókolta Őt. És mondá neki Jézus: Barátom, mivégre jöttél?“. (Mát. 26, 49, 50.)

Míg Krisztus apostolaihoz szólt, ime, ekkor jött iskarioti Judás, egy a tizenkettő közül és vele nagy csoport fegyverekkel és szuronyokkal, lámpákkal és fáklyákkal, a főpapok és a nép vénei által küldve. A főpapok itt először léptek fel, kik az Üdvözítő szenvedéstörténetében a főszerepet játszották. Nem volt ugyan egyszerre több szolgálattelvő főpap, de szolgálaton kívül több főpap volt, kik miután hivatalukról lemondtak, ezt a kitüntető nevet még azután is megtartották. Mióta ugyanis a

rómaiak uralkodtak Palesztinában, a helytartók, kiknek kapzsisága határtalan volt, a főpapi hivatal átruházását pénzforrássá tették vagy legalább is állambölcssességükben megkísérelték a főpapot a pogány államhatalom eszközévé lealacsonyítani. Ezért igen sokszor változtatták e hivatal viselőit, majd politikai tekinteteből, majd, hogy azt a legtöbbet igényeknek eladhassák. Megszűnt a régi szokás, hogy a főpap, halálig megmaradt helyén. Azok a papok is viselték a főpap címét, kik Aron elsőszülöttjeitől származtak, valamint a különböző osztályok elöljárói is, amelyekbe a nagyszámú papság be volt osztva. Egyedül Kaifásról mondja a Szentírás, hogy ő volt abban az évben a főpap.

A főpapok által kiküldött katonák csak azon törték a fejüket, hogyan fogják el Krisztus Jézust. Az az ember pedig, aki az egész dolgot szőtte, iszarioti Judás, apostol volt. Ennek a szerencsétlen embernek árulása lesz a jelen elmélkedés tárgya.

Vegyük fontolóra azt:

1. *történeti előkészületében,*
2. *végleges végrehajtásában,*
3. *legbensőbb forrásában.*

I.

Jeruzsálembe való ünnepélyes bevonulás után szerdán, az Üdvözítő utoljára vetette szemükre a főpapoknak, írástudóknak és farizeusoknak a templomban elkövetett bűneiket és visszaéléseiket. Az utolsó ítélet napját

tartotta végre szemök elé, amelyen az ő bűntetésük szigorából majd megismerhetik az ő nagyságát és fönségét. Ezzel a hatalmas figyelmeztetéssel befejezte Krisztus Urunk az ő oktató előadását és sz. felháborodással távozott estefelé a templomból. Szemrehányásai folytán felingerülve és igen elkeseredve a főpapok, az írástudók és a nép vénei még azon a napon másodízben gyűltek egybe, hogy Krisztus ellen tanácsot tartsanak. Mindenekelőtt megerősítették egy már előbb tartott gyűlés határozatát (Ján. 11, 47.), hogy az Üdvözítőt erőszakosan láb alól elteszik. A halálos ítélet végrehajtásának idejére nézve közösen megállapodtak, hogy semmiáron se történjék a husvétii napokon. Merész dolognak tartotta ezt a főtanács, mivel a husvétii ünnepekre a zsidók számosan összesereglettek, kik közül sokan Krisztus barátjai voltak. Veszélyes lázadás támadhatott volna és a nép azonfölül fegyverrel kezében a zsákmánytól megfoszthatta és ez által tervök végrehajtását sok időre lehetetlenné tehetné volna. Természetes, hogy legjobban szerették volna Krisztust még az ünnepek előtt megölni. Útat-módot azonban nem találtak arra, hogy őt titokban és ravaszsággal elfogják. Segítségükre jött tehát Judás, ki őket legnagyobb örömeikre a zavarból kisegítette.

Judás már régóta csak látszatra volt apostol. Megunta ő az apostoli vándoréletet fáradalmaival, nehézségeivel és üldöztetéseivel együtt. Régi szeretete Krisztus iránt kihűlt. Közömbösség, sőt bizonyos izgatottság és ide-

genkedés vett rajta erőt, mert a szegénység örökös magasztalását az Üdvözítő részéről ki nem állhatta. De amint látszik, az a reménye is teljesen meghiusult, hogy Krisztus új országában valamely jövedelmező álláshoz jut (Ján. 6, 71.). Az Üdvözítő, miután megígérte az Oltáriszentséget, látván Judás hitetlen szívét, így szólt tanítványaihoz: „Nemde titeket, tizenkettőtöket választottalak ki és egy közületek ördög?” Judás midőn ezt hallotta, még jobban elkeseredett. Észrevette, hogy Krisztus őt ismeri és leálcázta. Ahelyett, hogy magába szált és megtért volna, még sértve érezte magát. Végre a feddés, mellyel őt Krisztus a lakoma alkalmával nyilvánosan illette, midőn Magdolna pártját fogta, elfojtott dühét a szélsőségig fokozta. Másrészt pedig jól tudta Judás, hogy Krisztus ellen hatalmas förgeteg van készülőben, amiért aggódni kezdett, hogy az üldözés egy része őt is, mint tanítványát érni fogja. Azért arra határozta el magát, hogy magát meg fogja menteni és egy csapásra barátokat meg pénzt is fog szerezni. A főpapok tanácsuléseiről, kikkel ő néhány nap óta titokban tanácskozott és akik őt hizelgések és pénzigérettek által pártjuknak megnyerni iparkodtak, neki tudomása volt. Judás tehát oda sietett, hogy a tanácsosoknak felajánlja szolgálatait és megmutatta nekik az útát-módot, hogyan keríthetik hatalmukba minden nagyobb feltűnés nélkül az Üdvözítőt. Különben, úgy látszik, Judás igen aggódott, hogy terve nem fog sikerülni. Mert biztosság okáért jónak látta

fegyveres emberekről is gondoskodni. Azért tervét a világiakból álló templomőrséggel is közölte (Luk. 22). A tanács tagjainak pedig mondotta: „Mit adtok nekem, ha kezetekbe adom őt”? (Mát. 26, 15.) Azok pedig harminc ezüstpénzt ajánlottak neki és az alkut megkötötték. Ó, szerencsétlen Judás te, hát az Údvözítő a te tulajdonod, hogy őt mint valami házibutort vagy barmot áruba bocsátod? Ha pedig ezt gondolod, miért nem kérsz vételár fejében legalább egy egész országot? Miért elégszel meg egy rabszolga árával? „A kenetet”, mondja sz. Ambrus,¹ „mellyel Krisztust szenvedésére megkenték, háromszáz denárra becsülted, és maga az ő szenvedése azt hiszed, hogy harminc ezüst pénzért teljesen ki van fizetve”? „Azonban” felel ugyanaz a szent, „Krisztus ily alacsony vételárra akarta magát megbecsültetni, hogy mindenki őt megvehesse, és még a legszegényebb se riadjon vissza.² De hova lett becsületérzésed, Judás, hova kevélységed, hogy fölháborodva hátat nem fordítasz a főpapoknak, kik, mintha megvetésöket akarták volna irántad kimutatni, azért kínálnak meg oly hitvány hóhérbérrel. De épen ez a sajátságos, hogy a pokol a legkevesebbet ígér és az ördög rabszolgái a leghitványabb bérrel elégednek meg. Avagy nincsenek-e keresztények, kik az Údvözítőt még silányabb áron, pillanatnyi gyalázatos gyönyörért adják el?

Judás sok hálálkodás után a főpapoktól

¹ De Spir. S. l. 1. c. 18.

² Exp. Evang. sec Luc. 1. 6. c. 31

elbúcsúzott. Hogy minden gyanut magától elhárítson, ismét az apostolok közé vegyült és csütörtökön este résztvett a husvéti vacsorán. Sőt megengedte, hogy az Üdvözítő az ő lábait is megmossa. A tapasztalat, amelyet ez alkalommal szerzett, hogy Krisztus tudja istentelen tervét, a végletekig ragadta, arra az elhatározásra bírta, hogy az árulást még azon az estén végrehajtsa. Pokoli hatalmaságoktól űzve, kevéssel a Legméltóságosabb Oltáriszentség rendelése előtt távozott a teremből, hogy az Üdvözítőhöz soha többé vissza ne térjen. Házról házra szaladt és a főpapokkal közölte tervét. „Most”, ugymond, „vagy soha” — később aligha lesz jobb alkalom őt elfogatni. De mindenekelőtt mégis egy szakasz katonaságot kell kérni, még pedig a törvényes hatóságtól, hogy az egész dolog a jogosság látszatával birjon és senki ellenszegülni ne merjen. Ezt az ügyet magukra vállalták a főpapok. Pilátus már az előbbi években a husvéti ünnepre, mely sokszor véres népzendülésekre alkalmul szolgált, katonákat bocsátott rendelkezésükre, főleg a templom védelmére. Így tett most is és adott nekik 125, sőt mások szerint 300 embert. Mindazonáltal a főpapok nem bíztak sem ezekben a rómaiakban, sem Judásban, miért is kirendelték nemcsak saját szolgálóikat, hogy a katonákat kísérik, hanem azt is elhatározták, hogy közülök is néhányan, mint vezetők, velük fognak menni. Templomszolgák is velük mentek, kik nagy számban voltak. Mert a templomnál mindig férfiak voltak alkalmazva.

kik a melléképületben laktak és közülök néhányan az épületekre, mások a vagyona, ismét mások az áldozatokra és az áldozati ajándékokra ügyeltek fel. Mindezeket az embereket most nagy gyorsan felfegyverzik kardokkal vagy dorongokkal és botokkal. Igaz, holdtölte volt; de mégis, hogy kőbe ne ütközzenek, hogy az árnyék őket meg ne csalja, de meg azért is, hogy az Üdvözítőt, ha netán mint Ádám, a sűrűbe elrejtőzött volna, könnyebben megtalálhassák, fáklyákkal és zárt lámpákkal látták el magukat. Az örök Világosság annyira elrejtőzött az ő emberi természetében, hogy keresésére a sötétség fejlődései lámpákkal voltak kénytelenek kivonulni. Az Isten megengedte ezt, hogy Krisztus elleneinek gyalázatát, midőn ott feküdtek a földre terítve, annál élénkebben megvilágítsa.

Miután ezek, minden szükséges dologgal felszerelve, sorba, rendbe állottak, Judás így szólt hozzájuk: „Akit megcsókolok, ő az”. A római katonák miatt ismertetőjelre volt szükség, mivel ők Krisztust talán sohasem látták, legalább figyelmesen nem nézték meg, de meg azért is, mivel a hold halvány világánál az ember valamely személy arcvonásain könnyen csalódhatik. Judás végre még azt is tanácsolta: „Óvatosan vezessétek”. Önmagában véve ez a figyelmeztetés igen nagy-szerű volt, amely nekünk is szól, hogy az Üdvözítőt, ki kegyelmével bennünk lakozik, óvatosan vezessük, hogy el ne rabolja valaki tőlünk. De Judásnál azt a borzasztó vakságot árulja el, mely minden képzeletet meghalad.

11 és 12 óra közt éjjel az egész csapat, Judással az élén, megindult és a legközelebbi úton az Olajfa-kert felé tartott. Ilyen hadsereg, ilyen ördögi banda, mióta a világ áll, még nem indult harcba. Még a pogány hódítóknak sem jutott valaha eszükbe, hogy Istenöknek fiát valamely fogságba vessék és diadalkocsijukhoz láncolják. Hasonló jelek előadása keresztény fejedelmeknek volt fentartva. Nem is oly rég történt meg, 1870-ben, midőn egy istentelen rablóbanda, Judásuktól titkon vezetve, a szent város felé vonult, hogy Krisztus földi helytartóját bilincsekbe verje, saját házában fogollyá tegye. Az utolsóelőtti század vége és annak a századnak az eleje azonban még két pápát is látott bilincsekbe verve.

Az Istenember és az ő árulója most egymással szemben állottak. Krisztus ugyanis Judás elé ment. A jó lelkiismeret bátorságot ad, megembereli magát. Ellenben a bűnös fut és elrejtőzik. A nehézségek és kísértetek elszánt megtámadása is a legjobb eszköz arra nézve, hogy azok erejét megtörjük, azokat legyőzzük és magunkat hőstettekre képesítsük. Erre következett az árulás. Fontoljuk meg végrehajtását.

II.

Valóban sehol sem közeledett annyira egymáshoz az ördögi gonoszság és az isteni jószág, mint itt. Az ég és a pokol versengtek egymással, hogy a maguk módja szerint egy-

mást felülmulják. Alkalmunk van itt megismerni a rosszaság mélységét, melyre az emberi szív, a szeretet mélységét, amelyre az isteni Szív képes.

Midőn Judás az Üdvözítőt meglátta, mintha nem is tartoznék a csapathoz, a hadiszolgák előtt járt és gyorsan Krisztushoz lépett. Krisztushoz közeledni és gyorsan az ő közelébe jutni, bizonyára a legjobb, amit tehetünk. Mégis Judás gyorsaságán valami idegenszerű, valami gyanus dolgot veszünk észre. Úgy tűnik fel előttem, hogy Judás akkor a jelenlevő Üdvözítőtől még egyszer egy nagy kegyelemben részesült. Az apostol észrevette a romlás mélységét, amelybe rohan, elrémült szándékának undokságától, egy pillanatra visszaretent tervének végrehajtásától. Hogy azonban rá ne érjen a gondolkodásra, hogy ne legyen képes érzületét megváltoztatni, hogy fel-felmerülő lelkifurdalásait rögtön elfojtsa, gyorsan Krisztushoz lépett, hogy sötét tettét végrehajtsa. Vegyük itt szemügyre a Szentlélek elleni bűnt, a zív teljes megátalkodottságát, mely az elvakulás következménye szokott lenni. Judás most már nem rettent többé vissza a legnagyobb hitványságtól, a legnagyobb alávalóságtól sem. Az orrgyilkosságot tervező Joábhhoz hasonlóan, ki királyának hű szolgáját, Amasát, testvéreként üdvözölte, így szólt Jézushoz: „Üdvözlégy Mester!” és megcsókolta őt. Üdvözölni valakit, annyi, mint neki minden jót kívánni. Ez az üdvözlés azonban a farkas ravaszsága volt, mely bárányszőrtben közeledik, a kígyó ravaszsága, mely

a pázsítban elrejtőzik, a gyilkos ravaszsága, ki a tört keblén hordja. Méz az ajkán és keserű epe szívében, barátságos mosoly arcán és keserű gyűlölet lelkében. Üdvöt és életet lehel és halált és romlást sziporkázik és hozzá mindez az alázatos tanítvány álarca alatt: „Üdvözlégy Mester!” Judás, erre csakugyan nem tanított tanítómestered! Erre átkarolja ez az ördög emberi alakban áruló karjaival az Üdvözítőt és megcsókolja. A békesség jele volt tehát a hadüzenet, a barátság jele a jeladás a támadásra, a szeretet jele a jeladás a megrohanásra és megfojtásra! Ily képmutató, ravasz az istentelen világ is. „Óh világ, te áruló”, kiált fel sz. Ágoston, „te minden jót igérsz és csak rosszat adsz; te örömet igérsz és gyászt kínálsz; te nyugalmat igérsz, és veszedelmet készítesz; te azt ígеред, hogy maradsz és gyorsan eltűntél; te életet igérsz és halált adsz”!

Ki vehetné tőlünk zokon, ha mi hasonló esetben az árulót, ha bennünket megölelni és megcsókolni akarna, szent felháborodással és rémületkiáltással magunktól eltaszítanók és hűtlenségét, aljasságát a legkeményebb szavakkal szemére lobbantanók? Az isteni Üdvözítő azonban nemcsak hogy megengedte a csókot, hanem azt még viszonzta is. Az isteni, a szentséges ajak érintette az undorító ajkat, amelytől magának a pokolnak kellett megundorodnia. Valóban egészen megfoghatatlan titok! Megfoghatatlan leereszkedés és megalázódás! Édes Megváltónk, Jézus Krisztus, hogy tudsz ilyesmit megengedni?

Midőn Magdolnának megengeded, hogy lábaidat csókolja, megbotránkozott rajta a farizeus és azt mondotta magában: „Ha ez próféta volna, bizonynal tudná, hogy kicsoda és miféle asszony az, aki őt érinti“ (Luk. 7, 39.). Hát nem kényszerítetd a főpapokat és farizeusokat, kik Judást nyakadba borulva látják, hasonló ítéletre: „Ha ez próféta volna, bizonynal tudná, hogy ki az, aki őt érinti és hogy áruló“? Nem kell-e, hogy még saját tanítványaid is rajtad megütközzenek és megzavarodjanak? Nem vethetik-e szemedre azt, amit Joáb Dávidnak mondott, ki áruló fiának Absalonnak halálán kesergett: „*Szereted gyűlölőidet és gyűlölőd azokat, kik szeretnek*“ (II. Kir. 19, 6.). Péter számára keresztet készítesz, János számára forró olajat, Jakab számára pallost, Judást azonban ajkad csókjával illeted! Vagy talán azt hiszed, hogy Pétert öleled karjaiddal, ki veled a halálba kívánkozik menni? Talán Andrást, ki éretted mindent elhagyott? Azt hiszed, hogy az a tanítvány az, ki Sziveden nyugodott és most a szeretettől égve, ajkadhoz is akarna közeledni? „Judás“, ugymond erre az Üdvözítő, „csókkal árulod el az ember fiát“?

Ahány szó, annyi törzsúrás isteni Szívedbe, édes Megváltóml És Te ezt elviselted, hogy a szenvedélytől megdermedt lelkeket megmentsed. Vajha minden bűnös szívére venné azokat! Judás, mondja az Üdvözítő, te, az én apostolom; Judás, kit jótéteményeimel halmoztalak el; Judás, kinek csodatevő hatalmat adtam, ki nevemben betegeket gyó-

gyítottál; Judás, kitől az ördögök rettegetek! Igen, ha ellenségem szidalmazott volna engem, eltűrtém volna. (Zs. 54, 13.). De te, barátom, apostolom! Judás, *te árulsz el engem*! Te nem elégszel meg azzal, hogy szeretetemet nem viszonzod szeretettel; te megszeged hűségi esküdet, te egy társaságba lépsz esküdt elleneimmel; áruba bocsátasz igazán potom áron! *Csókkal* árulsz el engem! Téged megillet a királyság, hozzám közeledni, velem bizalmasan társalogni, és te azzal visszaélsz, hogy ellenségeimnek kiszolgáltatsz! Ha te barátom vagy, mire való akkor a fegyverek? Ha ellenségem vagy, mire való ez a csók? Az *Emberfiát* árulod el, az Isten fiát, ki most meghalni készül érted, kinek jele azonban az ítélet napján is fel fog tűnni az ég felhőiben.

Hogy azonban balzsamot csepegtessen a sebekbe, melyeket szavai által rajta ejtett, hogy új bátorságot és bizalmat öntsön szívébe, az Úr Jézus végre megható kegyességgel, isteni szeretettel őt barátjának nevezi. „Barátom” mire jöttél? Térj magadba Judás, és hagyj fel istentelen szándékkal! Ime az Üdvözítő karjait kitarja, hogy téged elfogadjanak; kezeit kinyújtja, hogy a helyes útra visszavezessenek; Szíve megnyitva, hogy irgalmának kincseiben részesítsen! Ugyan mondd az Üdvözítőnek, hogy barátja akarsz lenni és hogy az vagy! Ne tartsd ezt oly nehéznek, ne gondold, hogy ez lehetetlen! Nehéz dolog, a világ barátságát megnyerni? Ez virrasztásba és nehézségekbe kerül, aggodalmakat és gondokat okoz. ez pénzbe,

becsületbe, egészségbe, áldozatokba kerül, ez halhatatlan lelkünkbe kerül. Ha azonban Krisztus barátja akarsz lenni, csak egy bánatkönnyre van szükség, szivednek egyetlen fohásza elég, egy alázatos mellverés, nyelvednek egyetlen szava elegendő; csak Dáviddal mondd: „Én vétkeztem“, és abban a pillanatban fogod hallani: „Bűneid megvannak bocsátva“.

Judás szíve azonban keményebb volt a sziklánál és nem akart megtérni. Az Üdvözítő szeretettelteljes szavai, melyek aranyszájú sz. János szerint¹ még a tigrist és leopárdot is megszelidítették volna, az árulónak inkább arra adtak alkalmat, hogy az álarcot magáról levesse és Krisztussal nyíltan szakítson. Az adott jel után nem ment az apostolokhoz, mint kezdetben akarta, hogy az árulás gyanuját magáról elhárítsa. Haraggaltelen, hogy Krisztus az ő érzelmeit ismeri és őt figyelmeztette, most Mesterének szemeláttára esküdt ellenségeihez szegődött. Ugyan hol találunk embert, ki ily szédítő magaslatról ily mélyen bukott volna, mint a szerencsétlen Judás?

Azért lássuk még ennek a gyászos bukásnak a legbelsőbb okát, kútforrását.

III.

Ami Judást a romlás útjára vitte és őt végre árulóvá tette egyetlen egy rendellen, meg nem fékezett szenvedély a fősvénység, a

¹ Hom. 22 in ep. ad Rom. 1. 22.

kapzsiság volt. Midőn Judás az apostolok kollegiumába fölvétetett, bizonyára nem volt gonosz ember, sőt inkább sok jó és dicső tulajdonsággal birt. Főleg az erkölcsi tisztaságot illetőleg feddhetetlennek kellett lennie. Az Üdvözítő azért bizalmasan kinevezte őt kincstartójának, kinek tiszte volt a pénzt, amit az Üdvözítő alamizsnakép kapott, megőrizni és abból az Üdvözítő és az apostolok életszükségleteit fedezni. Minden jó tulajdonsága mellett - azonban egy gonosz csirát is hordott Judás szívében, amelynek kiirtása különben Krisztussal való társalgásában legjobb útmutatást és segítséget nyert. Ez volt: a pénzhez való rendetlen szeretete. Kezdetben ez csak csekély volt és jelentéktelen, úgy hogy alig vette észre, nem is volt halálos bűn. De épen mivel Judás ezt a csirát nem kísérte elég figyelemmel, mindinkább fejlődött szívében, míg végtére hatalmas mérges fává növekedett. A pénzt mindig jobban és jobban megszerette, örvendett, hogy pénzzel rendelkezett, a pénz szerint értékelt meg mindent. Most gyors léptekkel halad a lejlőn lefelé. Elsősorban hamis ürügy alatt a rábizott pénzből, melynek fölöslege a szegényeknek volt szánva, valamit magának eltulajdonított. Úgylatszott neki, hogy szolgálataiért mégis némi kárpóllást megérdemel. Ő is úgy gondolkodott, mint a modern templomrablók vélekednek, hogy jobb, ha a pénz forgalomba jön és más hasznos célokra fordítatik, mint-hogy holt tőke gyanánt ott heverjen az Egyház birtokában; azonkívül Krisztus nem

szorul a pénzre, szükség idején majd tud magán segíteni és az apostolokat nem hagyja éhezni. Nemsokára Judás minden lelki-furdalás nélkül lopott és végre beteljesedett sz. Pál apostol szava: „Akik megakarnak gazdagodni, kísértetbe esnek és az ördög törébe és sok haszontalan és ártalmas kívánságba, melyek az embert veszedelembe és romlásba döntik. Mert minden rossznak gyökere a pénzvágy; melynek hajhászása által némelyek eltértek a hittől” (Tim. 6, 9, 10). Az ismételt lopások ugyanis, melyek eleinte talán csak csekélyek és azért csak bocsánatos bűnök voltak, közönyössékké tették ezt az apostolt a bűn iránt, a lanyhaság állapotába döntötték. A mindinkább növekedő szeretet a pénz iránt elfojtotta benne egyúttal a szeretetet Krisztus s az apostoli hivatás iránt is. Súlyos bűnökbe esett, elfordult az Üdvözítőtől és elvesztette az istenségébe való hitet is. Tényleges elpártolása az Üdvözítőtől csak idő kérdése volt. Közbejött akkor Mária Magdolna esete, ki oly pazarul bánt a drága kenetekkel. Judást bosszantotta, hogy ily szép alkalom jó nyereséghez, elillant. Bántotta őt azonfelül a kapott szemrehányás. Hogy magát kártalanítsa, elhatározta, hogy magát az Isten Fiát eladja.

Ebből a rettenetes történetből vonjunk le okulásunkra egy-két tanulságot. Mindenáron szükséges, hogy *minden* szenvedélyt legyőzzünk, egynek sem szabad kedvezni, legkevésbé a főszendvélynek, mely szívünk mélyén gyökerezik. Senki se mondja: Én nem

vagyok részeges, én nem vagyok tisztátalan életű, senkivel sem vagyok haragban. Egyetlen-egy szenvedély, ha azt le nem győződ, képes a romlásba dönteni. És ezeket a szenvedélyeket *jókor* kell leküzdenünk. Ha a tűz még kicsiny, egy-két vödör víz elég eloltására. De ha a lángok egyszer kicsapnak a háztetőn, akkor az egész város tüzfecskendői sem segítenek. Ezeket a szenvedélyeket *mindenkinek* le kell küzdenie, még ha apostol vagy szent volna is valaki. Judást a pénzvágy tette tönkre. Mennyivel inkább kell akkor a még sokkal veszedelmesebb szenvedélyt, a tisztátalan kívánságot *jókor* legyőzni, amely rövid idő alatt könnyen mindent megemésztő lángra gyulladhat.

Azután vigyázzunk, hogy a bocsánatos vétkekkel könnyelműen ne játszunk, hogy azokat, mintha nem volnának Isten megbántása, százával, ezrivel nevetve el ne kövessük, óvakodjunk a gyászos lanyhaságtól. A különben mindig buzgó Péter apostol nemsokára egy szerencsétlen pillanatban mélyen elbukott. De Krisztus kegyelme által meghatva, rögtön megtért. Nem így tett Judás, jóllehet az Üdvözítő rápazarolta az ő szeretetét, mivel számos hűtlensége, a bocsánatos vétkek megvetése által halálos bűn állapotába jutott.

Az Isteni Üdvözítőtől pedig azt tanuljuk, hogy nagylelkűen bocsássunk meg ellenségünknek, hogy az elveszett bárányt fáradhatatlanul keressük, hogy reméljünk a remény ellen. Továbbá erős bizalommal legyünk Krisztus szeretete és irgalmassága iránt. Való-

ban, melyik bűnösnek volna szabad még csüggedni? Csak bánatos szívvel térj vissza Krisztushoz és az Üdvözítő, kinek karjaiban most az árulót látom, barátja gyanánt fog üdvözölni és a békesség csókjával illetni.

6. Az Üdvözítőt elfogják.

„A csapat, a hadnagy és a zsidók szolgálói megragadták Jézust és megkötözték őt” (Ján. 18, 12.).

Judás árulása után az Üdvözítőt elfogták. A szentírás következőleg írja le ezt az eseményt: „Mivel pedig Jézus mindent tudott, ami reá várt, előre lépett és mondá nekik: „Én vagyok”. Velök állott pedig Judás is, ki őt elárulta. Amint tehát azt mondotta: „Én vagyok”, hátrahökkentek és a földre estek. Ekkor újra kérdé őket: „Kit kerestek”? Azok pedig mondák: „A názáreti Jézust”. Felelé Jézus: „Mondottam nektek, hogy én vagyok. Ha tehát engem kerestek, ezeket hagyjátok elmenni, hogy beteljesedjék a beszéd, melyet mondott, hogy: „Akiket nekem adtál, nem vesztettem el belőlük egyet sem”. Azok pedig kezeiket Jézusra vetették és megfogták őt. Midőn pedig azok, kik körülötte voltak, látták, hogy mi fog történni, mondák neki: „Uram, kirántsuk a kardot”? És ime egyikök a körülállók közül, Simon Péter, kirántotta kardját, rácsapott a

főpap szolgájára és levágta jobb fülét. A szolga neve pedig Malkus volt. Jézus azonban felszólalt és mondá: „Hagyjátok abba, ne tovább”. És megérintvén fülét, meggyógyította Malkust. Ekkor mondá Jézus Péternek: Tedd vissza kardodat hüvelyébe! Mert mindazok, kik fegyvert fognak, fegyver által vesznek el. Azt a kelyhet, melyet nekem az Atya adott, ne igyam-e meg? Vagy azt gondolod, nem kérhetem Atyámat és azonnal rendelkezésemre bocsát többet tizenkét legio angyalnál”. De miként teljesednek be akkor az írások, melyek szerint ennek így kell történni? Azon órában mondá Jézus azoknak, kik ellene kivonultak, a főpapoknak, templomi tisztviselőknek és a nép véneinek: „Mint egy rabló ellen, úgy jöttetek ki ellenem kardokkal és botokkal elfogni engem. Naponkint veletek voltam a templomban és nem nyujtottátok ki reám kezeiteket; de ez a ti órátok és a sötétség hatalma. Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjenek a próféták írásai”. Erre a csapat, a hadnagy és a szolgák megragadták Jézust és megkötözték. Ekkor a tanítványok mind elhagyták őt és elfutottak.¹ Így értesítenek bennünket az evangélisták az Üdvözítő elfogatásáról.

Fontoljuk meg a különféle csodákat, melyeket Krisztus elfogatása alkalmával művelt.

I. *Isteni hatalmának bebizonyítására.*

II. *Isteni szeretetének beigazolására..*

¹ Mát. 26, 50—56. Mk. 14. 46—50. Lk. 22. 49—54. Jó 18. 4—12.

I.

Isteni hatalmának bebizonyítására Krisztus Urunk nevezetesen két csodát művelt. Az első abban állt, hogy szavára ellenségei mozdulatlanul megálltak, a második, hogy őket a földre terítette.

Judás megcsókolta Krisztust és ezzel a jel meg volt adva a támadásra. De miért nem nyomulnak előre? Minek késlekednek? Mi tartja őket vissza, ezeket az Istenember vére után lihegő poroszlókat? Hisz nagyobb erőtől nincs mit félniök. Az egyik oldalon Krisztus áll és az apostolok két karddal, a másik oldalon számos legénység, kardokkal és dorongokkal és szuronyokkal jól felfegyverkezve. És mégis úgy állnak itt, mint a földhöz szegezve és egy lépést sem tehetnek többé előre. Tehát csakugyan dacára a Judás-csóknak, dacára a holdtöltének, dacára az egyéb megvilágításnak, kételkedhetek volna még a személyt illetőleg, hogy kit fogjanak el? Valóban így volt. Krisztus ellenei, maga Judás is, Krisztus által mintegy vaksággal voltak megverve, úgy, hogy őt nem ismerték fel, holott előttük állt. Ha ráismertek volna, akkor az Üdvözítő kétszeri kérdésére: „kit kerestek?” nem felelték volna: „A názáreti Jézust”, hanem: „Téged keresünk”. Dacára tehát a Judás által oly ravaszul kieszelt tervnek és dacára az ő árulásának az Üdvözítő könnyűszerrel megszabadulhatott volna ellenségei kezéből, ha akarja. Krisztus azon-

ban hozzájuk lépett és azt kérdezte tőlük: „Kit kerestek”? És ők azt felelték. „A názáreti Jézust”. Krisztus válaszolá: „Én vagyok”. Mintegy a villámtól sújtva és orkántól űzve hátráltak ezekre a szavakra és a földre estek; Judás ismét köztük volt. Az Úr szava még a cedrusokat is összetöri (5. Zs. 28.). Szegény Judás, ha most nem gondoskodik segítségéről, ezüstpénzednek vége! Még pedig Krisztus ellenségei hanyatt estek a földre, nem, mint töredelmes bűnösök arca. Aki azonban hanyatt esik, könnyen betöri a fejét.

Vége Krisztus újra visszaadta erejüket. Tele szégyennel, tele bámulattal, de egyszersmind dühtől égve keltek fel. Az Üdvözítő másodízben kérdezte őket: „Kit kerestek”? Ismét azt válaszolták: „A názáreti Jézust”; tehát még most sem ismertek rá. Hogy tehát belássák, hogy ő volt az, aki őket az imént a földre sújtotta, válaszolt Krisztus: „Már mondtam nektek, hogy én vagyok az.” Most tehát bebizonyította, hogy ő szabad akaratból járja a keresztútát, amiért is ezekkel a szavakkal: „Ha tehát engem kerestek, ezeket hagyjátok elmenni”, megengedte nekik, hogy őt elfogják. Tehát isteni hatalmának kézzelfogható bizonyítékai nem térítették meg ezeket a gonosztevőket. Alighogy ismét talpra álltak, folytatják istentelen munkájukat, Krisztusra támadnak, hogy őt elfogják.

De midőn a későbbi századokban a zsarnokok látták, hogyan simultak a színekörben az éhes oroszlánok és tigrisek, mint a bárányok, a szent vértanúk lábaihoz; midőn tanúi

voltak annak, hogyan jöttek elő a szenvedők sértetlenül a tüzes kemencéből, hogyan pattantak le rólok a nyilak és ők még akkor is új meg új kínzóeszközökre és kínokra gondoltak, nem volt-e ez hasonló színjáték? Ha az Isten egész községeket, egész országokat vétkeik miatt, háborúk, földrengések, ragályos betegségek által a porba sújt és ezek, amint a megpróbáltatás megszűnt, legott a régi dévaj és szemérmetlen garázdálkodásokhoz térnek vissza, hát ez nem ugyanaz a színjáték? Midőn végre a bűnösöket sújtja és ők ezt nem érzik, ha őket összezúzza és a fenytést nem akarják elfogadni, hát ez nem valóságos olajfák-hegyi jelenet?

„Kit kerestek“? kérde Krisztus. „A názáreti Jézust“. „Én vagyok“. És a földre estek. Hát mit fog majd tenni mint bíró, ki már mint vádlott, a legnagyobb gyengeség és tehetetlenség állapotában ekkora hatalmat gyakorol? Hogyan fognak a főpapok és írástudók össze-roskadni, midőn Krisztus felhőtrónjáról az ítélet napján ezt kiáltja majd feléjük. Hogyan fognak majd Krisztus istenségének tagadói ijedségtől és borzalomtól elképedni? Hogyan fogják magukat érezni a kételkedők, a bűnösök mind?! Hogyan főleg azok, kik szüntelen rosszban törik a fejüket Krisztus és anyaszentegyháza ellen?! Ó vigasztalódjunk a mostani szorongatásainkban. Az Úrnak egy szava, ajkának egy lehellete elegendő és az egyház ellenei tehetetlenül a porba hullanak.

Mi pedig, midőn Krisztus az utolsó napon ezt a szót hozzánk intézi majd, vajha öröm-

mel és örvendezéssel üdvözölnők őt, mint Megváltónkat és boldogítónkat és bizalommal tekintenénk fel hozzá! Ezt azonban csak úgy remélhetjük, ha most erre a kérdésére: „Kit kerestek” igazán és teljes szívünkben azt felelhetjük: „A názáreti Jézust, semmit mást, mint a megfeszített Krisztust”.

Lássuk most azokat a csodákat, melyeket Krisztus isteni szeretetének bebizonyítására az Olajfák-hegyén művelt.

II.

Krisztus erre a célra kettős csodát művelt. Az első által barátait, a másik által elleneit akarta szeretetének nagyságáról meggyőzni.

Elsősorban tanítványainak jóléte nagyon szíven feküdt az Üdvözítőnek, kiknek állhatatosságát a hitben méltán féltette, ha őket is, amint Krisztus ellenei ezt kétségkívül akarták, elfogják. Azért mondta: „Ha engem kerestek, ezeket hagyjátok elmenni”. E szava által meghagyta és kieszközölte, hogy tanítványait nem háborgatták. Még Pétert sem merték elfogni, ki később a főpapokat és azok társait Malkus megsebesítése által haragra ingerelte. Kezeik megvoltak kötözve. Így beteljesedett, amit Krisztus mondott: „Aki-
ket nekem adtál, nem vesztettem el közülök egyet sem” (Ján. 1, 7, 12.). Igaz, hogy Péter nemsokára rá, nagy bünt követett el, de más, önokozta hibákból és nem a fogság következtében. „Ezeket hagyjátok elmenni” így szólhatunk mi is fáradalmainkban és nehéz-

ségeinkben, de ne rázzuk le magunkról mindig az egész terhet és ne rakjuk azt mások vállaira.

A második csodát azért művelte Krisztus, hogy elleneit meggyőzze szeretetéről és megtérésre szólítsa. Az Üdvözítőt utolsó szavára ugyanis megkötözték.

Az egyik közülük különösen kitett magát ért és szentelenül össze-vissza ráncigálta az Úr Jézust. Ez Malkus, Kaifás főpap szolgája volt. Ő akarta magának a szerencsét fenntartani, hogy Krisztust bilincsekbe verje. És ez csak ajánlhatta őt uránál. De a tanítványok ezt mégis már megsokalták. Mindnyájan azt kiáltozták; „Uram, kirántsuk a kardot”? A feleletet be sem várva, Péter kirántotta az övét és izmos karral forgatta. A csapás rosszul sikerült, mert a fülre épen nem célozott, különben, miután Malkus vele szemben állt és ő maga jobb karjával vágott, bal fülét kellett volna találnia. Ő inkább azon volt, hogy a szentelen embernek a fejét keltéhasítsa, de miután ezt sisak fedte, a fegyver lesiklott és a jobb fülét vitte magával. Péter azért másodízben is neki készült és a másik tanítvány is ki akarta rántani a magáét. Ekkor kiáltá az Üdvözítő: „Hagyjátok abba, ne tovább!” És megérintette Malkus fülét és meggyógyította őt. Így bosszulta meg magát Krisztus ellenségein. Azután Péterhez fordult és meghagyta neki, hogy kardját tegye a helyére, a hüvelyébe és rendreutasította. Aki fegyvert fog természetesen törvényes felhatalmazás nélkül, megérdemli, hogy az ő vérét is

kiontsák. Szent felháborodást mutatott azután Péter iránt, hogy őt a Szentírás teljesítésében és az Atyától neki felajánlott szenvedés kelyhének kiürítésében gátolni akarja. Végre segítsége is fölösleges, miután minden pillanatban ha kell, egy sereg angyal áll rendelkezésére. Különben Péter nem követett el súlyos bűnt, mert az Üdvözítőnek előbbi parancsát, vagyis hogy a lelki fegyverek által harcra készüljenek — rosszul értette. Amit tehát tett, igazságos önvédelemnek tartotta s Krisztushoz való lángoló szeretete és az az aggodalom is, hogy neki valami bántódása lesz, képtelenné tették minden nyugodt megfontolásra. Hogyan követhette volna el különben azt az oktalanságot, hogy ily nagy túlérőnek ellenálljon.

Tanuljuk meg az Üdvözítőtől az igazi keresztény bosszúálást, a rosszat fizessük vissza jóval. De Pétertől is tanuljunk valamit, de nem azt, hogy mindjárt fegyvert rántsunk. Ha meg volna engedve, mindenkinek levagni a jobb fülét, ki Krisztus ellen vétkezett, igen sok embernek már csak a balfüle volna meg. Tehát vakbuzgóság, túlzott buzgóság csak árt. De az is hiba, ha semmit sem, vagy igen keveset buzgólkodunk Krisztus és egyháza dicsőségeért, a hit és jó erkölcsök tisztántartásáért. Ebben a tekintetben mindenekelőtt kívánatos volna, ha a világi hatóságok, melyeknek az Isten kezükbe adta a fegyvert, kissé többet bírnának Péter természetéből. Akkor a a vallást és a hitet nem gyaláznák és gúnyolnák annyira, akkor a keresztény erkölcsös-

séget nem taposnák lábbal oly borzasztó módon. Akkor nem volna annyi rossz hírben álló ház, akkor sok nyilvános botrány elmaradna, akkor a rossz színházakat bezárnák, akkor a szeméremsértő képek a kirakatokból eltűnnének, akkor nem terjesztenének a nép között annyi istentelen és erkölcstelen tartalmú, méreggel telt sajtóterméket. Különbén miképen fognak majd számot adni az utolsó napon az olyan hatósági közegek, kik a vallás és erkölcs érdekében semmit sem tesznek, ellenben minden rosszaságot büntetlenül hagynak, megengednek, — azt nem könnyű megérteni. Jó volna, ha sok szülő és háziúr is többet bírna Péter természetéből. Akkor a családi élet keresztény elvek szerint volna rendezve és számtalanok ártatlansága meg volna mentve. Igen, mindnyájuknak hasznára válnék ilyen egy Pétertermészet, hogy a rossz elleni harcban ne tegyük le a fegyvert oly gyáván és az első összeütközésre ne adjuk meg magunkat a kísértésnek.

Így tehát megjött végre a pillanat, midőn Krisztus megengedte, hogy őt bilincsekbe verjék; megengedte pedig azért, hogy bennünket is meggyőzzön az ő szeretetéről és a bűn és a pokol rabláncáiból bennünket kiszabadítson. Előbb azonban még egy kísérletet tesz, hogy a főpapokat és a nép véneit szándékuktól visszarettentse, amidőn szemükre hányja egyrészt azt a méltatlan eljárásukat, hogy vele úgy bánnak, mint egy rablóval, pedig oly sokszor szólt hozzájuk a templomban és mindig a nép jótevőjének mutatta

magát, amidőn másrészt biztosította őket, hogy dacára fegyvereiknek és dorongaiknak, nem kötözhetnék meg őt, ha ez nem volna az ő órájuk és a sötétség hatalma. Végre harmadszor figyelmeztette őket a Szentírásra, amelyből beláthatják, hogy ők Isten kezében csak eszközök a próféták jövendöléseinek megvalósítására. Sz. Leo azt mondja:¹ Semmi hálával nem tartozunk nektek, ó zsidók, sem neked, ó Judás! A ti istentelenségtek mindenestre üdvünkre szolgált; mindenestre ti általatok történt, amit Isten öröktől fogva elhatározott, de a ti akaratotok ellenére. Krisztus halála bennünket megment, titeket vádol. Jogosan nem bírjátok azt egyedül, aminek kívánságtok szerint, mindenkire nézve el kellett volna vesznie“.

Most hozzáláttak a munkához. Mint a farkasok rohantak Krisztus ellenei az Isten Bárányára, mint a rablók zsákmányukra. Az őrség és a hadnagy és a zsidók szolgálai megragadták Jézust és megkötözték őt. Ez oly buzgósággal történt, amely méltóbb dologhoz illett volna. És bizonyára a köteleket jól megszorították és őt minden kitelhető módon összekötötték, mivel Judás azt mondotta nekik: „Vezessétek őt óvatosan“. Természetesen édesebbek és kedvesebbek voltak a kötelek, melyekkel egykor édesanyja őt körülövezte, midőn még a bölcsőben feküdt. De Krisztus szent örömet talált ezekben a kötelekben; különben könnyebben szétszakította volna, mint

¹ Serm. I de Pall c. 5.

egykor Sámson. Ő egyáltalában fogoly szeret lenni. Azért már szenvedése előestéjén megtette a szükséges intézkedéseket, hogy a legméltóságosabb Oltáriszentségben mint fogoly lehessen közöttünk az utolsó napig.

Boldogok azért azok, ezerszer boldogok, kik még napjainkban is méltók voltak Krisztus köteleit hordozni. Sz. Pál sok, fényes jogcímnél fogva dicsekedhetett volna. Ő apostol volt, ő a világ tanítómestere, a nemzetek tanítója volt. De ő csak a kötelektől és láncoktól és bilincsektől kölcsönzi dicsőségét. „Én” — úgymond, „Jézus Krisztus foglya” (Ef. 3, 1.). Mi pedig abba helyezük dicsőségünket, büszkeségünket, hogy az ő törvényének, az ő parancsának bilincseivel vagyunk megkötözve, isteni szeretetének bilincseivel vagyunk megláncolva.

A történetek láttára a tizenegy tanítvány megrémült és elfutott anélkül, hogy bárki is merte volna őket bántani. Az Üdvözítőnek egy másik tanítványa azonban,¹ valószínűleg a kertész fia, akire Krisztus szavai: „Ezeket hagyjátok elmenni” nem vonatkoztak, csaknem pórul járt. Csak úgy menekült meg a fogságtól, hogy a köpenyt, melyet a lárma által álmából fölzavarva, sebtiben vállaira vetett, a katonák kezeiben hagyta és hálóruhájában, vagy talán csak ágyékgyolccsal takarva elfutott. Ebből láthatni, mily veszélyes volt a tanítványok helyzete, mily nagy volt a félelmük, és mily eltökélt volt Krisz-

¹ Márk, 41. 51. V. ö. Sepp, Leben Jesu VI. 330 n. 5.

tus ellenségeinek akarata, hogy a tanítványokat is elfogják, és könnyen megérthető tehát az apostolok futása.

Ha nyugodtan és előítélet nélkül fontoljuk meg azt az eseményt, be kell ismernünk, hogy az apostolok az adott körülmények között másképp nem cselekedhettek. Nagy bátran akartak fegyverükkal közéjük csapni. Ez megvolt nekik tiltva. De az Üdvözítő szavaiból „hagyjátok ezeket menni” belátták, hogy most nem követhetik őt a fogságba és halálba, hanem, amint az Üdvözítő tovább szólt, inkább engedjék őt át a sötétség hatalmának, mivel most megjött az ő órájuk. Az apostoloknak tehát nem maradt egyéb hátra, mint távozni, ami egy másik okból is a legokosabb és legajánlatosabb volt, hogy t. i. Krisztus ellenségeivel való találkozásuk miatt ne tegyék ki magukat annak a veszélynek, hogy őt megtagadják. Abban hibáztak, hogy elfutottak, ahelyett, hogy eltávoztak, miáltal némi bizalmatlanságot árultak el az Üdvözítő iránt. Krisztus megengedte apostolaiban ezt a gyarlóságot, hogy őket alaposan megalázza és minden vakmerő elbizakodottságukból gyógyítsa. Futás közben talán eszükbe jutottak nagyszerű ígéreteik. Kivált Péternek bizonyára fülében hangzott, amit mondott: „És ha mindnyájan megbotránkoznak benned, én nem botránkozom meg benned”. Mennyire szégyelhetnék magukat!

A szegény apostolok iránt legyünk tehát részvétellel és ahelyett, hogy felettük pálcát törjünk, vizsgáljuk meg inkább saját lelki-

ismeretünket, hogy vajjon emberi félelemből nem hagytuk-e el már mi is az édes Jézust. Az apostoloknál végtére mégis életükről volt szó, melyet féltettek. Bennünket azonban nem fenyeget sem bilincs, sem börtön, sem halál. Egy kis gúny, gúnyos mosoly, egy istentelen, erkölcstelen ember csipős megjegyzése az, mely sok keresztényt megszedít, hogy az Üdvözítőt elhagyják, még legszentebb kötelességeiket is elhanyagolják. Kissebb dolgokban különben mi sokkal hűtlenebbek vagyunk, mint itt az apostolok voltak. Azért töredelmes szívvel csak verjük mellünket.

Az apostolok gyengesége, mely önekik üdvökre szolgált, reánk nézve még erősítő, futásuk bátorító és vigasztaló. Ha ugyanis Pünkösöd ünnepén velök ismét találkozunk, amikor mint hősök, kivonultak, hogy az egész világot meghódítsák, bizvást remélhetjük, hogy dacára nyomoruságunknak és gyávaságunknak, még mi is szentekké lehetünk. Csak kérjük az Üdvözítőt, hogy bennünket szeretetének láncával feloldhatatlanul magához bilincseljen, hogy hozzá mindhalálig hűek maradjunk.

7. A legközelebbi események Krisztus elfogatása után.

„És elvezették őt először Annáshoz, mivelhogy ipa volt Kaifásnak, ki főpap volt azon esztendőben. A főpap erre Jézust az ő tanítványai és tanítása felől kérdezte“ (Ján 18, 13, 19).

Miután Máté, Márk és Lukács evangelisták elbeszélték az Üdvözítő elfogatását, legott elmondják, hogyan vezették őt Kaifáshoz. Máté és Márk azután leírják a tulajdonképeni kihallgatását Kaifás és a főpapok előtt, amely Krisztus elítélésével végett ért; azután mind a három evangélista felemlíti Péter háromszori megtagadását, amely Kaifás palotájának előcsarnokában történt. Ellenben semmit sem mondanak az Annásnál történt látogatásról, ki ugyanegy házban lakott Kaifással, sem az előzetes kihallgatásról, amidőn Annás Krisztust tanítványai és tanítása felől kérdezte, sem az arculcsapásról, amellyel az előzetes kihallgatáskor illették. Mindezt részletesen elbeszéli sz. János, akitől azt is tudjuk, hogy Péter első megtagadása az előzetes kihallgatás közben történt. Különben tudjuk, hogy az evangelistáknak sem feladatuk, sem szándékuk nem volt *mindent* leírni, ami történt.

Fontoljuk meg tehát:¹

1. A menetet az Olajfák-hegyétől Annáshoz,
2. az előzetes vallatást Annásnál.

I.

A menetet az Olajfák-hegyétől Annáshoz, leírja János evangélista ezekkel az egyszerű szavakkal: „És elvezették őt először Annáshoz”. — Ez a menet az Üdvözítőre nézve elsősorban igen *fájdalmas* volt. A nagy vérvesztés következtében az Olajfák-hegyén teljesen kimerült. A bilincsek, melyekkel szentes testét óvatosságból összevissza kötözték, a járást neki igen megnehezítették. A diadalittas csorda útközben verte, taszigálta, rángatta, szóval úgy bántalmazta, amennyire egy vad és dühöngő tömeg csak képes. Nem valószínűtlen, amint némely szentírásmagyarázó véli, hogy már ezen az úton ismételten földre rogyott, sőt hogy Cedron-patakba esett és aztán a poroszlók, mint valami vadállatot, tovahurcolták.

Ez a menet azonfelül igen *lealázó* volt isteni Szívére. Mint egy rablógyilkos meg volt kötözve. A gyalázat annál nagyobb volt, minél nagyobb volt a tekintélye azelőtt. Kimondhatatlanul fokozták azt elleneinek pokoli kacaja, vigyorgó tekintete, gúnyolódásai és átkozódásai. Megszégyenítése azonban akkor érte el tetőpontját, mikor a városba vonult. Az aranykapun keresztül vezették Krisztust,

¹ Mát. 26. 57. — Mk. 14. 53. — Luk. 22. 54. — Ján. 18. 13. 19—24

melyet juhkapunak is neveznek, amelyen át virágvasárnapján ünnepélyesen bevonult Jeruzsálembe az egész lakosság tetszése, szerencsekívánatai és örömrivalgása között. Ugyanazon az utcán vezették végig, amelyen palmaágakon és végigterített ruhákon járva, ünnepélyes hozsannával üdvözölték. A poroszlók lármája az egész népet felzavarta álmából, mindenki az utcára szaladt, minden arcátlan csöcselék kibújt odujából, mindenki kíváncsian vagy gonosz indulattal bámészkodott rá, mindenki a foglyul ejtett zsákmánynak örvendett: valóban az isteni szívre megfoghatatlan gyalázat! De még inkább megfoghatatlan az, hogy az Isten büntetése újra meg nem ismétlődött, mely a betszamitákat érte, midőn az ószövetségi frigyszekrényt bűnös kíváncsisággal és tiszteletlenül meglekinteni merészelték. Igaz ugyan, hogy az Üdvözítő ártatlannak érezte magát. De ez nem szüntethette meg emberileg érző Szívének megszégyenítését. Avagy hogyan éreznéd magad, keresztény férfiú, ha megkötozve a kíváncsi néptömeg sziszegése és gúnyolódásai között a város utcáin végig hurcolnának és a főörséghez vezetnének? Dacára annak, hogy ártatlannak érzed magad, szégyenből a föld alá szeretnél bújni, kivált, ha azelőtt mindenki becsületes embernek tartott. Vajjon nekünk kijut-e majd az a szerencse, hogy mi Krisztust, aki az „út“, a gyalázat útján követhetjük, nem tudjuk. De jó lesz hozzászokni, hogy legalább a kisebb megaláztatásokat béketűréssel és örömmel viseljük, akkor

majd Krisztus kegyelmével, a nagyobbakat is hősiezen fogjuk elszenvedni, ha Istennek tetszeni fog ilyeneket ránk bocsátani.

Eközben megérkeztek Annáshoz, ki ipával Kaifással egy házban lakott. Ez az Annás¹ Krisztus születése után hatodik évben a római helytartó megvesztegetése folytán nyerte el a főpapi méltóságot. Később kénytelen volt ugyan engedni bizonyos Ismaelnek; mégis pénzzel ismét kivitte, hogy először fia, Eleazár és ennek, Simon által történt bukása után egy évre rá ipa, Kaifás lett a főpap. Még négy fia nyerte el egymás után a főpapi méltóságot, a legifjabbik közülök akkor, mikor Annás kilencven éves volt, amiért Annást a legboldogabb embernek szokták nevezni. Ezt a szakadatlan befolyását a főpapi hivatal betöltésére gazdagságán kívül erélyének is köszönte, valamint a szaduceusi párt szilárd összetartásának, amelyhez ő tartozott. Ez az Annás igazi képe a megátalkodott bűnösnek, ki még magas korában és a sír szélén sem hagy fel gonoszságával.

De vajjon mi bírta rá a katonákat vagy inkább a menetvezénylő főpapokat és véneket, hogy Krisztust Annáshoz vezessék, holott Annás mint szolgálaton kívüli főpap vele szemben bírói illetékességgel nem bírt? Első okát ennek sz. János adja. Annás Kaifás ipa volt. Ilyen figyelem az após iránt a főpapokat csak ajánlhatta a vónél. De személyesen is ösztönözve érezték magukat, hogy

¹ Flavius Joseph. Ant. I. 20 C. 9, n. 1. 2

az öreg embernek örömet szerezzenek és így a figyelmetlenség vádját maguktól elhá-
rítsák. Neki igen sok érdeme volt ebben az
ügyben. Sőt Alexandriai sz. Cyrill szerint,¹
ő volt a lelke a Krisztus elleni összeeskü-
vésnek. És valóban az apostolok cseleke-
detei (4, 6) őt még úgy tüntetik fel, mint
szellemi fejét a keresztényellenes pártnak.
A főpapok tehát a meghódított zsákmányt
diadalittasan vezették Annás házába, hogy
Krisztust neki bemutassák, mint olyant, akit
már régen óhajtott látni és szeméit rajta jár-
tatni. Judás is sürgette ezt, mivel Annás
ővele kötötte meg a szerződést; pénzéhez
akart jutni. Végre, mint sz. Ágoston írja,²
Kaifás hogy apósát megtisztelje, a főpapokat
azzal bízta meg, hogy Krisztust először
őhöz vezessék. Kaifásnak itt más titkos
céljai voltak. Ha az egész vállalatban még
oly vakmerő és merész volt is, mégis nagyon
aggódott, hátha Krisztus kuruzslások és ör-
dögi mestersegek segítségével ismét el fog
menekülni. Így aztán természetesen főpapi
tekintélyének vége volna. Tehát egy másik-
nál, aki nincs hivatalos állásban, meg kell
tenni a kísérletet, hogy vajjon most sikerül-e
a terv. Erre a kísérletre ipát épen a legalkal-
masabb embernek tartotta. Ő mily gyöngé-
dek gyakran a családi kötelékek az isten-
telenek között. Ha a magánérdek úgy kívánja,
fömládozza a család egyik tagja a másikat.
Azonkívül azt kívánta Kaifás, aki először

¹ In Jo. 1. 11 (Jo. 18. 18.).

² Tract. in Jo. 113, 1

beszélt a tanácsülésben Krisztus haláláról, hogy a dolog gyűlöletes oldalát, amennyire lehet, magáról elhárítsa. Tehát nagyon is szerette volna, ha Annás, ki nagy tekintélynek örvendett és a ravaszságával kitűnt különféle vádaskodás s ráfogás által a rendes per menetét előkészíti és vele, a főpappal szemben mintegy vádló gyanánt lép fel. Krisztus tehát ott állt Annás előtt. Mennyire örülhetett ez, hogy végre valahára mégis a kelletlen bűnbánat hirdetőjét egyszer bilincsekben maga előtt láthatja! Krisztus nagyon sokszor ostorozta, irgalmatlanul föltárta a farizeusi fajzatot és gonoszságukat és kétszínűségüket! Most itt áll megkötözve. De mily rövid ideig tart az istentelenek öröme! Három nap múlva magának a halálnak bilincsei szét vannak zúzva.

Vegyük fontolóra most az előzetes kihallgatást Annásnál.

II.

Annás szolgálatonkívüli főpap volt. Tehát semmi joga sem volt vizsgálatot tartani. De ő ezzel keveset törődött. Nagyon érdekében állt, hogy az Üdvözítő feleleteiből támaszpontokat találjon valamelyes vád szerkesztésére és szabályszerű per megindítására. Annás tehát elsősorban tanítványai felől kérdezősködött, hogy hányan vannak, miért választott éppen annyi apostolt, ahány pátriárka volt, éppen annyi tanítványt, a hányan voltak a nép vénei, miért gyűjtött maga köré ép-

pen tanulatlan, műveletlen embereket a köznépből, vajjon nem kötelezte le őket a mai szabadkőmiveseink módjára magának bizonyos titkos eskü által, vajjon kóborló életmódjával egyáltalában milyen céljai vannak, sőt nincsenek-e politikai céljai? Jók semmiáron se lehettek, különben tanítványai nem hagyták volna cserben. Bizonyára belátták, hogy hamisan adta ki magát Messiásnak, hogy csaló. De Annás tanítása felől is kikérdezte az Üdvözítőt. A törvénytudók melyik iskolájába tanult; az írástudók melyik uralkodó irányához csatlakozott, hogy egyáltalában nyert-e törvényszerű küldetést tanítói hivatalához és kitől? Aki ugyanis nyilvánosan akarta a törvényt, a hitigazságokat tanítani, annak egy elismert tanítótól törvényszerű küldetést kellett magának szereznie, amit rendesen kézreáttétel által adtak. Azért Krisztus előbb a közvetlen isteni hivatás és felhatalmazás mellett, amelyet tanítói hivatalára igénybe vett, Keresztelő sz. János tanuságára is hivatkozott (Ján. 5, 33.). Továbbá, mivel Annás a korábbi kísérletekből (p. o. Mát. 19, 3.), *amelyeket alkalmaztak*, tudta, hogy Krisztus tekintettel a Mózesi törvény magyarázatára és a törvénytudók hagyományaira, a fennálló és egymással hevesen küzdő iskolák egyikével sem egyezik meg, kétségkívül arról fogós kérdéseket intézett az Üdvözítőhöz. Azt akarta, hogy Krisztus felelete önmagát megbélyegezze, mint Mózes törvényének megvetőjét vagy legalább a különféle pártok egyikét vagy másikat ellene elkeserítse és

felingerelje. Akármilyen legyen a vádlott felelete, gondolá Annás, csak ő neki árthat.

Az első, tanítványaira vonatkozó kérdést Krisztus felelet nélkül hagyta. Ha őket megnevezi és tanítványainak mondja, valószínű, hogy azonnal kibocsátja ellenök az elfogatási parancsot. Sok dicséretet sem mondhatott róluk ebben a pillanatban. Hibáikról és gyengeségeikről pedig, kevély elbizakodottságukról, aluszékonyosságukról és restségükről az Olajfák-hegyén, gyors elmenekülésükről az ő elfogatása alkalmával, nem akart szólni. Figyeljük meg ezt szórakozásaink idején! — Végre nem is volt épen szükséges felelni erre a kérdésre. A főpap szándékát tekintve, melylyel a kérdést hozzá intézte, csak az volt szükséges, hogy tanítását illetőleg kérdésére feleljen. Ha ugyanis ez jó volt és Istentől származott, Krisztus rossz célra nem gyűjt-hette maga köré tanítványait. Azért tanítását illetőleg Krisztus szólt és felelt, amiáltal Annásnak meg akarta mutatni, hogy abból egy pontot sem von vissza. De felelete most is újra oly okos volt, hogy a tört kikerülte, melyet neki vetettek. Tanításának fejtegetésébe és bebizonyításába nem is bocsátkozott. Tudta, hogy megátalkodott gonoszok állnak előtte, akik nem az igazságot keresik. Azért került mindennemű vitát és vallási beszélgetést, — mindezt a mi tanulságunkra. Ha egyrészt jó és dicséretes is, gonoszlelkű kételkedőket és gúnyolódokat határozott, csattanós felelettel elhallgattatni, de másrészt mégis a legtöbb esetben nem tanácsos ilyenekkel

vallási vitákba elegyedni. A vallásgünyolónak inkább azt mondjuk, minden vasárnap van templomainkban predikáció a hit és erkölcs igazságokról, azt hallgassák meg. — Krisztus tehát tanításának védelmére, csak arra hivatkozott, hogy ő mindig nyilvánosan, sőt igen gyakran a zsinagógában is prédikált, amiből pedig azt következtethetni, hogy gonosz tanításokat titokban nem akart terjeszteni. Semmit sem tanított, ugymond, titokban, vagyis azzal a szándékkal, hogy titokban maradjon. Igaz, hogy többször csak a tizenkét apostolhoz beszélt és őket az egyes titkokba beavatta. De e közben azzal bizta meg őket: „Amit fülbesúgva hallottatok, hirdessétek a háztetőkön” (Mát. 10, 27.). „Kérdezd tehát azokat, folytatá Krisztus, akik engem hallottak”. A birói eljárásnak is jobban megfelelne, ha előbb tanításomat illetőleg, bizonyos vádakát emelnének ellenem, mielőtt nekem, vádlottnak megengedik a védekezést. Sőt nemcsak törvénytelen, hanem igen esztelen is a te eljárásod, óh Annás! Avagy hol van az a bíró, aki a vádlottról felteszi, hogy nyilvános beismerés által bírójának jóakaratulag anyagot szolgáltat a vádolásra! Az egyik szolgának úgy látszott, mintha Krisztus különösen őrá tekintett volna, mit néha a keresztények fejéből sem lehet kiverni, hogy az Isten ígéjének hirdetője predikációjának egyik vagy másik helyén őket személyesen szem előtt tartotta. A szolga azért azt hitte, hogy Krisztus őt tanítása mellett védelmi tanú gyanánt szólította fel. Tele dühvel és

boszúsággal és főképp, hogy a főpapnak kedvére járjon és másokat Krisztusnak pártfogásától elriasszon, rátámadt ez az ember az Üdvözítőre és oly kegyetlenül ütötte arcon, hogy csak úgy tántorgott. E közben a főpap előtt még tiszteletet szinlelt: „Tehát így felelsz te a főpapnak?” Tehát arculcsapás, ökölütés, vaspáncélos ökölütés, még pedig abba a szent mennyei szépségű, isteni arcba, melybe az angyalok gyönyörrel tekintenek! Hogy a kéz el nem száradt, hogy a pusztából vadállatok nem jöttek elő, melyek az elvetemedett embert szétszaggassák! Hogy az égből tűz nem hullott alá, mely őt feleméssze. Hogy nem nyílik meg a föld, mely őt elnyelje! — Hát nem durvaság, kegyetlenség, embertelenség egy vádlottal így elbánni, ki még nincs is elítélve, aki tehát ártatlan is lehet? Mióta van egy törvényszéki szolgának joga a vádlottat, aki védekezik, nyilvános gyűlésen ököllel arcul verni? — A főpap azonban hallgatott. Ha kutyáját ütik meg, bizonyára nem hagyta volna szó nélkül.

De a szolga arculütése nem is annyira az Üdvözítő *személyének*, mint inkább az ő *tanításának* szólt. Az ember azt hitte, hogy ez által Krisztus tanításának helytelenségét bizonyította be és megadta neki a halálos csapást. Ezért az Üdvözítő nem hallgatott, miáltal nekünk is példát adott, hogy még maguk a csapások se tartsanak bennünket vissza az igazság megvallásától. Sőt inkább egész háttározottsággal utasította vissza, hogy az igazság megvédése a főpapra nézve sértés lehetne.

Előbbi tanításaira vonatkozólag pedig a szolgától követelte, hogy bizonyítsa be hamis és veszedelmes voltukat. „Ha rosszul szóltam, bizonyítsd be, hogy rossz volt; ha pedig jól, miért ütsz engem?” (Ján. 18, 23.). Az utóbbi szavakat azért mondotta Krisztus, hogy a szolgálával megismertesse eljárásának teljes igazságtalanságát, azután azért, mivel kezét valószínűleg újabb ütésre emelte, hogy őt a további bűnöktől visszatartsa és észretérítse. Ezért bizonyára szívreható kegyességgel és jósággal mondotta azokat. De senkisem volt nagyobb zavarban, mint Annás. Ha képes lett volna még szégyenkezni, bizonyára fülíg elpirul. Mert a jelenlevők mindnyájan belátták, hogy Annás eljárása Krisztus feleletei következtében méltán törvénytelennek és esztelennek volt bélyegezve. Hogy zavarából magát kisegítse és a kellemetlen dolgot magáról lerázza, Annás gyorsan kifizette Judásnak a hóhérdíjat és a Megváltót, úgy amint volt, megkötözve Kaifáshoz küldötte.

„Miért ütsz engem?” szölt az Üdvözítő a szolgálóhoz, ki oly kegyetlenül bánt vele. Ugyanezt mondhatja minden egyes bűnösnek. *Miért ütsz engem? Mondd meg az okát. Miért? Talán azért, mivel téged, míg nem voltál, teremtettek? Vagy mivel téged, midőn a sátán rabláncában sinlődtél, megváltottalak? Vagy mivel neked az elvesztett kegyelmet már százszor is újra visszaadtam? Miért? Nevezd meg legalább a gonoszságot, amit rajtad elkövettem. Te ütsz engem? Ez a hála számtalan jótéteményeimért? És te ütsz engem.*

te, kit ezer meg ezer közül kitüntettek! Te ütsz engem, haszontalan szolga, bűnös ember, te az én teremtményem, kezeim műve, te, kiért véremet ontani készülök? És engem ütsz te? engem, ki barátod, testvéred, oltalmazód, vigasztalód, ítélőbírád, legfőbb és legdrágább jód vagyok? Valóban az Üdvözítőnek ez a panaszszava mindnyájunkat képes zavarba hozni és szégyenpírral eltölteni.

Különben az arculütést, mellyel az Üdvözítőt illették, nagy megtiszteltetés érte. Bárhol is ecseteli a jámbor művész a szenvedés eszközeit, ott sohasem hiányzik a páncélozott ököl. A szent hitvallók és vértanúk örömmel tűrték el az arculütést. Mi pedig a bérálás szentségében az által lovagokká lettünk. Tehát lovagias bátorsággal valljuk meg hitünket és aszerint rendezzük be életünket. Mint Jézus Krisztus harcosai harcoljunk hitünk ellenségei ellen. Mint Jézus Krisztus igaz harcosai essünk el egykor a csatatéren, akkor az Üdvözítő majd halálunkkor megadja a győzelmi pálmát.

8. Krisztus elleni eljárás Kaifásnál.

„Akkor a papifejedelem megszagatta ruháit mondván: káromkodt! mi szükségünk még tanúkra? Ime most hallottátok a káromlást. Mit gondoltok? Azok pedig feleltek és mondták: Méltó a halálra!” (Mát. 26, 65, 66.)

Míg az Üdvözítő Annás előtt állott, a főtanács tagjai Kaifásnál egybegyültek. Kaifás volt ugyanis abban az évben a főpap. Krisztus egész nyilvános működése alatt ezt a hivatalt ő viselte. Krisztus halála után Pilátus utódja őt elmozdította és emiatti bosszúságában állítólag öngyilkos lett. A törvényszék összetétele páratlan a maga nemében. Arany-szájú sz. János megjegyzi, hogy „itt csak látszata volt a törvénykezésnek, a valóságban rablók támadása volt!” Hol engedik meg széles e világon, hogy valaki a saját ügyében léphessen föl mint bíró? Hogy lehet ott részrehajlatlanságról szó, hol a bírák egyúttal vádlók is? Ez előtt a gyülekezet előtt, amelynek, ha a szentség külső fényét, isteni tekintélyét tekintjük, nem volt párja, amely szinte a világ orákuluma volt, amelynek végzése a lelkiismeretben kötelezők és megdönthetetlenek voltak; ez előtt a gyülekezet előtt, amelyben, amint róla elhíreszteltek, az igazság ütötte föl trónját, amely, a régi mózesi alkotmány első alapvonásai szerint be-

rendezve, büszkén vezette vissza eredetét Izrael népének törvényhozójára, amelynek tagjai voltak hajdan a próféták, mint Aggeus, Zakariás, Malakiás, az Isten nagy barátai, mint Ezsua: ezelőtt a „nagy szinodus” előtt állt tehát Jézus Krisztus, hogy azt a törvényt bevégezze, a próféták jóvendöléseit, az igazak reményeit teljesítse. De úgy állt itt mint vádlott, az örök Atyának Fia, az elevenek és holtak bírója, itt állt, hogy elítéljék, hogy halálos ítéletét fogadja. Hallgassuk meg ezeket a törvénykezési tárgyalásokat. Töltsön el bár bennünket borzadás és rémület, ha lelkikép Kaifás házába, az igazságtalanság és istentelenség e helyére lépünk, mégis az ő vigasztalására követni akarjuk édes Üdvözítőnket és a mi okulásunkra. Vegyük tehát fontolóra¹

1. a tanúk vallomásait ;
2. a vádlott elítéltetését ;
3. a törvényellenes méltatlanságot az elítélttel szemben.

I.

Az előzetes vizsgálat Annásnál eredménytelen volt. Semmi sem jött napfényre, ami vádaskodásra okot szolgáltatott volna. Kaifásnak tehát minden alapos ok nélkül meg kellett indítania a peres eljárást. Miután a bírák helyeiket elfoglalták, jelt adtak a tárgyalás megkezdésére. Szokás szerint az Üdvözítőről

¹ Mát. 26. 59—64 Márk 14. 53—65. Luk. 22. 62—65.

levették a köteleket, jeléül annak, hogy a vádlottnak jogában áll magát egész szabadon védelmeznie. Mindenki kíváncsi volt most a vádra. De a vádlók közül egy sem nyitotta meg a száját. Mintegy mély álomból felébredve, a bírák újra feleszmélnek és észreveszik a nagy zavart, amelybe jutottak. De mégis vád és vádló nélkül nem akarják és nem bírják Krisztust elítélni. A törvényes pereljárásnak színezetét megakarnák tartani. A főpap tehát mintegy kétségbeesve felhívja a jelenlevőket, hogy Krisztus ellen bizonyítsanak és vádakat emeljenek. Néhányan teljesítették akaratát és előhozakodtak azzal, amit a tömeg között levő farizeusok hamarosan fülükbe súgtak. Ámde a főpap rémülete ellenmondottak egymásnak. Itt tényleg cserbenhagyta a farizeusokat eddigi ravaszságuk, hogy még egy-két embert sem tudtak egybevágó tanúvallomásra betanítani. Beteljesedett most a zsolnáros szava: „Hamis tanúk támadtak ellenem, és a gonoszság önmaga ellen hazudott” (26. Zs. 12.). Utóljára még két hamis tanú jelentkezett, mint Béliál két fia, kik az istentelen Jezabel parancsára azt mondták: „Naboth káromolta az Istent és a királyt”. Valóban rettenetes, tanúnak odaadni magát az örök igazsággal szemben! Az egyiknek a tanúvallomása így hangzott: „Éz mondom, leronthatom az Isten templomát és három nap alatt felépíthetem azt” (Mát. 26, 61.). A másik ezt vallotta: „Mi hallottuk őt, mikor mondom: Én lerontom ezt a kézzel épített templomot és három nap alatt mást

építék, mely nem kézzel készült" (Márk. 14, 58.). Hamisak voltak ezek a vallomások, mivel az Üdvözítő szavait *elferdítették*. Krisztus azt mondotta: „Rontsátok le ezt a templomot”, vagyis: ha ti lerontjátok, nem ha én lerontottam azt „és három nap alatt felállítom azt” (Ján. 2, 19.). Tehát nem a *lerontás*, hanem a *felépítés* hatalmát és akaratát tulajdonította magának és ezt is csak feltételesen, *ha ezt* a templomot lerontanák. Azonkívül nem szólt ő a zsidó templomról, hanem testének templomáról (Ján. 2, 21.). Egyébiránt hiábavalók voltak ezek a tanúvallomások, még ha Krisztus a neki tulajdonított értelemben Salamon templomáról szólt volna is. Nem szolgáltattak okot halálos ítéletre. Rendesen mégis csak valóságos bűntett miatt lehet halálos ítéletet hozni. De a tanács közül az egyik dicsekvő szava miatt vádolta Krisztust, a másik egy benső akaratú tény miatt. Az Üdvözítő szavai, akárhogy hamisították meg az értelmüket, legfeljebb arra a feltevésre jogosítottak, hogy ő vagy kérkedő és dicsekvő, vagy esztelen, de nem hogy gonosztevő. Oly hatalmas épületet, mint a Salamon temploma, még sem lehet oly könnyű szerrel csendben és egy éjen át lerontani. Ha mégis Krisztus ezt tényleg lerontja, de három nap múlva ismét helyreállítja, a kárvallás csak csekély lett volna. Krisztus szavait azonban úgy akarták magyarázni, mint vétséget az Isten, a szentély ura ellen és a templom, az istentisztelet középpontja ellen.

Ezzel véget ért a tanúkihallgatás játéka.

Mert felmentőtanúkat is odaereszteni, amint ez mégis minden peres ügynél szokás, nagyon is óvakodtak. És bizonyára nem ok nélkül. Mert ha Krisztus felszólítja az éhezőket, kiket jól tartott, a betegeket, kiket meggyógyított, a halottakat, kiket feltámasztott, a banda ö. dögi terve meghiusult volna. A vádolók tehát ellenmondottak egymásnak. Valóban az örök igazság dicső győzelme ez, amelyet a katolikus egyház is minden keresztény században aratott. Minden, ami ellene fellép — megvetve a bizonyítékok végtelen sokaságát, melyek istensége mellett tanúskodnak, ellenmond önmagának és kimondhatatlanul nevetségessé teszi magát.

Igazságszerető bírónak kötelessége lett volna, mint egy második Dánielnek, a tanúkat figyelmeztetni az ellenmondásokra, amelyekbe belekeveredtek, őket mint hamis tanúkat megbélyegezni és megbüntetni. A főpap ellenben felugrik, a középre lép és mivel tette által a hamis vallomásokat jóváhagyta és készpénzgyanánt vette, a szerencsétlen haragjában önmagából kikelve a vallomások miatt és a nyugodtság fölött, amellyel az Üdvözítő a vádakát megvetni látszott, boszankodva e szavakkal támadt rá: „Nem felelsz mind ezekre, amiket ezek ellened felhoznak és valának“? Vagyis: „Ezekre a tanúvallomásokra semmi megjegyzésed sincsen; igazolásodra semmit sem tudsz felelni“?

Ez a kérdés most Krisztusnak adta át a szót és védőbeszédre szólította fel. Bizonyára a legrövidebb volt az, melyet egy vádlott

valaha tartott. Az evangélium e szavakba foglalja össze: „Jézus azonban hallgatott és nem felelt semmit“. De rövidsége dacára is az Üdvözítőnek ez a védőbeszédje gyűjtött. Lelkes álmélkodókra talált; a szentek és istenfélők ezrei, kiket gyalázatos módon rágalmaztak, ismételték azt, csodákat művel még mai napig.

Kaifást pedig oly dühbe hozta, hogy sem határt, sem szégyent többé nem ismert. Arra vetemedett tehát ez a nyomorult ember, hogy Krisztusnak, akit minden bűnösségi bizonyíték hiányában szabadon kellett volna bocsátania, ördögi ravaszsággal teli kérdés által új cselet vessen. Arról nem kételkedett, hogy az Üdvözítő felelete elegendő támaszpontot fog szolgáltatni a halálos ítélet kimondására.

Lássuk most a vádlottnak elítéltetését.

II.

Az Isten öröktől fogva elvégezte, hogy Krisztus ezen a napon délután 3 órakor kezdje meg főpapi hivatalát és ezzel az ó-szövetségi főpapság megszűnte elválaszthatatlanul össze volt kötve. Az Üdvözítő tehát bizonyos tekintetben saját jóhírnevének tartozott előbb Kaifásnál jelentkezni, hogy címének törvényességét igazolja és esküvel megerősítse. Gonosz nyelvek különben azt a szemrehányást tehették volna neki, hogy törvénytelenül tolakodott ebbe a hivatalba. Krisztus vallomását jegyzőkönyvbe kellett venni és a zsinagóga levéltárába tenni.

Ez az ünnepélyes pillanat most megérkezett. Krisztus Kaifás előtt állt, az ó-szövetség főpapja előtt. Az egész törvényszék és az egybegyűlt sereg előtt Kaifás hangosan így szólt: „Kényszerítek téged az élő Istenre, hogy mondd meg nekünk ha te vagy-e Krisztus, az élő Istennek Fia?”. Mindenki leste a feleletet, halálcsend uralkodott a teremben. Ekkor az Üdvözítő megnyitá ajkát és mondá: „Te mondtad, én vagyok”.

Oh Kaifás, örülj és örvendj! Mikép magasztaljam méltóképen az irántad tanusított tiszteletet és kitüntetést! Már Malakiás ideje óta epedtek hivatalbeli elődeid az után, aki mint az új-szövetség főpapja, a véres áldozatokat eltávolítsa és az isteni felséghez méltó áldozatot bemutasson. Ami után azok hiába sóvárogtak, az neked, óh Kaifás, meg van adva. Előtted áll az, akire a népek várahoztak, a világ megváltója, maga az Isten Fia. Neked jutott a szerencse, hogy őt fogadjad, őt főpapi hivatalába beiktassad, méltóságának jelvényeivel feldiszítsed. Borulj tehát Krisztus lábaihoz, imádd, üdvözöld őt! Ti pedig főpapok, írástudók, a nép vénei, ti poroszlók, könnyápor között kérjetek tőle bocsánatot. Mondjátok el neki, hogy csak szomorú és nem elég sajnálatraméltó félreértés következtében volt lehetséges, hogy kezeit megkötözték, irgalmatlanul bántalmazták és mint gonosztevőt a vádlottak padjára ültették. Küldjetek szét aztán hírmondókat Jeruzsálembe és az egész országba, hirdesétek a háztetőkről, a templom tetejéről,

vigyétek meg az örömhírt a legutolsó kunyhóba, hirdessétek a pásztoroknak a mezőn: „Itt van Krisztus, a szabadító”! Erre azonban a főpap megszaggatta ruháit mondván: „Káromkodott. Mi szükségünk van még tanukra? Ime most hallottátok a káromlást. Mit gondoltok?” Azok pedig mindnyájan halálra méltónak ítélték őt, mondván: „Méltó a halálra”.

Vessünk még egy futó pillantást erre a jelenetre. Mindenekelőtt figyeljük meg a kelepécét, melyet a főpap kérdése által az Üdvözítőnek vetett. Krisztus a leg tudott többé menekülni, vége volt neki. Ha nemmel felel Krisztus, akkor istenkáromló csalással vádolták volna, hogy előbb hamisan Isten fiának mondotta magát. Az egyedüli kibúvó a hallgatás lett volna. De Krisztus mégis megnyitja ajkat: egyrészt az isteni név iránti tiszteletből, amelyre Kaifás őt esküvel kényszerítette; másrészt a főpap iránti alázatos engedelmeségből, akinek jogában állt kérdezni; végre hogy az ítélet napjára ítélbíráinak a mentegőzés minden útját elvágja. Ha Krisztus semmit sem, vagy csak kitérőleg válaszol, mentségökre azt mondhatták volna: „Mi őt hivatalosan és Isten nevében kérdeztük, ő azonban nem adott választ. Ha ő akkor beismeri az igazságot, mi nemcsak hogy őt meg nem öljük, mi hittünk volna benne”.

Csodáljuk azután azt az igazán isteni méltóságot, felséget és szeretetet, mellyel Urunk az ő bírainak odakiált: „Most ugyan a legnagyobb gyengeségben és megaláztatásban ártok engem, de eljön majd a nap és

nincs már messze, amidőn én az Isten jobb-
ján ülve eljövök az ég felhőiben, hogy ki-
mondjam felettetek az örök kárhozat ítéletét,
ha az istengyilkosság szándékától el nem
álltok”.

Mondjunk hálát az Üdvözítőnek, isten-
ségének e fényes bizonyítékáért. A főpap
esküvel kényszerítette őt az elő Istenre, hogy
mondja meg, vajjon ő-e az Isten Fia. Krisztus
azt válaszolta: „Én vagyok” és vérével pecsé-
telte meg ezt a tanúbizonyságot. Az emberfia
tehát az Isten Fia, az élők és holtak ítélőbírája.
Esztelenség és ellenmondás azért az új-
pogányok állítása, hogy Krisztus nem Isten
ugyan, hanem az emberek közt a legbölcsebb
és legszentebb. Aki Krisztusban nem ismeri
el az Isten Fiát, kell, hogy őt vagy esztelen-
nek vagy a legarcátlanabb csalónak tartsa.
Ezt követeli a józan emberi ész.

Az Üdvözítőnek ezen állítólagos káromlása
mjatt azonban Kaifás jámbor szívét bánat és
szomorúság emésztette. Hogy fájdalmát és
felháborodását enyhítse, a nyomorult kép-
mutató megszaggatta ruháját, úgy hogy szem-
mérmellen mellét láthatták. Az ószövetség
főpapi ruhája ezzel szét volt tépve mind-
örökre. — „Hála Istennek”! kiáltott föl azután
örömmel, „megvan most, amit akarunk; nincs
már most többé szükségünk tanúra, a káromlás
nyilvánvaló”. A halálos ítélet kimondását
azonban, minthogy ő ravaszul a vádló sze-
repét vette magára, hivataltársaira bízta. Egy-
hangúlag azt kiáltották: „Méltó a halálra”!
Mózes törvényével összhangzóan: „Aki az

Úr nevét káromolja, halállal haljon meg“ (Lev. 24, 16).

A halálos ítélet különben még nem emelkedett jogerőre. Eltekintve attól, hogy azt törvénytelenül mondták ki éjnek idején és talán csak a kisebb tanács ülésén; eltekintve attól, hogy bűnügyi esetben sohasem volt szabad azon a napon a halálos ítéletet kimondani, amelyen a törvényszéki tárgyalás történt, annál kevésbé szombat előtti napon; eltekintve attól, hogy régi szokás szerint az elítéltnak új védelmi kísérletet kellett engedni, ha esetleg egy ügyvéd törődni akart az ügygel: szükséges volt még, amint később látni fogjuk, hogy a római helytartó az ítéletet megerősítse. Annál inkább kell, hogy ez a jogtalan bántalmazás, amely a halálra ítélt Üdvözítőt érte, bennünket bámulatba ejtsen.

III.

Ha különben egy gonosztevőt halálra ítélnék, ha még oly nagyok is voltak vétségei, ugyanabban a pillanatban, midőn az ítéletet felette kimondják, megnyilatkozik iránta a részvét. A közeli halál a mi szemünkben némiképp már elégtétel az elkövetett gonoszságért és kibékít bennünket a szerencsétlennel. A gondolat pedig az ő halálos aggodalmára, a kivégzés fájdalmaira, a halál természetellenes voltára, minden nemes szívben benső szánalmat és részvétet kelt. Hisz vannak bírák, kik a kimondott halálos ítélet után részvétük felől biztosítják a szegény áldozatot

és szánakozásukat fejezik ki előtte, hogy félretéve minden elnézést és kegyességet a törvény szigora szerint kellett eljárniok. Azért minden, csak félig-meddig művelt népeknél is meg van az a szokás, hogy a halálraítélteknek utolsó napjait megédesítsék és kívánságaikat, amennyire lehetséges, kielégítsék. Ellenben állatias kegyetlenségnek és határtalan aljasságnak tartanók, ha valaki a halálraítéletet bántalmazni, szomorítani, kigunyolni és kinevetni merné.

Krisztus azonban alighogy meghallotta halálos ítéletét, legott a szolgák és poroszlók, sőt, ki tartaná lehetségesnek, a birák közül is többen, írástudók, farizeusok és papok hangos örömrivalgás között neki estek az Üdvözítőnek és ökleikkel ütötték, ide-oda taszigálták és ráncigálták, haját tépték és epével és keserűséggel tele gúnyolódásuk által töltötték ki rajta haragjukat és dühösségüket (Márk. 14, 65.). Igen, így szokott ez lenni. Mihelyt az előkelő világ, a magasrangúak a hittel és erkölcsösséggel szakítottak, sokkal durvább aljasságra vetemednek, mint a legvadabb nép. Erre a törvényszék tagjai megegyeztek egymással a reggeli második és teljesszámú ülésre nézve, hogy az ítélet végrehajtását, illetőleg a szükséges intézkedést megbeszéljék. Azután, valószínűleg mindjárt két óra után, visszahúzódtak a megérdemelt nyugalomra. Az Üdvözítőt pedig a szolgákra és a törvényszéki hajdúkra hagyták. Ezek a palotából elhurcolták őt a pitvaron át Péter láttára az őrszoba melletti kis

börtönbe, ahová a vádlottakat, kiknek a pöre folyamatban volt, a közbeeső időre és éjjelre szokták elzárni. Teljesen kimerülve jött az Üdvözítő a börtönbe. Ámde aludni és pihenni nem engedték. A szolgák és poroszlók inkább folytatták munkájukat, melyet a törvényszéki teremben megkezdték. Hogy mit kellett az ártatlan Istenbárányának ezek között a hiénák és tigrisek között reggelig szenvednie, oly borzasztó és rettenetes, hogy az evangelisták még nem állhatták, hogy azt körülményesen le ne írják; oly borzasztó és rettenetes, hogy mint sz. Jeromos mondja, annak iszonyatosságát majd csak az ítélet napján tudjuk meg. „Azon éjjel, mondja aranyszájú sz. János, az alvilág minden helyisége megnyílt és Lucifer és cimborái, miután láncokat és a pokol zárait széttörték, Jeruzsálembe rohantak, minden zsidót és pogányt megszálltak és testeiket mind birtokukba vették, hogy általuk a rég magukba fojtott gyűlöletüket, irigységüket, haragjukat, mérgüket és dühüket Krisztuson kitöltsék“.

Mindenekelőtt a szolgák és poroszlók az istenkáromlónak bélyegzett Üdvözítőt mindenfélekép bántalmazták. Némelyek ökleikkel arculütötték, mások körmeikkel marcangolták össze arcát, mások ismét haját rángatták, hogy Izaiás próféta szavai beteljesedtek: „Az én testemet a vevőknek adtam és orcáimat a szaggatóknak“ (50, 6.). — „Ámde, kiált fel sz. Athanáz, nem gondoljátok meg, hogy csak a kezet sebesítitek meg, midőn a szegletköre vertek“? — Azután megvetéssel illették

öt. Nyomorult és vakmerő emberek isteni arcába, szentséges szájába köpdöstek, azt az arcot rúfították be, amely iránt a tenger habjai tisztelettel viseltettek, amely előtt a nap elrejtette sugarait, midőn Krisztus a kereszten függött; azokat az ajkakat csúnyították be, amelyekről csak az áldás és szeretet igéi áradtak. Szokásuk volt ugyanis a zsidóknak, hogy az istenkáromlót leköpték. „Nem fordítottam el orcámat a reám pökdösőkről” mondja Krisztus Izaiásnál. Hasonló volt a bélpokloshoz. — Kigúnyolták őt továbbá és kicsúfolták, mivel alávaló szitkokkal illették, kipisszegték, előtte arcukat fintorgatták. Mindez tetőpontját érte el akkor, amidőn elfedték arcát, azután ütötték, verték és közben kérdezték: „Mondd meg nekünk Krisztus, ki ütött meg téged? Ki volt az első? Ki a második? Ki a harmadik? Ki taszított most téged? Ki köpött rád”? Felháborodnék vallásos érzelműnk, ha a szokásos elnevezéssel akarnám felemlíteni azt a játékot, amelyet ezek az emberek a Szent Istennel űztek. Hisz alig képzelhető az isteni Felsőnek, mindenhatóságának és mindentudásának nagyobb és fertelmesebb kigúnyolása. Tanácsos volt tehát előbb az arcot elfedni, amelyből az Atyának dicsősége kisugárzott. Óvaskodjunk bűneink által a mindenütt jelenlevő és mindentudó Istent kigúnyolni, nehogy igazságosságának kezébe essünk.

A zsidók tehát elfedték az Üdvözítő arcát; nem akarták azt többé látni. Nem is fogják azt többé látni. Csak még egyszer meg fogja

azt nekik mutatni, az ítélet napján. — Ó isteni Megváltóm! Mi nem akarjuk arcodat elfedni, nem, mi azt látni akarjuk! Ó mutasd meg nekünk arcodat, el ne fordítsd tőlünk, mutasd meg életünkben, mutasd meg halálunkban! Könyörülj rajtunk azon szenvedéseid érde-
meiért, melyeket Kaifás házában igazságtalan bírától és vérszomjas poroszlóktól irántunk való szeretetből szenvedtéll Ezt kérjük tőled, ha egykor majd ítélőszéked előtt kell meg-
jelenünk. Add, hogy méltók legyünk arcodat, az Isten Fiának arcát mindörökké láthatni!

9. Péter háromszor megtagadja Krisztust.

*„Akkor kezdett átkozódni és eskü-
dőzni, hogy nem ismeri azt az em-
bert. És mindjárt megszólalt a kakas.
És eszébe jutott Péternek Jézus
szava, amit mondott: Mielőtt a ka-
kas szól, háromszor megtagadsz
engem. És kiment és keservesen
sírt” (Máté 26, 74, 75.).*

Midőn Krisztust elfogták, a tizenegy apos-
tol gyorsan futásnak eredt. Miután Péter első
ijedtéből valamennyire összeszedte gondola-
tait, úgy érezte magát, mint aki nehéz álomból
felébred. Nem tudta hányadán van. Úgy lát-
szott, hogy reménysége egy földi messiási
országgra és abban valamely fényes állásra

teljesen meghiusult. Követte tehát a menetet távolról, hogy, amint az evangelium mondja, lássa, mi lesz tulajdonképen az ő kedves Mesterével. Minél távolabb maradt Péter a poroszlóktól, annál távolabb maradt a bukástól is. Útközben az Üdvözítőnek egy másik tanítványa csatlakozott hozzá (Ján. 1, 8, 15.) és ez a legtöbb szentírásmagyarázó véleménye szerint sz. János volt.¹

Péter és János észrevették, hogy az Üdvözítőt az utcára nyíló kapun keresztül Kaifás palotájának udvarára vezették. Míg Péter nem mert belépni, János a kapusnőt kérte, hogy engedje őt bemenni. A kapusnő szivesen teljesítette kérését. Megható az alázatosság, mellyel János ezt az esetet elbeszéli. Azt kívánja, ne tulajdonítsák nagyobb bátorságának, sem Krisztus iránti nagyobb szeretetének, sem forróbb kívánságának az Üdvözítőnek védelmére kelni, hogy ő az udvarra belépett, amíg Péter az utcán maradt. Ez csak azért történt, mivel a főpapi házban őt jobban ismerték mint Pétert. Jánost pedig jobban ismerték ebben a házban, vagy azért, mivel egyik rokona Kaifásnál mint szolga volt alkalmazva, kit többször meglátogatott, vagy azért, mivel az Üdvözítő kívánságára Galileai kis birtokát a Sionhegy közelében fekvő házzal, mely Kaifásé volt, kicserélte és ennél fogva ezzel többször érintkezett. Azt tartják, hogy ez volt az a ház, amelyben Krisztus a legméltóságosabb Oltáriszentséget rendelte,

¹ V. ö. Dr. J. B. Holzhammer, Handb. zur Bibl. Geesch II. (3 Aufl.) 354. A. 1

amelyben az apostolok a föltámadás napján elzárkóztak, amelyben a Szentlelket vették, amelybe sz. János az Úr Jézus anyját magához vette. És így a már előttünk ismeretes férfit, akinek házában Krisztus a húsvéti báránnyt ette, alighanem annak csak bérlője volt.

Midőn János a pitvarba jött, Pétert nem találta. Visszament tehát a kapuhoz és a kapusnővel egy pár jó szót váltott, mire Pétert is beeresztették. Sz. János ezt kétségkívül keservesen megbánta, mivel ezáltal, természetesen előrenemlátott módon és minden rossz szándék nélkül, valamennyire alkalmul szolgált Péter bűnére. Igen óvatosoknak kell ugyanis lennünk, ha valakit valamely házba, vagy társaságba be akarunk mutatni, vagy ha valakinek közvetítésére ott be akarunk mutatkozni. Ez még az apostoloknak és utódaiknak is szól. Ennél bizonyára szerencsésebb volt András, ki Péter testvérét az Üdvözítőhöz vezette és maga Péter is, midőn Jánost a sírhoz vezette.

A másik tanítvány bement a ház belsejébe és nézte az Üdvözítőt. Ámde valószínűleg csakhamar távozott, hogy az eljárás kezdetéről a boldogságos Szűzet értesítse. Péter azonban a pitvarban maradt és a szolgák és béresek közé állt, kik a hideg miatt tüzet raktak és épen a legújabb eseményeken mulatoztak. Azután mindnyájan a tűz mellé ültek. Péter tehát, mint az evangelium mondja, *künn* volt, tekintve azokat, akik a palotán belül voltak; *benn* volt tekintve azokat, kik a főkapu előtt

az utcán álltak. Ekkor történt, hogy Péter háromszor megtagadta az ő Mesterét. Sz. János értesítése szerint az első megtagadás akkor történt, mialatt Krisztus Annás előtt állt; a másik kétfő pedig akkor, mikor Kaifás és a törvényszék előtt állott.

Vegyük fontolóra:

1. a megtagadás fefolyását,
2. annak indítóokait,
3. Péter bánatát.

I.

Az első megtagadás, amely nemsokára azután történt, amidőn Péter a pitvarba lépett, körülbelül 1 óraker, következőkép történt. A főpap egyik szolgálója, még pedig a kapusnő, aki Pétert bebocsátotta, látta őt a szolgák közt a tűz mellett ülni. Hihetőleg már többször látta Pétert az Üdvözítő kíséretében, legalább átmenőben, úgy, hogy az idegennek arckifejezése nem volt előtte teljesen ismeretlen. Minthogy azonfelül mindjárt, amint belépett, aggodalmas viselkedése, félénk, zavart tekintete által neki feltűnt, gyanut kellett a szolgálóban és kíváncsian kérdezte: „Talán te is ennek az embernek tanítványai közül való vagy”? Péter azt felelte: „Nem vagyok”. De ő azt válaszolta: „Bizonyára te is a názáreti Jézussal jöttél Galileából, abból a hirhedt, lázongó országból”? Péter azonban mindnyájuk előtt tagadta és mondotta: „Nem is ismerem őt és azt sem tudom, hogy tulajdonképen mit is akarsz. Annyira nem

tudok róla semmit, hogy kérdésedet nem is igen értem". De a szolgáló most a tűz fényénél még jobban megnézte és azután egész határozottan mondotta a körülállóknak: „Ez is ővele volt". Péter azonban megtagadta őt, mondván: „Asszony, én nem ismerem őt". Oh Péter, épen az imént kérdi Annás az Üdvözítőt tanítványai felől! Mit feleljen most?

A szolgáló szavai nagy zavarba hozták Pétert. Jézus követőjének tüntették fel a szolgák előtt. Abbeli aggodalmában és félelmében, hogy ezek majd bántalmazzák, Péter felugrik és a pitvar felé siet, amely a főkapu mellett oszlopokon álló helyiség volt. Talán felakarta használni az első alkalmat, hogy az utcára jusson. Bárcsak megtette volna!

Ekkor megszólalt a kakas. Keleten a kakas nemsokára éjfél után szokott először megszólalni. De ha ez nem is állna, épen nem csodálkozhatnánk azon, hogy a kakas ezen éjjel korábban szólalt meg, mint máskor, mivel a katonák iszonyú lármája nemcsak az embereket, hanem az állatokat is felzavarta álmukból.

Péter azonban nem távozott a pitvarból. Ujra visszafordult, „hogy lássa a dolog végét" (Mát. 26, 58.) és a tűzhöz közelebb ment. Itt egy másik szolgáló, kinek Péter viselkedése feltűnt, szolgált alkalmul neki, hogy Krisztust másodszor is megtagadja. Ujjával Péterre mutatva, így szólt a körülállókhöz: „Ez is a názáreti Jézussal volt. Ez is azok közül való". A szolgálóra boszankodva és hogy ezen határozottsága által

minden gyanut elhárítson, Péter a szolgálkakkal és cselédekkel újra a tűz mellé állott, kik ezalatt felálltak. A szolgáló szavai által figyelmeztetve, a körülállók most kíváncsian kérdezték: „Talán te is tanítványai közül való vagy”? Midőn Péter ezt ismét tagadta, felkiáltott az egyik, aki őt jobban ismerte: „Te is azok közül való vagy”. De Péter visszonzá: „Óh ember, én nem vagyok”. És esküvel bizonyította: „Nem ismerem az embert”. Így van ez. Sz. Gergely mondja: „A bűnbánat által ki nem irtott vétek súlyánál nemsokára a másikhöz vonz”.

Mintegy körülbelül egy órával később, tehát csaknem két óra után, megtörtént a harmadik megtagadás. „Valóban, mondá egy az ottállók közül, „ez is ővele volt; mert ő is Galileából való”. — Midőn Péter ezt tagadta és úgy tett, mintha nem értené, mindnyájan közbekiáltottak: „Bizonyára te is azok közül vagy; mert te is galileai vagy, beszéded is elárul téged”. A folytonos tagadás főleg felháborított egyet a főpap szolgálkái közül, Malkus egyik rokonát, kinek a jobb-fülét Péter levágta. Azért hozzátette: Nem láítalak-e téged a kertben ővele”? Péter ennek az embernek boszújától megijedve elkezdett átkozódni és esküdözni, hogy nem ismeri az embert, akiről beszéltek. Erre másodszor megszólalt a kakas és a poroszlók Jézussal kijöttek a palota ajtaján, hogy őt a pitvaron át a börtönszobácskába vezessék.

Eszerint tehát Péter csakugyan háromszor tagadta meg az Üdvözítőt, mielőtt a kakas

kétszer megszólalt. Nem tagadta meg ugyan a hitét, de vétett a köteles *hit megvallása ellen*. Azonfölül átkozódott és hamisan esküdött. Dacára az enyhítő okoknak: az izgatottságnak, a bágyadtságnak, Malkus rokona boszújától és Krisztus elleneitől való félelemnek, bűne mégis súlyos volt, mely az isteni Szívet a legnagyobb fokban szomoríthatta. Épen Péter volt, aki Üdvözítőjét megtagadta; Péter, Jézus Krisztus csodáinak tanúja; Péter, aki ünnepélyesen kijelentette: „Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia”; Péter, „aki még néhány órával előbb teljes hittel Üdvözítőjét a kenyér színe alatt magához vette. Azonfelül ő volt a Krisztus által olyannyira kitüntetett apostol. Őneki mondotta az Úr; „Te Péter vagy, és e kőszálra építem Anyaszentegyházamat” (Mát. 16, 18); őneki mondotta: „Neked adom a mennyország kulcsait” (u. o. 16, 19.). És ime a sziklaférfiú most inog, ön-maga előtt zárja be a mennyország kapuját, melyet másoknak kellett volna megnyitnia! És ez az apostol így szólt Krisztus esküdt ellenségei előtt és olyan időben, amikor benn a törvényszékben azzal foglalkoztak, hogy Krisztust hamis tanúk felhajászása által csalónak, istenkáromlónak bélyegezzék. Bizonyára jókor jött az Üdvözítő ellenségeinek az apostolnak ez a kijelentése! Mindnyájan úgy magyarázták ezt, hogy ő is, kit tanítványának ismertek, cserben hagyta és semmit sem akar többé róla tudni!

Hát mi mire magyarázzuk az apostolnak e bukását? Hogy Dalila legyőzte az erős

hőst, könnyen megérthetjük, Sámson elárulta neki a titkot. Hogy Judith diadalmaskodott Holofernes felett, hasonlókép érthető. Alva és részegen találta őt és erős karral forgatta a hatalmas fegyvert. Hogy azonban egy szolgáló kíváncsi kérdésével legyőzte az apostolok fejedelmét, csaknem hihetetlen. Vizsgáljuk meg azért az okokat és lássuk, miért tagadta meg Péter az ő isteni Mesterét.

II.

Hogy a távolabbi okokkal kezdjük, ezek közül az első az apostol túlságos *elbizakodottsága* volt. Péter elfeledte, amit az Üdvözítő oly sokszor mondott neki: „Nálam nélkül semmit sem tehetek“. Ő azt hitte, hogy önmagában egyedül bírja az erőt, amellyel a kísértéseknek és veszélyeknek ellenállhat. Azonfelül a többieknél erősebbnek és szilárdabbnak hitte magát. Azért még azt az eshetőséget sem tudta elképzelni, hogy képes legyen valami őt hitében és szeretetében megingatni, jóllehet, az Üdvözítő őt figyelmeztette és egész határozottan háromszori elesését neki előre megmondotta. „Ahová én megyek“, mondá Krisztus az utolsó vacsórán apostolainak, „oda ti nem jöhettek“. „Hová mégysz“? Kérdé Péter. „Ahová én megyek, felelé, oda te engem most nem követhetsz, később azonban követni fogsz“. Péter mondá neki: „Miért nem követhetlek most téged? Én életemet adom érted! Kész vagyok veled a börtönbe és a halálba menni“

(Ján. 13, 33. Luk. 22, 33.). Valóban nem így beszél az alázatosságl „Ezen éjjel”, mondá azután az Üdvözítő, az apostolokhoz fordulva, az olajfák felé vezető úton, „ezen éjjel mindnyájan megbotránkoztok énbenem; mert így szól az Írás: „Megverem a pásztort és szétszóródnak a juhok”. Péter erre azt mondta: „Ha mindnyájan megbotránkoznak is benned, én soha meg nem botránkozom”. Ezután az Úr Jézus ismét különösen Péterhez fordult és mondá: „Bizony, mondom neked, ma éjjel, mielőtt a kakas kétszer megszólalt, háromszor tagadsz meg engem”. Péter felelé: „Ha meg is kell halnom veled, én még sem tagadlak meg téged” (Mát. 26, 31—35. Márk 14, 27—31.). Nem, Péter ez így nem járja. A bukást kevélység előzi meg. Isten a kevélyeknek ellenáll.

Péterhez hasonlítanak ebben a tekintetben azok a keresztények, kik valóságos vagy képzelt erényeikkel nagyra vannak, kik öntelt gondolatokban ringatóznak, kik azért szívükben többnek tartják magukat másoknál, másokat megvetnek. Főkép azok hasonlítanak Péterhez, kik szülőik és elöljáróik intéseit és jótanácsait szélnek eresztik, felfuvalkodott megvetéssel azokat semmibe sem veszik. Egyik lábukkal mindnyájan már azon az úton állnak, mely a hit megtagadására vezet.

Péter elestének másik, távolabbi oka az volt, hogy *elhanyagolta az imádságot*. Ez az előbbivel szorosan összefügg. Aki önmagá-

ban túlságosan bizakodik, azt az imádság szükségességéről nem igen lehet meggyőzni. Krisztus határozottan felszólította Pétert, hogy vigyázzon és imádkozzék, mivel különben nem lehet a beálló kísértéseket legyőznie. Ez által Krisztus súlyos kötelezettséget rótt rá. Igaz ugyan, amint már megfontoltuk, Péter hanyagsága az imádságban nem volt súlyos véték és azért önmagában véve a többi ok hozzájárulása nélkül alig vonta volna maga után a mély bukást. Ámde az imádság elhanyagolása, az imádságban való lanyhaság, sőt az előírt imádság elmulasztása, mindenkor újabb lépés a romlás útján. Az ember imádság nélkül olyan, mint a katona fegyver nélkül. Azért, aki esti imáját jól el nem végzi, annak üdvössége gyakran nagy veszélyben forog. A legközelebbi oka annak, hogy Péter elesett, a *bűnre vivő alkalom* volt, amelyet nem került. Miért csatlakozott Krisztus ellenségeihez, az istentelenekhez? Miért társalgott, miért beszélgetett velük? Az Üdvözítő nem bízta meg azzal. A lelkek iránti buzgósága sem bírta őt arra, sem Krisztus dicsősége iránti buzgalma, hogy a szolgák és cselédek közé keveredjék. Igaz, hogy kezdetben ez még nem volt vétkes. Nem járt el óvatosan és okosan. Szomorúságában és zavarában a tanítvány a Mester figyelmeztetését egészen elfeledte. Az első megtagadást illetőleg azért nem is teszünk az apostolnak szemrehányást, hogy készakarva dobta magát a bűn alkalmába. A kevélység és lanyhaság következtében erejét veszítve megbotlott az

előre nem látott kísértésben, amelynek legyőzésére rendelkezésére állt ugyan az Isten kegyelme; csakhogy az isteni kegyelemmel nem működött közre. Ámde miért tért Péter ismét vissza az istentelenekhez, miután a szomorú tapasztaláson okulva, úgy látszott, mintha őket elakarná hagyni? Miért maradt meg az alkalomban, melyet magára nézve veszélyesnek látott? Itt ismét csak egy szolgálóra volt szükség, és ő másodízben is megtagadta hitét, hamisan esküdözött és önmagát szidta és átkozta.

Az apostolfejedelemnek ezen elesése hathatósan hirdeti, mennyire szükséges, hogy a bűnalkalmakat gondosan kerüljük. Az istentelenek társasága megrendítette a hatalmas kősziklát, gyökerestül kitepte Libanon erős cedrusát. A tiszteletreméltó Beda írja: „A főpapok szolgáinak jelenlétében Péter tagadta, hogy azt még embernek sem ismeri, kit apostoltársai között Isten Fiának vallott“. Mennyire kell akkor azoknak félniök, kik szükség nélkül folytonosan másvallású és vallástalan emberekkel társalognak. Sőt barátjaikat a legszívesebben azok közül választják; azoknak a katolikusoknak, kik talán különben is, ami hítszílárdságukat illeti, máris a nádszálhoz hasonlítanak! Mitől nem kell tartaniok azoknak, kik olyan egyesületekbe lépnek, ahol zsidó és pogány, protestáns és katolikus egymást barátságosan támogatják? Végre mily veszély fenyegeti a hitet, legalább a hit megvallását és a hitből való életet, ha valaki házasságkötés által egész életére nézve a

legbizalmasabb társalgásra kötelezi magát másvallású személlyel, hitehagyott katholikussal, szabadkőművessell? Igaz, az Isten néha irgalmasságában csodát művel és nem egy vegyes házasság szolgált már alkalmul nagyszerű megtérésre, úgyszintén egyes esetekben ily házasságokból nemcsak jó keresztények, hanem hithősök is származtak. De ezek csak egyes kivételek. Aki még a döntő lépés előtt áll, az vakmerően cselekszik, ha az Istentől ilyen csodát vár. Ezrekre megy azok száma, mind a két nemből, kik előbb jámborok és hívők és vallásosak voltak, mindig mélyebbre és mélyebbre süllyedtek, míg végre nyiltan a hitetlenekhez és másvallásúakhoz csatlakoztak. Óh mily szomorú, mily szánalomraméltó, mily rettenetes az olyan katolikusoknak a végük, gyásszertartásuk, temetésük, kik akár az egyik, akár a másik módon pártoltak el hitüktől! Nem voltunk-e már szemtanúi az ily gyászeseteknek! A „De profundis” helyett halljuk a török dob tompa hangját, a „Miserere” helyett a mélabús gyászindulót, a „Requiem” helyett egy protestans pásztor istenítő gyászbeszédét, a „Liberá” helyett valamely dalegylet érzelgős sírdalát, amely az imént az álarcos bálból jött.

Péter az istentelenek társaságába ment és megtagadta hitét. De ha már minden bűnalkalom a lélekre nézve veszélyes és azért azt kerülni kell, akkor még sokkal szükségesebb a tisztátalanságra vezető alkalmakat kerülni, mivel az ember természeténél fogva egy bűnre sem hajlandó annyira, mint épen

erre. Igen, a tisztátalanság veszélyeinek kerülése még a hit megóvására is igen nagy fontosságú. A fajtalanság a széles országút, mely a hitellenségre vezet. Keresztény ifjúl Lelked tán még a keresztségben nyert ártatlanságában ragyog, tán még a tisztaság és szűzesség ösvényén haladsz, óh kérlek vigyázz; nem szükséges, hogy egy vadállat szaggassa szét ártatlanságod köntösét; nem szükséges, hogy szélvihar sújtsa a földrel Elég erre egyetlen egy asszony, egyetlen egy szolgáló! Keresztény férj! ki keresztény hitedhez híven élsz, ki utánzásraméltó lelkiismeretességgel kormányzod családot; óh kérlek, vigyázz; nem szükséges, hogy rablóbanda tegye tönkre családod boldogságát; nem szükséges, hogy valamely eretnek, valamely istentelen bölcsész álokoskodásai tegyenek örültté, bolonddá, hitlennél Elég erre egyetlen egy asszony, egyetlen egy szolgáló. És te tiszteletreméltó aggastyán! ki tán ére-nyekben és érdemekben gazdag életre tekint-hetsz vissza: óh kérlek, vigyázz! gondolj bölcs Salamonra! Még nem vagy teljesen biztos, hogy Isten kegyelmében és szeretetében fogsz meghalni. És különben is nem szükséges, hogy a pokol az ő örvényeiből kikeljen, hogy téged az örök kárhozatba döntsön. Ezt megteheti egyetlen egy asszony, egyetlen egy szolgáló. Csak *egy* asszony van, *egy* szolgálóleány van, akihez félelem nélkül és teljes bizalommal közeledhetünk. Ez az Úr szolgálóleánya, ez a mindenkor tiszta és szeplőtelen szűz Mária! Sőt ez az erős asszony

még azzal a hatalommal örvendezhetik, hogy közbenjárása által azokat, akik megbotlottak, ismét felsegítse, bennünket mindnyájunkat pedig az eleséstől megóvjon.

Mindazonáltal térjünk vissza Péterhez. Megfontoltuk a megtagadás okait. Lássuk még, hogyan bánja meg a bűnét.

III.

Krisztus ellenségei már örültek, hogy Péterben egy második Judást nyertek. A pokol már újjongott örömeiben, hogy az alap, amelyen az Anyaszentegyház épüljön, megrendült. Már diadalt ült az egész épület pusztulásán és romjain. Azonban a kakas megszólalt és a poroslók az Üdvözítőt a pitvaron át Péter mellett elvezették. Ekkor az Úr megfordult és Péterre tekintett. És Péter megemlékezett arról, amit az Üdvözítő mondott: „Mielőtt a kakas kétszer megszólal, háromszor tagadsz meg engem“. És Péter kiment és keservesen sirt.

Kétszeres kegyelmet különböztethetünk itt meg: külsőt és belsőt. A kakasszó emlékeztette a tanítványt az Üdvözítő figyelmeztetéseire, nemkülönben saját vakmerőségére és hűtlenségére. A kegyelemtekintet pedig a tanítvány szemét és szívét találta és lelkét a legmélyén sebezte meg. Különben, amint az evangéliumból kitűnik, Péter csak akkor értette meg a kakasszót, amidőn a belső kegyelemben részesült. Csak a mennyei nap képes a bűnös szívének jégkérgét felolvasztani.

Az Üdvözítő tehát még szenvedései közegett és fájdalomokkal eltelve is gondolt hálátlan, szerencsétlen tanítványára és megtérésére megtett mindent. Beszélni, alkalmasan nem beszélhetett vele. Ámde reátekintett, még pedig elcsúfított, megpökdösött, véres, de még mindig isteni, még mindig mennyei kegyes arccal. És Péter kiment és keservesen sírt. Már az anyai szem is szívet hódító erővel bír. Azért sz. Jeromos azt véli: „Lehetetlen, hogy az a megtagadás éjjelében maradjon, kire a világ világossága rátekintett“.

Vegyük most figyelembe ennek a bánatnak tulajdonságait. Péter *gyorsan*, rögtön bánta meg bűnét. Hogy sok bűnös a bűnben él és a bűnben hal meg, ennek az okát nem abban kell keresnünk, mivel hiányzott neki a szükséges külső és belső kegyelem. Épen nem. Sokszor szólt neki az Isten, a szülők, a papok, a misszionáriusok, jóbarátok, balesetek által. Beletekintett a szívébe is, megtérésre serkentette és buzdította őt belső megvilágosításai és ösztönzései által. A bűnös azonban visszautasította magától a kegyelmet, későbbi időkre, a halál órájára halogatta a bűnbánatot. Nem így tett Péter apostol. Kegyelmet kapni és azt követni nála egy és ugyanaz volt. Alig tekintett rá az Üdvözítő és már is sírni kezdett.

Péter bánata továbbá *őszinte*, komoly volt. Nyomban elhagyta Péter a bűnalkalmat. Kiment és amint a legenda beszéli, estig elrejtőzött egy barlangban, hogy bűnét megsirassa. Az adott botrányt is ismét jóvátette. Visszavonta hibáját. Pünkösöd napján, sok ezer

ember előtt, az egész város hallatára, sőt az egész világ előtt hangosan hirdette, hogy a feltámadt Krisztust valóban ismerte. Azután a kelleténél nagyobb kártalanítást nyújtott. Krisztus ellenségeit a hitetlenségben megerősítette, most városról városra, országról országra járt-kelt, hogy a Keresztrefeszítettnek tanítását hirdesse, hogy az embereket a feltámadt Krisztus hitének megnyerje. És most, miután saját gyarlóságát beismerte, most, midőn oly alázatosan mondotta: „Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged“ (Ján. 21, 17.), ki is tett magáért, ember volt a gáton, hogy még testvéreit is a hitben megerősítse. Most, miután szomorú tapasztalásból okulva, részvétet tanusított a szegénybűnösökkel szemben, képes volt arra is, hogy őket Krisztus szeretetére vezesse. Fegyverrel közbevágni, embertársának fülét lecsapni, ezzel senkit meg nem térítünk: ezt láttuk Malkusnál.

Végre Péter bánata *mindhalálíg tartott*. Minden egyes kakasszóra, mondja a hagyomány, könnyek hullottak szemeiből és barázdákat vájtak férfias arcára. Végre Péter Rómába jött, hogy ott hibáját, melyet egész életén keresztül könnyeivel mosott tisztára, Krisztus megvallása által még kiontott vérel is kiírta. Most, miután megvolt alázva, megis tarthatta, amit egykor kevély önhittségében Mesterének megígért: „Kész vagyok veled a halálba menni“. Most örvendezve üdvözli a sz. keresztet, most szeretettel öleli szívére, most újonva és diadalmasan tárja ki azon karjait. Ámde a kitüntetést, hogy

Mesteréhez hasonló módon feszítsék a keresztre, tekintettel elkövetett hibájára, alázatosságból nem fogadta el.

Oh mily jó, mily szeretetteljes mégis a mi édes Üdvözítőnk! Nincs mit félnünk, nincs mit csüggednünk elkövetett bűneink miatt! Mily szorgalommal keresi az elveszett báránycákát! Mily örömmel veszi vállaira! Igazán, mily nagylelkű a mi Üdvözítőnk azok iránt, kik őszintén hozzá visszatérnek, ha még oly mélyen és szánalomraméltóan estek is el! Krisztus mindent elfelejtett, amit Péter tett. Semmit sem vont vissza abból, amit neki ígért. Az utolsó betűig beváltotta ígését. Anyaszentegyházának alapjává tette őt és apostolai fölé helyezte. Igen, a világ fővárosában trónt emelt számára. Megajándékozta olyan országgal, amelyben a nap le nem nyugszik. Feldiszitette őt a vértanúság koronájával, az örök élet koronájával. A mi javunkra pedig átadta neki a mennyország kulcsait, hogy az ő közvetítése által nemcsak az ártatlanok, hanem a töredelmes bűnösök is bebocsátást nyerjenek.

10. Az áruló halála.

„Judás elszórva az ezüstpénzt a templomban. eltávozott és elment, s fölakasztotta magát“ (Mát. 27, 5).

A fájdalmas és lealázó szenvedés éjjele után Krisztus Urunkat korán reggel Kaifás és a főtanács előtt másodszor is kihallgatták; a főtanács tagjai, számszerint 71-en, talán csak Nikodemust és Arimateai Józsefet kivéve, mindnyájan megjelentek. Sokan közülük vajmi keveset pihentek és az éjjeli virrasztástól ma igen el voltak fáradva, de mivel az Isten Fiáról volt szó, örömet áldozták fel álmukat. A főtanács ülése ismét Kaifás palotájában volt. Ugyanis mióta az a büntetőjog kiszolgáltatás gyakorlását elvesztette, az eredeti üléstermet, mely a belső templomudvar északnyugati részén volt, nem használták többé. Ha, némelyek véleménye szerint, Krisztust csakugyan Kaifás házából először a templomudvarba és innét Pilátushoz vezették volna, sz. János, ki bennünket az Annásnál történt látogatásról értesít, bizonyára az Üdvözítőnek ezt az útját is felemlítette volna. Krisztus Urunk útjairól, jártárólkeltéről, amit kiegészítésül irántunk való szeretetből tett, nem szabad, hogy csak egy lépése is feledésbe menjen.

Ennek a gyűlésnek a célját a Szentírás e szavakkal jelöli meg: „Hogy halálra adják

őt" (Mát. 27, 1.). Tehát nem valamely igazságos vizsgálatról volt szó; nem új, lelkiismeretes tanukihallgatásról, hanem mindekelőtt arról, hogy a nagyon is törvénytelen órában és talán csak a kisebb tanács által kimondott halálos ítéletnek az egyedül törvényes hatóság, a főtanács által érvényességet szerezzenek és ezáltal a nép előtt a törvényes eljárás látszatát megmentsek. Továbbá meghányták-vetették, mi módon lehetne a legkönnyebben Pilátusnál a halálos ítélet megerősítését és végrehajtását kiközösölniök. Tanácsosnak vélték az Istenkáromlás vádját elejteni, mivel attól tartottak, hogy ez a hitetlen pogányokra csekély benyomást fog gyakorolni és csak felségsértési váddal előhozakodni. Azért a bírák azt kérdezték: „Ha te vagy a Krisztus, mondd meg nekünk” (Luk. 22, 66). Ez az ő nézetük szerint annyit jelentett: „Te vagy-e Dávidnak utódja, aki az ígéret folytán a zsidó királyi trónt ismét helyreállítod és majd mint király, természetesen mint világi király, Izraelben ismét uralkodol”? Készeknek tetették tehát magukat, hogy jogigényeinek pártatlan vizsgálatába belebocsátkoznak, de csak azért, hogy tőle olyan nyilatkozatot csaljanak ki, amely őt a pogány bíró előtt rossz színben tüntette volna fel. Az Úr Jézus azonban keresztül látott a lelkükön. Vitatkozásokba nem bocsátkozott többé. „Ha megmondom nektek, úgymond az Üdvözítő, nem hisztek nekem. Ha pedig én kérdezek titeket — vagyis ha kérdések által az igazság elismerésére

akarnálak vezetni — nem válaszoltok nekem“. Ezzel arra a kérdésre célt, melyet három nap előtt János keresztelését illetőleg kozzájuk inézett, amire a felelettel még most is adósok voltak. „Ám legyen, folytatta most isteni fölséggel, hogy halálom bevégzett tény és az emberfia kezeitekbe kiszolgálatva, védelméről lemond: mostantól fogva, általa-tok okozott halálától, az Isten erejének jobb-ján fog ülni és azután *ítélőbirátok* lesz“.

Krisztus így kevés szóval ellenségeinek egész álnok hálóját széttépte és míg egy utolsó megrendítő figyelmeztetést intézett hoz-zájuk, egyszerre a beszédet ismét a főkérdésre terelte, az ő istenségéről szóló kér-désre. Mindnyájan együttesen közbeszóltak és kiáltották: „Tehát az Isten Fia vagy te“? Felelé: „Úgy van, én vagyok“! Az egész főtanács meghallotta most Jézus Krisztus istenségéről a bizonyrágot és ezek által az ismételt kihallgatások által napnál fenyeseb-ben kiderült, hogy az Üdvözítő elítélésének és halálának mi volt az egyedüli oka. A birák erre azt mondták: „Mi szükségünk van még bizonyrágra? Hiszen magunk hallottuk az ő szájából“!

Ezzel véget ért a vallatás a főtanács előtt, anélkül hogy a halálos ítéletet megújították volna. Most a római helytartó előtt kellett a pert megindítani.

Mialatt tehát Krisztust Pilátushoz vezették és ő Pilátus előtt állt, a főszemélyek egyike a színpadról mindenkorra lelépett. „Midőn Judás, *ki őt elárulta*, beszél a Szentírás,

látta, hogy el van ítélve, bánattól indítva, visszavitte a harminc ezüstpénzt a főpapnak mondván: Vétkeztem, elárultam az igaz vért. Ők pedig mondák: Mi közünk hozzá? Te lássad! És elszórva az ezüstpénzt a templomban, eltávozott és elment s kötéllel felakasztotta magát. A főpapok pedig felszedték az ezüstpénzt és mondák: Nem szabad azt a templom pénztárába tenni, mert vér díja. Megvették tehát rajta egy fazekas telkét az idegenek temetkezési helyéül. Így teljesedett be, amit Jeremiás próféta megjövendölt“ (Mát. 27, 3—10.).

Főleg három jelenet, három kép érdemli meg figyelmünket:

- I. A *bűnbánó Judás*;
- II. A *szívtelen, azonfölül képmutató főpapok*;
- III. A *tanítvány kétségbeesése és vége*.

I.

Hogy Judás megbánta árulását, ehhez kétség nem fér. A Szentírásban azt olvassuk: „Bánattól indítva“. Kutassuk azonban egyrészt mi adott *arra alkalmat*, másrészt *milyen volt ez a bánat*.

Ami Judást a bánatra bírta, nem volt más, mint hogy előre látta árulásának borzasztó következményeit. „Midőn Judás, ki Jézust elárulta, látta, hogy elvan ítélve, megbánta“. A Szentírás szavaiból világosan kitűnik, hogy Judás akkor, midőn Krisztust elárulta, tettének iszonyú következményeit sem előre nem látta, sem nem akarta. Nem is sejtette, hogy

tétével Mesterének oly borzasztó bántalmakat szerez, hogy az neki életébe fog kerülni. Már több ízben látta, hogy Krisztus sértetlenül általment ellenségein, kik őt megölni akarták, utat-módot talált, hogy előlük elmeneküljön. Azt hitte, hogy ugyanaz történik majd most is. Neki nem fog sokat ártani, gondolta magában, neki legfeljebb némi kellemetlenséget fog okozni, én azonban harminc ezüstpénzhez jutok. És ime most egyszerre azt látja, hogy másként fordult az egész dolog. Most veszi észre, hogy Krisztust az egyik főpaptól a másikhöz hurcolják. Most szemtanúja a borzalmaknak, melyek fájdalmas útjában érték. Most hallja, hogy Kaifásnál halálra ítélték. Végre most, látva tettének következményeit, nyílt meg a szeme és érezte annak súlyát. Ekkor megbánta". Most szeretné, hogy tettét el ne követte volna; siet a főpapok után Pilátushoz való útjukban, hogy a gyalázatos szerződést felmondja; most utálattal és boszankodva szórja szét a templomban a pénzt és a papoknak lábaihoz dobja, kik a reggeli áldozatot bemutatták.

Ebből az eseményből két tanulságot vonjunk le. Ahányszor a sátán bennünket súlyos bűnre csábít, valami jót tart elénk, amit a bűn által elnyerhetünk. Az egyiket megkinálja pénzzel, a másikat hiú dicsőséggel, a harmadikat megkinálja érzéki gyönyörrel és el akarja velünk hitetni, hogy *boldogságunk* megvan alapítva, ha még ezt az *egy jót* elnyerjük. Ámde ez hiú ámítás. Mihelyt a bűnt elköveltük, úgy járunk, mint Judás és amint

előbb már első szüleink a paradicsomban megjárták. Akkor megnyílnak szemeink. Csak azáltal biztosítjuk magunknak a valódi boldogságot, ha a kísértéseknek ellenállunk, ha a földi csalóka javakat megvetjük.

Óvakodjunk továbbá a botrány vétkétől, mégpedig nem csupán nagyobb, hanem még kisebb dologban is. Ha nem is akarunk felebarátunknak rosszat, vagy ha nem is látjuk előre, hogy ebből vagy amabból embertársunknak valami kára lehetne, ki gondolhatja el a következményeket. A még kisebb dolgokban is adott rossz példa, mely által mi magunk csak bocsánatosan vétkezünk, embertársunkra nézve a legnagyobb gonoszságoknak első láncszeme lehet.

Lássuk most Judás bánatának *tulajdonságait*; volt-e olyan, hogy az Isten amiatt megbocsáthatta a bűnét. Miután a bűnbánat szentsége akkor még nem volt, erre a célra mindenekelőtt szükséges lett volna, hogy az tökéletes legyen. Judás bánata azonban legfeljebb tökéletlen bánat volt. Judás ugyanis azért bánta meg a bűnét, mivel ártatlan vért árult el, tehát a benne rejlő utálatossága miatt. Ha ő ezt az utálatosságot nemcsak az ész szemeivel, hanem a hit szemeivel nézte volna, a bánat igenis természetfölötti lett volna, de mindig csak tökéletlen marad és így a megigazulásra nem elegendő. A szentírásmagyarázók azonban abban a véleményben vannak, hogy Judás bánatánál teljesen hiányzott az Istenre való vonatkozás, hogy árulásának undokságát csupán természeti szem-

pontból fogta föl, hogy azonfelül bánata mindenekelőtt a merő természetes szomorú következmények előrelátásából eredt, hogy az *csupán csak természetes volt*. Ez annál is valószínűbb, mivel az apostol, amint előbb láttuk, Krisztus istenségében való hitét teljesen elvesztette. Krisztusban nem látott ő már mást, mint pusztá embert.

A bánatnak továbbá a megbocsátás reményével kell járnia, hogy a bűnök elengedése bekövetkezzék. Ámde Judás kétségbe esett. Végre, a bocsánat elnyerésére komolyan akarnia kellett volna az okozott kárt megtéríteni, árulásának gyászos következményeit tehetsége szerint ismét jóvátenni. Önszántából és teljes megfontolással lépett a főpapok elé és kérdezte tőlük: „Mit adtok nekem, ha kezetekbe adom őt”? Nem volt tehát elég a harminc ezüstpénzt a főpapok lábaihoz dobni. Nem; Pilátus házába kellett volna mennie, a tömegben keresztül egész a törvényszékig kellett volna átlörtetnie és ott nyíltan és ünnepélyesen hitet kellett volna arra tennie, hogy Krisztus gyalázatos rágalom és cselszövés áldozata. Ehelyett azonban elillant.

Ne adja a jó Isten, hogy a katolikusok valaha Judás-bánattal közeledjenek a töredelem ítélőszékéhez! A csábító ünnepélyesen bizonykodik ugyan, hogy bánja gyászos tettét, ámde bánatának egyedüli oka néha nem a gyalázat-e, amelybe magát és másokat sodort? Egész testében remegve erősíti ugyan a részeges, a fajtalan életű, hogy bánja ki-

csapongásait. De bárcsak ennek a bánatnak ne volna egyedüli indító oka az, hogy megromgálta egész idegrendszerét, elpocsékolta vagyonát, szerencsétlenné tette családját. Keservesen sírnak ugyan a szülők, ha a rossz gyermeknevelés szomorú következményeit látják, de inkább sirhatnának amiatt, hogy hanyagságuk következtében oly súlyosan megbántották az Istent! Figyelembe kell vennünk még azt is, hogy az Istennel való kiengesztelésre elkerülhetetlenül szükséges az akarat, embertársunk becsületében, vagyonában, egészségében, lelkében okozott kárt tehetségünk szerint ismét jóvátenni.

Lássuk most a másik képet: a szívtelen, azonfelül képmutató főpapokat.

II.

Judás, amint már említettük, kétségbeesésében a főpapok után sietett, hogy a harminc ezüstpénzt visszaadva a szerződést felmondja és Krisztus szabadonbocsátását kieszközölje. Ámde mennyire csalódott! Előbbi barátjai kimondhatatlan lelkifájdalmában nemcsak hogy semmi részvétet nem mutattak iránta, hanem mint valami ebtől megvetéssel fordultak el tőle. Semmi részvét, semmi vigasztalás! Csak az eltaszító, a *szívtelen* feleletet hallotta: „Mi közünk hozzá? Te lássad!“ Oh ti megátalkodott gonosztevők! Ti még ártatlanoknak színlelitek magatokat: Mi közünk hozzá, ha te bűnt követtél el? Halljuk,

mit mond aranyszájú szent János:¹ „Készakarva főditek be a színlelt tudatlanság leplével szeméiteket”. Ti bérelltétek föl az árulót: Isten ítélőszéke előtt majd ti számoltok.

Hasonló szívtelen bánásmódról sok elcsábított is tudna beszélni. Előbb merő csillogó ígérek és azután: „Mi közöm hozzá? Te lássad”. Ha kell, még a bíróság előtt is megesküsznek, hogy a dologban mit sem tettek. Hasonló szívtelen bánásmódról sok szabadgondolkodó is tudna beszélni, ki az előtt katolikus keresztény volt. „Hívjatok papot”, kiáltá Voltaire halálos ágyán, „én gyónni akarok”. „Mi közünk hozzá? Te lássad”, volt az istentelen barátok válasza. Ily szívtelen bánásmódban részesült már sok katolikus nő is. A szerződés meg volt. Esküvel erősítette ígérését. A vallás szabad, akadálytalan gyakorlása, a mindkét nembeli gyermekek katolikus nevelése biztosítva volt. De midőn végrehajtásra került a sor, a protestáns házasfél azzal állt elő: „Mi közöm hozzá? Te lássad”. Sőt országunkban még kath. férfiak is részesülnek hasonló szívtelen bánásmódban.

Szívtelenek voltak a főpapok és farizeusok és hozzá még szerfölkött *képmutatók*. A templom kincse nem volt nekik eléggé szent, s nem áttallották abból az árulási díjat kivenni. A kötendő alku nem látszott nekik sem lelkiismeretlennek sem gyalázatosnak. A szegény tanítványt a kétségbeesésbe hajtani, mit törődtek azzal? De az árulási díjat újra a templom-

¹ In Matth. hom. 55 n. 2.

pénze közé tenni, nem, ez már nem járja, erre már nagyon is szent volt az nekik. Azt mondogatták „Nem szabad” aljas hazugság! Hisz a törvény csak a fajtalanság által szerzett pénzről szól (Deut 23, 18.). Így adják sokszor a legnagyobb gazok az ártatlant, miután a tevéket lenyelték és „megszűrik a legyeket”.

A mostani szabadkőműveseink közül is sokan szakasztott olyanok, mint a képmutató farizeusok és zsidók. Kath. férfiakat esküszegésre, az egyháztól elszakadásra csábítani, őket a legnagyobb szerencsétlenségbe dönteni, lelkiismeretbe vágó dolognak sem tartják. De a vallásoságlátszatát megakarják menteni. Azért viselik a „humanizmus” és „filantropizmus” bőrkötényét. Igaz ugyan, hogy évről-évre templomba nem járnak, soha szentmisét nem hallgatnak, gyűléseiket azonban megnyitják és bezárják, színtelen, vizenyős imákkal „a világ nagy építőmesteréhez”. Nincsenek-e katolikusok is, kik a farizeusokhoz hasonlítanak; amennyiben külső, sokszor maguk választotta szokásokban és ájtatóságokban a túlzásig szigorúak, de amellet az Isten parancsait és főkép a felebaráti szeretetet megsérteni nem haboznak?

Most vegyük még fontolóra az utolsó jelet: a tanítvány kétségbeesését és halálát.

III.

Júdás tehát látta, hogy vélt barátai a legyalázatosabb módon cserbenhagyták. *Ő volt a hibás.* Mert bűne által utálatossá tette

magát szemeikben. Ez volt a végső kegyelem, melyet az Isten neki adott, hogy Krisztushoz visszatérésre bírja. E helyett azonban betöltötte a bűnök mértékét, midőn Isten irgalmassága felett kétségbeesett.

Ismerjünk itt a gonosz ellenség ördögi ravaszágára. A tett előtt elhomályosítja a bűnös értelmét; száz meg ezer álokoskodással törekszik őt elámítani. A tett előtt lelki ismeretét elalattja, akaratát félelemnélkülivé, merésszé, vakmerővé teszi. A bűn elkövetése után azonban megnyitja a szerencsétlennek a szemét. Túlzott pontossággal festi előtte a vétek gonoszságát Iszonyú lelkifurdalásokkal gyötri őt. Feltárja előtte a pokol torkát és a bosszúálló Isten kivont fegyverét. „Judás”, szólott hozzá a sátán, „mit cselekedtel? Testvéred, Mestered vére bosszúért kiált a földről az égbe”.

Ó ha valamikor a gonosz ellenség elkövetett bűneink és hibáink miatt kislelküséget, bizalmatlanságot, kétségbeesést támasztana szívünkben, rögtön, első csirájukban fojtsuk el ezeket a kísértéseket. Ily vigasztalan pillanatokban gondoljunk a vigasztaló szóra, melyet Isten Ezekiel profétánál mondott: „Nem akarom a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen” (33, 11.). Halljuk és értsük meg az édes Üdvözítő szavait: „Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket” (Luk. 5, 32.). Gondoljunk az ő szeretetére, irgalmasságára, mellyel megbocsájtott a bűnbánó Péternek, Magdolnának, a latornak a keresztfán. Imádkozzunk hozzá, kö-

vessük sz. Ágoston tanácsát: „Ha félsz Istentől, vedd magad karjaiba”.

Ha Judás ezt teszi, ha Krisztusnak alkalmat ad, hogy rátekintsen, ha legalább Máriához, a bűnösök menedékéhez siet, bizonyára vigasztalást, bátorságot, bocsánatot talál és most ott volna a mennyországban, az apostolok karában. A szeretet azonban Isten Anyja iránt Judás szívében kialudt, hiányzott nála a nagyrabecsülés és bizalom. „Mert”, mint sz. Bernát mondja: „Mária igaz tisztelője soha el nem veszhet”. Judás kétségbeesett. Sz. Leo így ír: „Azért te Judás, gonoszabbá és szerencsétlenebbé lettél mindannyioknál, mert téged a bűnbánat nem vezetett vissza az Úrhoz, hanem a kétségbeesés a kötélhez húzott. Ő bárcsak bevártad volna gonosz tettet befejezését! Bárcsak elhalasztottad volna ezt a gyalázatos öngyilkosságot, míg Krisztus minden bűnért nem ontja vérét!... Miért nem bízol annak jóságában, ki nem tagadta meg tőled a béke csókját, midőn a népcsoporttal és egy csapat fegyveressel jöttél?”

Judás azonban a harminc ezüstpénzt a templomban elszórta, — eltávozott, — elment — s fölakasztotta magát egy kötéllel. És középen kettészakadt és kidőlték összes belei (Ap. csel. 1, 18). Ez az áruló iszonyú vége.

Tiszteletreméltó sz. Beda mondja: Méltó büntetést talált maga számára a szerencsétlen áruló, hogy egy kötél csomója szorította össze azt a torkot, amelyen kijött az árulás

szava. Méltó helyet keresett magának a halálra, hogy önmagát, ki az emberek és angyalok Urát a halálnak kiszolgáltatta és a keresztfára szegeztette, szintén egy fán végezze ki. És méltó befejezéssel érte őt utól maga a halál, hogy belseje, amelyben az árulás álnoksága megérlelődött, kettészakadva kidőlt. Nehány órával később az Üdvözítőt a keresztre szegezték, amely épen elég magasra volt felállítva, hogy onnan lent a hegyhajlaton az apostol holttestét talán láthatta is.

Hogy a főpapok ezt a gázságot a jámborság és vallásosság színe alá rejtseék, nem sokára rá az árulás díján megvették a fazekas telkét a pogányok temetkezési helyéül. A felbecsült és a mégis oly megbecsülhetetlen Üdvözítőért adott vételáron, melyet olcsón, nyomorult harminc ezüstpénzen nem is a pogányoktól, hanem — óh, szégyen gyalázat! Izrael fiainak egyikétől kaptak, ezen a vér árán vásárolták meg egy fazekasnak a telkét, amelyről már Jeremiás, Isten sugallatából¹ szólott. Az agyagföld, úgy látszik, a telken elfogyott; amiért hasznavehetetlenné vált és olcsón volt kapható. Óh, ezek a képmutatók, ezek a balgatatagok! Összedugták fejeiket és arról tanácskoztak, mit tegyenek a pénzzel, hogy Judas visszaszívása Krisztus ártatlanságát illetőleg, amennyire lehet, titok maradjon. Isten bölcsesége azonban csúffátette okosságukat. A nép kiáltotta utánuk, hogy milyen pénzen vásárolták a telket. Már az Üd-

¹ V. ö. dr. J. Grimm, Die Einheit der vier Evangelien 715—724 und Knabenbauer S. J., Comment. in Proph. min. II, 351 . .

vözítő halála után nemsokára „vértelék“ név alatt általában ismerték (Ap. cs. 1, 19). „Ez az elnevezés“ mondja aranszájú sz. János, „minden harsonánál hangosabban hirdeti gyilkosságukat. Ha beleteszik a pénzt a kincstárba, a dolog nem jött volna annyira nyilvánosságra“. Így azonban a főpapok maguk emeltek maguknak emléket, hogy gyalázataikat megörökítsék. Nagy jelentőségű dolog különben az, hogy Krisztus vérének árából a pogányoknak vettek sírhelyet.

Ezen a telken temették el valószínűleg az áruló holttestét. Eszerint Judás volt az első kath. keresztény, akit, hogy a mai nyelvszokást használjam, meg nem áldott földbe temettek el. Régi tudósítások szerint¹ a vértelék azóta azt a csodálatos rettentő tulajdonságot nyerte, hogy az ott eltemetett holttesteket huszonnégy óra alatt porrá és hamuvá változtatja. — Kimondhatatlan gyalázattal meg van bélyegezve az áruló neve és emléke századokon keresztül. — Lelke pedig és ez a legszomorúbb talán a pokol mélységében ég és ott égni fog mindörökké. Óh megfeszített Úr Jézus Krisztus ments meg minket hasonló kimulástól és a fájdalmas Szűz Anya közbenjárására adj nekünk boldog halált!

¹ Adrichopieus, Descr. Jerus. n. 216. hasonl. (Corn. a Lap. Máth 27, 8.)

11. Krisztust Pilátusnál bevádolják.

„Kezdek pedig őt vádolni, mondván: Azt találtuk, hogy ez fölzarja népünket és tiltja a császárnak adót fizetni, mivel azt mondja, hogy ő Krisztus, a király” (Luk. 23, 2.).

Az Olajfák-hegyéről Annáshoz vezették Krisztust. Annástól Kaifáshoz, Kaifástól Pilátushoz. Mennyit kellett az Üdvözítőnek ezen a napon járnia-kelnie, míg végre érettünk meghalhatott! Mennyit jár-kelet ellenben a bűnös, hogy Üdvözítőjét megbántsa és az örök halál martaleka legyen. — Ez a sok járás kelés, az egyre növekedő bágyadtság és folytonos bántalmazások miatt Krisztusra nézve mindig fáradtságosabb, azonkívül mindig lealázóbb lett, mivel most világos nappal volt és a kíváncsiak és gúnyolódók száma egyre szaporodott. Különösen két körülmény van, ami ebben az utjában az Üdvözítő jó hírnevének a legnagyobb fokban árthatott. Most nem kötelekkel kötözve, hanem láncokba verve vezették. Ez annak a jele volt, hogy a vádlottat, akit a világi hatalomnak szolgáltattak át, a papi hatóság bűnösnek találta és elítélte. Azután Krisztusnak Pilátus kezeibe való át-szolgáltatása nem egy-két alsóbbrendű törvényszéki hivatalnok által történt, hanem résztvettek abban az egész főtanács, a főpapok,

írástudók, a vének és farizeusok. Ez az egészen szokatlan díszkiséret természetesen a nézőközönségre azt a benyomást tette, hogy a legelvetemedettebb gonosztevőt vezetik Pilátushoz. Így teljesült be, amit Krisztus Máté evangelistánál mond (20, 19), hogy a főpapok átadják őt a pogányoknak. Azért Jézus az igazi József, kit testvérei idegeneknek adtak el.

Midőn a főpapok és írástudók és a nép vénei az Úr Jézussal Pilátushoz megérkeztek, a zsoldosok és katonák bevezették Jézust a törvényszék udvarába. Ők maguk pedig nem mentek oda, hogy meg ne fertőztessék magukat, (tisztátlanokká ne váljanak), és a husvéti ünnepet megülhessék. Pilátus tehát kiment hozzájuk mondván: „Miféle vádat hoztok fel ez ellen az ember ellen”? Felelék és mondák neki: „Ha ez nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezedbe”. Mire Pilátus mondá nekik: „Vigyétek el őt ti és ítéljétek el saját törvényetek szerint”. A zsidók azonban felelék neki: „Nekünk nem szabad senkit megölnünk”. Ekkor kezdék őt vádolni mondván: „Azt találjuk, hogy ez fölzavarja népünket és tiltja a császárnak adót fizetni, mivel azt mondja, hogy Krisztus, a Király”.¹ Pilátus tehát visszament a törvényszék termébe, hogy őt kihallgassa.

Fontoljuk meg:

- I. A vád indítóokait.
- II. A vádra vonatkozó tárgyalásokat.
- III. Magát a vádolás tárgyát.

¹ Ján. 18, 28—32. Luk. 23, 1, 2.

I.

Mindenekelőtt a főtanácsnak nem volt joga Pilátus hozzájárulása nélkül a Krisztus felett kimondott halálos ítéletet végrehajtani. Már az első római helytartó, Copronius megkapta a császártól a jogot, hogy életük és haláluk felett rendelkezék. Önhatalmúlag a főtanács még csak kisebb büntetéseket róhatott valakire, p. o. a megostoroztatást. De ha a bűnös egy a mózesi törvény által megengedett halál nemére volt elítélve, megkövezésre, lefejezésre, máglyára vagy bitófára, akkor a panaszt és a pertárgyalásokat mindenekelőtt a helytartónak kellett jóváhagyás végett betervezni, még pedig az Istenkáromlásra, a bűbájosságra és más vallási vétségekre vonatkozólag is.

De ebben az esetben a halálos ítélet egyszerű megerősítése Pilátus részéről, a főtanácsnak nem használt volna. A mózesi törvény szerint, amint már említettük, sohasem volt megengedve, hogy a főtanács halálos ítéletet hozzon magán a pertárgyalás napján, annál kevésbé, hogy azt végrehajtsa. Így tehát a kivégzést a rákövetkező napra és, mivel ez husvétszombat volt, a husvét utáni napokra, — tehát teljes nyolc napig kellett volna elhalasztani, amint később Heródes Péterre vonatkozólag intézkedett. Ilyen halasztás azonban a főpapok összes terveit megzavarhatta volna. Még egyre visszhangzott fülükben a Hosanna és Krisztus sok titkos párt-

pompájánál fogva királyi várhoz hasonlított.¹

Ide érkezve, a főpapok és írástudók az Úr Jézust a pogány poroszlók által a várba vezették. Ők maguk nem mentek be, „hogy meg ne fertőztessék magukat, hogy a húsvéti ünnepeket megülhessék”. A pogányok házáat ugyanis a törvényhez szigorúan ragaszkodó zsidó tisztátalannak tartotta (Ap: csel. 10, 28); aki ilyen házba belépett, az farizeusi hagyomány szerint, hét napi tisztátalanságot vont maga után. Azonfelül a vár belsejét az öreg Heródes sok bálvánnyal és szemérmetlen szoborral díszítette úgyannyira, hogy a törvényhez szigorúan ragaszkodó zsidók azt bálványtemplomnak vagy bélpoklosok tanyájának tartották. A főpapok tehát kettős okból nem mentek Pilátus házába. Tisztaságukat nem akarták elveszteni. A törvényes tisztátalanság pedig kizárta volna őket a húsvéti bárány élvezetétől.

Jézus ott állott Pilátus, a római császár helytartója előtt. Pilátus az Üdvözítőt látván, kivel a főpapok oly csufosan és durván bántak el, haragra gyult. Jogérzete mégis azt sugta neki, hogy méltatlan és barbár eljárás, egy elítélt gonosztevőre más büntetést kiszabni, mint amely az ítéletben foglaltatik, kivált oly elítéltre, aki előtte csak mint vádlott állt. Ez, nemkülönben Jézus Krisztus nyugodtságának, méltóságának és fölségének csodálatos ellentéte a zsidók szenvedélyes lármájával és dühöngésével szemben, őt

¹ Bell. Jud. V. 5. 8.

egészen az Üdvözítő javára hangolta. Azonfelül fölháborodva a főpapok gorombaságán, kik, mintha ő egy rühes eb volna, nem akartak házába belépni, kiment tehát hozzájuk és nyers és bosszus hangon kérdezte tőlük: „Miféle vádat hoztok fel ez ember ellen“? Ők pedig felelék és mondák neki: „Ha ez nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezedbe“.

Valóban csodálatos, hogy a főpapok minden szokás ellenére Pilátust arra biztatták, hogy az ügyiratok megtekintése nélkül csupán az ő szavukra és tekintélyükre támaszkodva erősítse meg és hajtsa végre a halálos ítéletet! No természetes volt okuk. Ha Pilátus a hamis tanúk egymásnak ellenmondó vallomásait meghallja, bizonyára szemtelen rágalmazóknak bélyegzi őket. Politikai vádokkal pedig a főpapok nem állhattak elő. A ravasz kérdésre földi királyságát illetőleg az Üdvözítő nem válaszolt. Az igenlő választ arra a kérdésre, melyet az éjféli ülésben intéztek hozzá: vajjon Krisztus-e ő, — és a főpap hozzátette: „az élő Isten Fia“, istenkáromlásnak mondották. Istenkáromlásra azonban nem akarták a pogány Pilátus előtt vádjukat alapítani. Ügyiratok és vádpontok hiányában tehát a főtanács tagjainak nem maradt egyéb hátra, mint Pilátus előtt a megsértett fél szerepét játszani és mintegy szent felháborodásukban felkiáltani: „Ha ez nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezedbe, *mi*, a törvény őrei, *mi*, Izrael birái, *mi*, Jehovah papjai“. Pilátus erre azt mondta: „Vigyétek el őt ti

és ítéljétek el saját törvényetek szerint". A főpapok azonban feleltek neki: „Nekünk nem szabad senkit megölnünk”.

Ha valaki Pilátus és a főpapok e szavainak valódi értelmét egész bizonyossággal akarná megállapítani, annak hallania kellett volna ezt a beszélgetést és Pilátusnak a szívébe vagy arcába kellett volna látnia. Vannak szentírásmagyarázók, kik lehetségesnek tartják, hogy Pilátus a zsidókhoz intézett szavai által, jogáról, a vádat meghallgatni és megvizsgálni, le akart mondani és őket felhatalmazni, hogy minden további szó nélkül szabjanak Krisztusra valami halálbüntetést, melyet a törvény megenged. Ezzel miután átlátta indítóokaikat, egyedül őrájuk hárította volna a hibát, magamagát pedig ez ügytől teljesen távoltartotta volna. De ez ellenkeznék Pilátus becsületesség-érzetével, melyet mindaddig a pillanatig, amíg személyes érdekét belevonták, a per vezetésében tanusított. Egy szemtelen embert mégis csak nem részesítünk oly könnyen valami kegyben, aki iránt már különben is elfogultak vagyunk, a legkevésbé, ha közvetlen előbb még megsértett bennünket.

Más szentírásmagyarázók azért abban a véleményben vannak, hogy Pilátus a főpapok egészen feltűnő viselkedésére, kik a vádiratokba való beletekintést tőle megtagadták, mintegy meghökkent és az a gondolata támadt, hogy csak kisebb vétségről van szó, amelyet megbüntetni a főtanács hatalmi körébe tartozott. Ebben a véleményében csak megerősíthette őt az a benyomás, melyet Krisz-

tus reá tett. A főpapok sem hozakodtak elő valami súlyosabb vétséggel, csak gonosztevőknek nevezték. Midőn azt hangoztatták: „Nekünk nem szabad senkit megölnünk“, e magyarázat szerint Pilátust figyelmessé tették volna tévedésére és megértették volna vele, hogy itt nincs szó valami kisebbszerű kihágásról, hanem bűnvádi esetről, melynek eldöntése a helytartó jogkörébe tartozik. De evvel a felfogással mindig ellenkezik az, hogy Pilátus a zsidók szokásait igen jól ismerte, hogy csak akkor fordulnak hozzá a vádlotal, amikor halálbüntetés forog szóban.

A legjobb értelmezés alighanem a következő: Pilátus a gőgös zsidók arcátlan tolkodására igen nagy mértékben felháborodott. Hogy őket megbüntesse, gúnyolódva, csipkedő beszédben emlékeztette tehát függetlenségük elvesztésére, úgy, hogy engedellem nélkül saját törvényüket nem hajthatják végre. „Ha semmi vádat nem akartok ellene fölhozni“, úgymond, „akkor vigyétek el őt ti és ítéljétek el, ha ez hatalmatokban áll és elég vakmerők vagytok“. Belátták tehát a főpapok, hogy Pilátus nem enged magával tréfát űzni. Megszégyenülve tehát és mérgüket nagynehezen elfojtva, tehetetlenségük beismerésével előhozakodtak panaszaikkal.

De bárhogyan is fogjuk fel a beszélgetést, annyi bizonyos, hogy a főpapok beismerték, hogy célt nem fognak érni, ha határozott vádakát nem tudnak ellene emelni. Kiváncsian várjuk azokat.

III.

A vád következőleg hangzik: „Azt találtuk, hogy ez fölzavarja népünket és tiltja a császárnak adót fizetni, mivel azt mondja, hogy ő Krisztus, a király“. Alkalmunk van itt megismerni a főpapok, írástudók és vének ördögi ravaszságát, hazugságát és képmutatását a legútálatosabb alakjában.

Micsoda ravaszság! A Kaifásnál történt tárgyalások után ítélve a vád tárgyául Istenkáromlást vagy a templom elleni merényletet lehetne várni. De erről Pilátus előtt mélységesen hallgatnak. A templom lerontásáról szólni, amely egész fenségében állt előttük, megiltotta a vádlóknak a józan emberi ész. Még sem akarták magukat a nevetség tárgyává tenni. Az istenkáromlás vádját pedig, Pilátus, pogány létére, közönyösen fogadta volna. A főpapok tehát a vád előbbi tárgyát, amely miatt Krisztust halálra ítélték, teljesen elejtették és Pilátus előtt oly vétségekkel hozakodtak elő, amelyek előtte, mint római kormányzó és a császár helytartója előtt, nem lehettek közönyösek. Az Údvözítőt államveszélyes egyénnek, politikai bűnösnek bélyegzik.

Mekkora hazugság van továbbá ezekben a vádakban! Azt találtuk, mondják ők, hogy ez felzavarja népünket és tiltja a császárnak adót fizetni! Ugyan hát melyik vádló vagy bíró említette föl Kaifás előtt ezeket a vétségeket még csak szóval is? Most „találták“ ki.

Semmi mást nem kérdeztek Krisztustól, mint-hogy ő-e a Krisztus, az élő Isten Fia; semmi mást nem vallott ő be. Mégis föl találták magukat. Rágalomkép hozzáteszik ezt a szót: „király”. Azt mondja, hogy ő Krisztus, a „király”. Mivel pedig ezt mondotta, vagyis, mivel királynak mondotta magát, ebből természetesen az következik, hogy a másik két említett politikai vétséget is el kellett követnie.

Egyenként vegyük fontolóra a három vádat; ezek a főpapok hazudozásait a napnál fényesebben világítják meg. Krisztust bujtogatónak nevezik. Igen Krisztus is, nemes értelemben, bujtogató volt, mint bárki más. Százakat, ezreket zavart ő föl, hogy a pusztában őt kövessék és tanítását napokig hallgassák. Ezer meg ezer bűnöst zavart ő föl a bűn álmából. De hát milyen alkalommal lázította ő föl a népet a világi hatóság ellen, a helytartó ellen, a római császár ellen? Igen bizonyítsátok be állításaitokat és mi megígérjük, hogy, ha szavaitokat megokoljátok, mi veletek együtt vádlókként lépünk föl Krisztus ellen. Továbbá azzal vádolják Krisztust, hogy megtiltotta a császárnak adót fizetni. De hát elfelejtettétek-e, nem hallottátok saját szájából: „Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és ami Istené, az Istennek”? Végre azt mondjátok, hogy Krisztus királynak tette magát. De nem féltek, hogy az egész nép, ha ezeket hallja, Pilátus előtt titeket alávaló rágalmazástok miatt nyilvánosan meg fog bélyegezni? Hát nem tudjátok,

hogyan az Üdvözítő elrejtette magát, midőn a nép őt királynak akarta kikiáltani?

Lássuk még ezeknek az embereknek a kétszínűségét. Lojálitást színlelnek. A császár hű és igaz alattvalóinak tüntetik fel magukat. Úgy viselkednek, mintha az állam nyugalomáról gondoskodnának. Azért lelkiismeretbeli kötelességüknek tartják, hogy Krisztus személyében a legveszedelmesebb izgatót, lázítót, a birodalomnak egyik legnagyobb ellenségét megbüntetés végett a császár helytartójának átszolgáltassák. Pedig a császárnak nem voltak dühösebb ellenségei, sem veszedelmesebb pártütői, mint ezek a papok és írástudók egyáltalában a zsidók. Már a római iga gondolatára is dúltak-fúltak dühökben. Szünös-szüntelen azon törték a fejüket, hogy azt lerázzák, amint ezért városuk is negyven évvel később állandó lázadások miatt a föld színéről kiirtatott. Igen, még az utolsó években is tettek kísérletet lázadást szítani, „pajzsot emelni“ a római uralom ellen, mely azonban vesztükre volt.

Vajha a királyok és császárok végre-valahára ez esemény láttára okulnának és belátnák, hogy milyen körökben keressék tulajdonkép az államveszélyes embereket és a haza elleneit; akkor Oroszországban nem a püspököket és papokat vagy a gyenge szerzetesnőket, hanem ezek vádlóit hurcolnák fogságba és száműznék hazájukból. Nos, az Isten ezt így megengedte, ez a mi vigasztalásunk és büszkeségünk; megengedte a katolikus Anyaszentegyház elterjedésére, sok halhatatlan lélek

üdvére és hogy bennünket, Jézus Krisztus és a kath. egyház méltatlan szolgáit a szent kereszt dicsőségében részesítsen. Erre Pilátus visszavonult a törvényszéki tanácsterembe, hogy Krisztust kihallgassa.

Mégis aljas, aláyaló a becsületsértés és rágalmozás bűne! Óvakodjunk még árnyékától is. A gyalázat Krisztusra hárul. Mert „amit egynek e legkisebb testvéreim közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek“ (Mát. 25, 40). Ha pedig bennünket támadnak meg igazságtalanul becsületünkben, ne engedjünk a haragos indulatnak, ne fakadjunk szitkokra, ne forraljunk magunkban bosszúvágyat, hanem az Üdvözítő példájára legalább béketűrőssel viseljük a sérelmeket.

Végre tekintsünk még egyszer a vádlott Üdvözítőre. Hallgatva áll a törvényszéki terem közepén. Nem kérdi, mit beszélnek ellene ott künn. Nem kíván a vádlókkal szembesíttetni, hogy magát védje. Az Úr Istenre bizza védelmét és igazolását. És valóban, bőséges elégtételt kapott. Néplázítónak szidalmazták és ő hallgatott. És lám, azóta egy láthatatlan erő lelkesít népeket és nemzedékeket. Egyik nép a másikat űzi. Mindnyájan vetélkedve sietnek, hogy a Felfeszítettnek a tanítását elfogadják. Azt mondták róla, hogy tiltja a császárnak adót fizetni és ő hallgatott. És én fejedelmeket és királyokat és császárokat látok, kik boldogoknak érzik magukat, hogy Krisztusnak hódolattal adózhatnak; fejedelmeket, királyokat és császárokat látok, kik ékszereiket és arany koronáikat lábaihoz rakják. Arról vádolták,

hogy a római császárt trónjától akarja megfosztani és ő hallgatott. Ő várjatok csak, néhány század múlva a bukott római császárság romjain emelkedik majd egy új, az egész világot átölelő Krisztus országa. Fönn a Kapitolium tetején ragyog a kereszt, a golgotai hős győzelmi zászlaja. Arról vádolták, hogy királlyá teszi magát és ő hallgatott — és ez életébe került. Most már tizenkilenc század óta kormányozza szelid jogarával az eget és a földet, most a dicsőség királya mindörökké.

12. Krisztus első kihallgatása Pilátus előtt.

„Mondá neki Pilátus: Mi az igazság? És miután ezt mondotta, ismét kiment a zsidókhoz és mondá nekik: Én semmi okot nem találok benne” (Ján. 18, 38, 39).

Krisztust fölségsértéssel vádolták. Pilátus erre bement a törvényszéki terembe, leült a bírói székbe és Jézust a rácsozathoz hívta. Valóban csodálatos bírói tárgyalás! Bíró gyanánt egy pogány kormányzó, a római császár helytartója működik. Vádlók gyanánt fölléptek a zsidó nép legfőbb hivatalnokai és méltóságai. A vádlott nem más, mint Jézus Krisztus, az Isten Fia, az ég és föld ura. Az eset egészen új, olyan, aminőt a világ még

nem látott. Az a férfiú, aki lelkes prédikációi által három éven keresztül az emberek egész seregét ragadta magával, hogy szavait hallgassák; az a férfiú, kit csodatettei miatt magasabb lénynek tartottak; az a férfiú, akit mint igazán a nép emberét, néhány nap előtt ünnepélyes diadalmenetben Jeruzsálembe kísértek, — ez a férfiú, ugyanennek a népnek unszolására most mint fölségsértő áll a pogány bíró ítélőszéke előtt.

Vegyük fontolóra:¹

I. A kihallgatás lefolyását;

II. A főhibát, melyet Pilátus ennél az első kihallgatásnál elkövetett.

I.

Pilátus ezekkel a szavakkal kezdte meg a kihallgatást: „Te vagy a zsidók királya“? Ebből a kérdésből ismerjük meg az okos és jártas vizsgálóbíró. A különféle vádak közül kiválasztotta a főpontot. Ha Krisztus király volt, akkor magától érthető, hogy alattvalóinak nem engedte meg, hogy idegen királyt ismerjenek el és annak adót fizessenek. Pilátus azután a zsidók által emelt vádnak más fordulatot adott. Ő nem azt kérdezte: „Mondottad-e, hogy király vagy“? hanem: „A zsidók királya vagy-e te? És méltán. Mert ha ő ezt csak dicsekvőleg mondja, de valóságosan nem az, akkor az egész dolog nem lett volna oly államveszélyes. Azonfelül ő nem

¹ Ján. 18, 33—38. Mát. 37, 11—14. Márk 15, 2—5. Luk. 23, 3—7

azt kérdezte, amint a zsidók határozatlanul és csak általánosságban mondogatták: „király vagy-e te”? hanem: A zsidók királya vagy-e te”? Mert ha Krisztus csakugyan király is lett volna, de a császártól független, idegen országnak a királya, hisz akkor iránta, mint a császár törvényes hivataltársa iránt, kellő tiszteletet kellett volna tanúsítaniok. Attól függött, vajjon ő a zsidók királya-e, olyan népé, mely a római császárnak alá volt vetve és neki adót fizetett. Pilátus bizonyára a zsidókkal való érintkezésében már többször hallotta, hogy ők egy királyt vártak. Azt akarta tehát megtudni, vajjon a vádlott-e ez a király?

Az isteni Üdvözítőnek tehát nagyon is érdekében állt, Pilátus szájából hallani, ha vajjon ezt csupán mint bírót, mint hivatalos személyt kérdezte tőle, vagy mint magánszemélynek is az a célja, hogy az igazságot megtudja. Krisztusnak mindenesetre joga volt Pilátusnál bizonyos személyes érdeket föltételezni, hogy megtudja, ki tulajdonképen a vádlott. Számtalan csodáiról Messiási méltóságának bebizonyítására, tudomást kellett szereznie Pilátusnak, aki az Üdvözítő egész nyilvános élete folytán Judeában tartózkodott. Azután a pogányra is minden bizonnyal nagy benyomást tett Krisztus isteni méltósága és fölsége, amely elcsúfított és lepökdösött arcán átsugárzott. A belső kegyelmet sem tagadta meg tőle az Üdvözítő ebben a pillanatban. Azért Pilátustól azt kérdezte: „Magadtól mondod ezt, vagy mások mondták neked rólam”? Pilátus nyersen és kissé bosszusan felelé: „Talán

zsidó vagyok én? A te nemzeted és a főpapok adtak át nekem. Mit tettél? Vagyis: Hogy te mi vagy, az reám nézve teljesen mindegy, mert én pogány vagyok, nem zsidó; én csak mint bíró kérdezlek téged, mivel bevádoltak nálam. Mit cselekedtél tehát? Mondd meg a vétséget". Hogy Krisztus Pilátust, kinek mint római helytartónak, a császár pártjára kellett állnia, ne ingerelje és minden elhamarkodásának és meggondolatlanságának elejét vegye, az ő királyi méltóságát illető kérdésre kitérő választ adott. Nem tagadta azt, de határozott szavakban sem nyilvánította magát királynak. Ő csak országáról szólt, mely nem erről a világról való és ennél fogva más országokhoz nem hasonló. Pilátus azért ne aggódjék, ő sem neki, sem a császárnak nem fog bajt szerezni. Mert ő neki sem hadserege, sem fegyverei, sem várai nincsenek.

Úgy látszott, ez a felelet kissé megnyugtatta Pilátust. De még több világosságot és határozottságot kívánt. Ország, gondolta helyesen, király nélkül, képtelenség. Akinek ellenben országa van, annak királynak kell lennie. Megismételte tehát kérdését: „Király vagy te”? Jézus egy vádlothoz illő szerénységgel azt felelte: „Te mondod, én király vagyok”. Azután a másik kérdésre felelt, melyet Pilátus utólagosan tett: „Mit cselekedtél”? De Pilátus, ha te azt kívánod, hogy Jézus neked elmondjon mindent, amit ő tett, hogyan teremtette ő, mint Isten az eget és földet, hogyan járta végig Paleszlinát mint ember három éven keresztül jótéteményeket osztogatva és csodá-

kat művelve, akkor a per még estig sem ér véget. Jézus azonban azt mondotta: „Én arra születtem és avégre jöttem a világra, hogy az igazságról bizonyosságot tegyek. Az az én hivatásom, az volt az én működésem, hogy az igazságot hirdessem“. Azután Krisztus megérthető módon azt tanácsolta neki, hogy lépjen azok sorába, kik hívő lélekkel tanítását meghallgatják: „Mindaz, aki az igazság híve, vagyis aki az igazságot szereti, akinek alkalma van azt megismerhetni, meghallgatja szavamat“.

Pilátus most átértette a dolgot. Az adott feleletek teljesen meggyőzték arról, hogy Krisztus ártatlan és nem államveszélyes. De hogyan fejtsük meg magunknak ezt a dolgot? Hát Pilátus Krisztus feleletét, országát és királyságát illetőleg csakugyan természetfölötti értelemben fogta-e föl? Nem. Ezt a belátást, amely reá nézve nagy kegyelem lett volna, eljátszotta, akkor, midőn azt mondotta, hogy saját személyére nézve Krisztus személyének ismeretével és tanításával mitsem törődik. Ő inkább az Üdvözítőt, aki neki az igazságról szólt és az igazság tanítójául mutatta be magát, azon férfiak egyikének tartotta, kik, mint Pyrrho, Zeno, Thales, Epikur, a világot időjártával új filozófiai rendszerrel boldogították és róluk elnevezett filozófiai iskolákat alapítottak. Mivel tehát a világ már akkor az ilyen alapítóknak rendkívüli kevélységéhez, határtalan önhittségéhez és önmagának túlbecsüléséhez hozzá szokott, Pilátus nem ütközött meg azon, hogy e világ bölcsességének új tanítója tanítványaival szemben még

a király szerepét is akarta játszani. Nevetségesnek tűnhetett föl ugyan neki, de nem államveszélyesnek. Hisz „királyosdit játszani”, gondolá magában, „a gyermekek is megteszik”.

Mindazonáltal Pilátus, mielőtt a zsidókhoz kiment, nem fojthatta el magában azt a megvető gúnyolódó kérdést: „Mi az igazság”? Hát van-e egyáltalában igazság? Van-e egyáltalában ember, aki tudja, mi az igazság? Hát nem kétely és bizonytalanság minden? Pilátus e kérdése által azt is akarta kifejezni, mennyire nem érdeklik őt, mint pogányt és államférfit, vallásos vagy bölcseleti kérdések és vitatkozások. Azonban a mások nézetétől eltérő tudományos véleménye miatt valakit halálra ítélni, teljesen tilos dolognak tartotta.

Pilátus azért kiment és egész ünnepélyesen kijelentette: „Én semmi okot nem találok ebben az emberben”. Akkor maga elé vezeltette Jézust, mire a zsidók újra kezdték őt bevádolni. De miután Pilátus ismételt föl szólítására, hogy védekezzen, Krisztus semmit sem felelt, ezen Pilátus nagyon csodálkozott. Mert hogy a vádlott egy szót sem szólt saját védelmére, főleg olyan vádlott, aki belátta, hogy a bíró iránta jóindulatú volt, ilyesmit még nem tapasztalt. Pilátus igen szívesen vette volna azt is, ha Krisztus egy hatalmas védőbeszéd által őt szorult helyzetéből, amelybe jutott, kiségti. Egyrészt nem akarta Krisztust elítélni, mivel őt ártatlannak tartotta, de másrészt az előkelő zsidókat sem akarta megsérteni. Krisztus azon-

ban, aki Magdolna védelmére kelt és a házasságtörő asszonynak pártját fogta, saját ügyében néma maradt. Ekkor a főpapok újabb vádjaikkal a bírónak igen kedvező alkalmat adtak, hogy az ügyes-bajos dolgon túladjon. Hogy könnyebben boldoguljanak, lármázva és dörömbölve ismét azt mondták, Krisztus föllázítja a népet. Még pedig az által teszi ezt, mivel egész Judeában tanít. Krisztus tehát nemcsak maga lázító, hanem elvből is zendülést és pártütést hirdet.

Ezek az utóbbi szavak, a vádlók szándéka szerint tegyenek bizonyosságot vádjuk igazságáról. Galilea ugyanis gyakori lázadásáról hírhedt volt. Itt voltak a római uralom legmakacsabb ellenei. Azért tehát, úgy állították be a zsidók, mivel Krisztus Galileából való, szükségképen a császár ellen pártütőnek is kell lennie. Efféle okoskodás még manapság is járja a hitellenes táborban: a katolikus egyház vagy valamely vallásos egyesület, vagy szerzetesrend egyes tagjai hibákat követtek el, tehát rossz az egész egyház, minden szerzetesrend!

Pilátus azonban, anélkül, hogy a zsidók gondolatára ráállt volna, nem kérdezett mást, mint hogy csakugyan galileai-e ez az ember? Miután erre igent mondtak, nagy kő esett le szívéről, ismét föllélegzett. Jézus tehát galileai, következésképp Herodes területéről való és ez a Herodes épen Jeruzsálemben van. Legott parancsot adott, hogy az Üdvözítőt Herodeshez vezessék. Ezáltal azt remélte, hogy egyrészt a per tárgyalását magáról le-

rázta, másrészt Herodest, aki neki halálos ellensége volt, ez udvarias tette és bírói illetékességének tényleges elismerése által kifogja engesztelni. A főpapok ezzel teljesen megvoltak elégedve. Hisz úgylis már eleget bosszankodtak Pilátuson, mivel kívánságukba sehogysem akart beleegyezni. Ellenben Herodestől, aki maga is Judea királyi trónját elakarta nyerni, s aki minden vetélytársát gyűlölte, Herodestől, a betlehemi gyermekgyilkos fiától, Herodestől, aki keresztelő sz. Jánossal oly röviden végzett és a hirnök fejét a táncosnőnek ajándékozta, bizonyára sikert vártak.

Ezzel végződött a mi Urunk és Üdvözítőnk, Jézus Krisztus első kihallgatása a római császár helytartója előtt.

Vegyük most fontolóra a főhibát, melyet Pilátus ez alkalommal elkövetett.

II.

Pilátus már ez első kihallgatás alkalmával elárulta sokféle gyengéjét. Határozatlanságot, emberi félelmet tanusított; nem mert egy vádlottat, kinek ártatlanságát belátta, szabadon bocsátani. Teljesen igazságtalan eljárás volt egy ártatlant a főpapok részére még további bántalmazásoknak kiszolgáltatni. De eltekintve ezektől a hibáktól, melyek a második kihallgatásnál még inkább szembetűnnek, vegyük szemügyre csak azt, amely alapja és oka volt minden későbbi tévedésnek, azt, amely örök sorsa felett döntött. Ez a főhiba abban állt, hogy közömbös volt az igazság

íránt és megvetette azt. „Hát zsidó vagyok én”? úgymond; mit törődöm én pogány létemre, hogy te mi vagy! És midőn Krisztus az igazság tanítójának mutatta be magát, megvetőleg kiáltott fel: „Mi az igazság”? és Krisztusnak hátat fordított.

„Mi az igazság?” kérdezte Pilátus az Üdvözítőtől. Van-e egyáltalában igazság? Ezzel a kérdéssel az ó pogányvilág Pilátus szája által teljesen csődöt mondott, az igazsággal leszámolt. Sok pogány kutató és okoskodó csodálatos bölcseleti rendszereik által annyira jutott, hogy abban megegyeztek, hogy nincs semmiféle felsőbb igazság, minden csak csalódásra és bizonytalanságra lyukad ki, oly eredmény, amelyet ők annál szívesebben írtak alá, mivel nem zavarta őket a legaljasabb vágyak kielégítésében. Szokrates, köztük a legbölcsebb, azt az állítást kockáztatta, hogy ő megtalálta az igazságot. Büntetésül ezért méregserleget nyújtottak neki. Tanítványa Plátó, azzal a kijelentéssel halt meg, hogy az ember valamikor az igazsághoz jusson, szükséges volna, hogy az Isten maga szálljon le a földre és közölje azt. Végre is megjött az az Isten, ott állt Pilátus, a pogányság képviselője előtt. És Pilátus most azt a boldog kérdést vetette föl: „Mi az igazság?” Az Üdvözítő most kész őt az igazságra megtanítani. Erre most annál hajlandóbb volt, mivel Pilátus eddig igazságosan bánt el vele. De ekkor a minden igazságban kételkedő római megvetőleg fordult el az örök igazság tanítójától.

Ez a pillanat döntő volt életében mindenkorra. Ha az ezer kételybe bonyolódott pogány elfogadja Krisztustól az oktatást, annak kegyelmével minden bizonnyal az isteni igazság ismeretére jut. Akkor elég bátorsága is lett volna a megismert igazság szerint cselekedni, ítéletét kimondani. Krisztust nem ítélte volna halálra, megmenekült volna. Most azonban jobbnak tartotta kételyeiben megmaradni; közönyös volt az igazság iránt, megvetette az igazságot, ellenszegült a Szentléleknek. Ez hozta őt a Hiszekegybe elrettentő példaul az igazság minden megvetőjére nézve, abba a hitvallásba, amelyben a keresztény az igazságban való hitét vallja: „Krisztus kínszék Pontius Pilátus alatt”.

Az igazság iránti közönyösség, az igazság megvetése, egyúttal az igazságtól és kötelezettségektől való félelem, melyeket az emberre ró, ez manapság is egyik főoka annak, miért halad sok ember a romlás útján és miért kárhozik el örökre. Az igazság iránti közönyösség, az igazság megvetése elsősorban is szülőanyja a szabadgondolkodásnak, szülőanyja a vallási indifferentizmusnak, szülője azoknak a szokásos tanoknak: „mindegy, hogy mit és mennyit hiszünk, vajjon ehhez vagy amahhoz a vallási társulathoz tartozzunk, csak jót cselekedjünk”. Ez óriási nagy tévely. Krisztusnak, az igazság isteni tanítójának nem lehet mindegy, vajjon azt elfogadjuk vagy kétségbe vonjuk vagy megvetjük-e. Értelmünk és akaratunk áldozatát kívánja ő. Vannak továbbá az Egyháztól elszakadt val-

lási felekezetekben olyan egyének, kik vallási kétélyeiket sohasem látják be, még olyanok is, kik tudják, hogy tévednek. Mí tartja őket hát vissza, hogy végre a döntő lépést megtegyék? Nem más, mint közönyösség az igazság iránt, nemritkán az is, hogy félnek az igazságtól, félnek az igazság szerinti élettől.

Sőt a katolikusok közül is vannak sokan, kik Pilátus nyomdokain járnak, t. i. azok, kik semmi szükségét nem érzik annak, hogy hitünk igazságait hallják, jóllehet talán még a legszükségesebb ismeretek nélkül is szűkölködnek. Ha mindjárt Krisztus minden ünnepen és vasárnapon ajánlkozik is, hogy szolgálai által templomainkban az igazságot hirdeti, elmúlnak hónapok és esztendők anélkül, hogy csak egyszer is megjelenének a prédikáción. Legfeljebb megelégesznek egy csendes misével. Még rendkívüli kegyelmi időkben is, missziók, jubileumok alkalmával Krisztusnak, az igazság tanítójának hátat fordítanak.

A legszomorúbb azonban az, hogy sok országban a kath. gyermekeket százával, ezrével istentelen, kegyetlen szüleik rendszeren Pilátusokká nevelik, mivel azokat minden észszerű ok nélkül olyan iskolákba küldik, amelyekből a katolikus vallás elvől ki van zárva. Korántsem akarok itt minden tanító és tanítónő fölött pálcát törni, kik a felekezetnélküli iskolákban oktatnak, mintha szándékosan terjesztenének hamis tanokat, vagy mintha készakarva csábítanák a gyermekeket vallási közömbösségre. De

mivel ezekben az iskolákban kifejezetten nem lehet szó katolikus vallásról és mivel az ott használt könyvek, ha nem is mindig rosszak, de mégis színtelenek és kifejezetten katolikus vallási tartalmat nélkülöznek, a vallás iránti közömbösség az, amit a szegény gyermekek minden tantárgy között a legjobban megtanulnak és többnyire egész életükben megőriznek. Mit felelnek majd ezek az elvakított szülők haláluk óráján az örök birónak, ha azt kérdezi tőlük: „Apa, anya mit cselekedtél“?

Ügyeljünk azért gyermekeink katolikus nevelésére. Más vallású iskolába ne járassuk őket!

Semmi által sem nyerhetjük meg azonban isteni tanítómesterünk tetszését és kegyelmét biztosabban és nagyobb mértékben, mintha mindig tanulékony tanítványai maradunk. Kérjük tehát gyakrabban: „Uram, taníts meg az igazságra, mert nálad vannak az örök élet igéi“ (Já. 6, 69.). Örömmel ragadjuk meg az alkalmakat, melyeket Egyházában nekünk nyújt, hogy a hitbeli és erkölcsi igazságokat megismerhessük és mindig jobban megérthessük. Végre szabjuk életünket a megismert igazsághoz. Akkor majd halálunk óráján, amikor minden látszat és minden csalódás megszűnik, az igazság lesz világosságunk, vigasztalásunk és erősségünk, az égben pedig örök boldogságunk.

Krisztus a Pilátus előtti kihallgatáskor egy szót mondott, amely még megérdemli figyelmünket. Az Üdvözítő Kaifás főpap-

nak úgy mutatta be magát, mint az Új-szövetségnek Istentől *felkent főpapját*, mint a megígért Messiást, mint az Istennek valódi Fiát. Pilátus előtt, ki a római birodalom uralkodását helyettesítette, *királynak* mondotta magát, ki országában minden világi hatalomtól ép oly független, mint a császár a magáéban. „Az én országom“, úgymond, „nem e világról való“, célja természetfeletti. Lehetetlen azonban, hogy egy ország, amelynek célja természetfeletti, valamely földi országnak, amely csak természeti célokért küzd, alá legyen rendelve. Krisztus Egyházának tehát megvan az önkormányzási joga a szó legteljesebb értelmében. Eszerint tehát Krisztus szava által Pilátus előtt az Isten Fia maga állapította meg minden időre végérvényesen az Egyház és állam közti viszonyt. Egyház és állam, amelyek, ha mindketten nem is *a világból*, de mégis *a világban* vannak, követhetik és kövessék egymás mellett békésen különböző ugyan, de semmiáron sem ellenséges ellentétben álló céljaikat Istentől adott eszközeikkel, sőt kínálkozó alkalommal nyújtsanak egymásnak baráti kezet azok teljes elérésére. De már itt ennél az első találkozásnál a kormányzó törvényszéki termében az Egyházat és államot egymással harcban látjuk. Mégis Pilátus iránti tiszteletből felemlítjük, hogy ő maga nem idézte fel és kezdette meg a harcot, amint ezt később oly sok ker. király és császár örök szégyenükre és örök kárukra tette. Akarata ellenére belekényszerítették a harcba. Mindedig a pilla-

natig élte Pilátust az őszinte kívánság, hogy megadja az Egyháznak az őt megillető szabadságot. Az akkor hatalmának tetőpontján álló római császárság küzdelme Krisztus Egyháza ellen csak később kezdődött és végződött az előbbi bukásával. És így fog minden ország rombadőlni, amely Krisztus országát üldözi vagy a föld színéről kiirtani próbálkozik.

„Az én országom”, az én Anyaszentegyházam, mondá az Üdvözítő, „nem e világból való”. Ha tehát a kath. Egyháznak igaz gyermekei akarunk lenni, sz. Anyánk példájára a természetfeletti után kell törekednünk. Minden más cél, melyre megengedett módon törekedhetünk, kell, hogy annak a legfőbb természetfölötti célnak alá legyen rendelve. Ne a földiekről elmélkedjünk tehát: ami odafenn van, keressük; ahol Krisztus van, ki az Atyának jobbján ül, ahol mint király uralkodik mindörökké! (Kol. 3.)

13. Krisztus Heródes előtt.

„Heródes pedig udvari kíséretével együtt megvetette őt és fehér ruhába öltöztetve kigúnyolta s visszaküldte Pilátushoz” (Luk. 23, 11.).

Pilátus és Heródes között már régóta titokban igen feszült volt a viszony. Nem kerülte ki Pilátus figyelmét, hogy Heródes, Galilea negyedes fejedelme, hátamögött folyton-foly-

vást közvetlenül érintkezett a császári udvarral, aminek nem volt más célja, mint a helytartót eltávolítani és önmagát Judea királyává tenni. Általában úgylátszik, hogy Heródes Tiberius császár kiváló kegyét bírta, akiről fővárosát is elnevezette. Tiberius ezt különösen azáltal mutatta ki, hogy a negyedes fejedelmet a galileai király méltóságával tüntette ki. Meglehet azonban, hogy Heródes, a császár kegyében bízva, a koronát önmaga tette fejére, amihez hasonló eset a későbbi századokban is történt. Heródes haragudott Pilátusra, mivel az arabok elleni háborúban nem támogatta. Végre, mint Flavius, zsidó történetíró megjegyzi, a következő eset adott okot arra, hogy az ellenségeskedés köztük nyíltan kitörjön. Pilátus ugyanis nagyszerű vízvezeték akart létesíteni és arra nagy pénzösszeget csikart ki a templom kincstárából és Heródestől kért ahhoz munkásokat. Ez az erőszakos intézkedés az egész zsidó népet nagyon felizgatta és elkeserítette. Hogy az álnok Heródes ezt az izgalmat még inkább fokozza, titkon meghagyta az építőknek, hogy rosszul építsék, úgymint az egész vízvezeték bedüljön. Ez meg is történt, maga a Siloa torony is összeomlott és tizennyolc munkást temetett romjai alá. A galileai fejedelem iránti bosszújában tehát Pilátus a legközelebbi húsvéti ünnep alkalmával álruhába öltöztetett rómaiakkal megtámadta az áldozatot bemutató galileabelieket és köztük nagy mézszárlást vitt végbe. Emiatt lázadás tört ki. Több lázító, köztük a hirhedt Barabbás és

aligha nem a két lator is fogságba került. Ennek következtében Tiberius császár Pilátus nagy bosszúságára Heródesre bízta a templompénzekre való felügyeletet. Heródes tehát részint a templompénzek miatt, részint, hogy galileabelieit megvédje, részint hogy a zsidóknál, kiknek királya kívánt lenni, magát behízelegje, de azért is, hogy „ájtatosságának eleget tegyen” Jeruzsálembé zarándokolt a húsvéti ünnepre. Amint lelkiismeretes családfőhöz illett, családját is magával hozta. Azáltal, hogy a húsvéti lakománál résztvettek, alattvalóiknak jó példát akartak adni, a sokféle botrányt ismét helyrehozni és az ő igazhitűségükről nyilvánosan akartak bizonyosságot tenni.

Pilátus parancsára tehát a katonák az Úr Jézust a főpapok, írástudók és vének kíséretében újra ehhez a Heródeshez vezették. Így akarta az isteni Gondviselés. Ha Pilátus szabadon bocsátja az Üdvözítőt, a főpapok azt mondták volna: „Nem csoda! ki tudja, Krisztus négy szem között mit hazudozott Pilátusnak az ő védelmére”? Heródesnél alkalmuk volt az ő hallgatásáról meggyőződni; Heródesnek nem is vethették szemére, mint Pilátusnak, hogy törvényüket nem ismeri és megveti. Annál nagyobb volt reájuk nézve a szégyen, midőn Heródes nem ítélte el őt. „Heródes pedig Jézus láttára igen megörült, mert régóta kívánta őt látni. Sokat hallott ugyanis róla és remélte, hogy majd valami csodát tesz előtte. Kérdezé tehát őt sok beszéddel, de ő semmit sem felelt neki.

A főpapok és írásludók pedig ott állottak, szüntelen vádolva őt. Heródes pedig udvari kíséretével együtt megvetette őt és fehér ruhába öltöztetve kigúnyolta, s visszaküldte Pilátushoz. Azon a napon Heródes és Pilátus jó barátokká lettek, míg azelőtt ellenségei voltak egymásnak (Luk. 23, 8—12.). Vegyük fontolóra:

- I. *Heródes örömét;*
- II. *Heródes csalódását;*
- III. *Heródes bosszúját.*

I.

„Heródes pedig Jézus láttára igen megörült”. Nos, ez nem volt az első eset, hogy valaki örült az Üdvözítő láttára. Mily boldogok voltak a jámbor pásztorok, midőn az angyalok intését követve, az istállóhoz siettek és megtalálták őt Józseffel és boldogságos Szűz Anyjával. A napkeleti bölcsek ezerszeresen kárpótolva voltak fáradságukért és vesződésükért az újonnan született Üdvözítő láttára! „Most bocsátod el Uram, a te szolgádat békességben”! így örvendezett az agg Simeon, midőn Mária az isteni gyermeket, Jézust, karjaiba tette. Zacheus is keresztül tört a tömegben és egy fára kapaszkodott, hogy az Üdvözítőt lássa. Ez volt életének legboldogabb napja. Ha tehát Heródes is örül, midőn az Üdvözítőt első ízben látja és hogy örömének kifejezést adjon, fényes fogadtásban részesíti őt, ha udvarát maga köré gyűjti és az Üdvözítőhöz tisztelettel és le-

ereszkedéssel szól, ezen bizonyára senki sem ütközik meg, sőt ellenkezőleg ezt egészen természetesnek találja.

Eközben a főpapok, írástudók és vének, mintha a felhőkből csöppentek volna alá, úgy álltak ott, haragjukban csakhogy meg nem pukkadtak, mivel Heródes, rájuk alig hederítve, minden figyelmét az Üdvözítőre fordította és vele nem mint gonosztevővel, hanem mint kedvesvendégével bánt. Mindenreményük, melyet Heródesbe helyeztek, úgy látszott, egyszerre meghiusult. Ekkor Krisztust vádolni kezdtek, aminek se vége, se hossza nem volt. Arról vádolták, hogy Judea királyi koronájára törekszik, noha az Heródest illeti meg és hogy Istent káromolta; hogy a templomot leakarja rontani; hogy annak a Jánosnak a rokona, aki hivatalanul a király családi ügyeibe avatkozott és ezáltal neki annyi kellemetlenséget okozott; hogy azután Jánost, a király elleni tette miatt megdicsérte; hogy tulajdonképen ő volt az egész dolognak értelmi szerzője és Jánost is ő izgatta fel ellene. sőt, hogy nyilvános beszédjében a királyt rókának mondotta, midőn így szólt: „Menjetek és mondjátok meg annak a rókának: Ime ördögöket űzők” (Luk. 13, 32.). Midőn később azután észrevették, hogy Heródes Krisztust esztelennek tartja, ügyesen másra tértek át és még hangosabban kiáltozták, hogy Krisztus álnok gazember és becstelen képmutató, aki készakarva esztelennek teteti magát, csakhogy megszabadulhasson.

Ami pedig Heródes örömét illeti, hogy arra

ismét visszatérjünk, azt látjuk, hogy maga az evangelium kissé gyanus színben tünteti azt fel előttünk, midőn mondja, hogy már *régóta* kívánta Krisztust látni, mivel sokat hallott róla. Valóban, ha ő ezt már *régóta* kívánta, hát miért nem ragadta meg előbb a számtalan alkalmat, hogy őt láthassa? Három évig járt-kelt az Üdvözítő Palesztina városaiban és falvaiban. Főképp Galileát választotta működése színhelyévé; Kafarnaum, ahol Heródes oly gyakran időzött, volt Jézus Krisztus legkedvesebb tartózkodási helye, ez volt második otthona. Itt prédikált a zsinagógában, az uccákon, a házakban: és Heródes még egyszer sem látta őt! De hiába, így cselekesznek bizonyos nagy urak! Vallásos ájtatosságok alkalmával nem igen szeretnek a nép közé vegyülni! Ez sértené méltóságukat. A füllelt templomi levegőt sem bírják kiállni. Azonfelül attól tartanak és ez a főoka annak, hogy a templomot kerülik, mivel a prédikációban kellemetlen igazságokat kénytelenek hallani. A Szentírás azután Heródes örömének valódi okául fel-
említi a reményt, hogy Krisztustól csodajelel fog látni. De hát miért nem követte az Üdvözítőt a sok ezer ember társaságában a pusztába? Itt bizonyára neki is alkalma lett volna a csodálatosan megszorított kenyérből részese-sülnie.

Az Üdvözítő tehát tartsa szerencséjének, hogy mint valami ezermester megjelenhet Heródes királyi őfelsége, a királyi ház tagjai és hivatalnokai előtt. Mint valami bohóc a komédiás bódében szerezzen a szemérmetlen

társaságnak néhány kellemes órát. És ezt a szerepet szánta Heródes olyan embernek, aki elcsúfítva és mint a nyomor és fájdalom embere a legnagyobb megaláztatásban állott előtte. Istenem, ha még csak ember lett volna! De ő volt az, kiről a királyi zsoltáros mondja: „Erők Ura, Istenel! Ki hasonló hozzád? A föld kerekességét és ami azt betölti, te alapítottad. Az éjszakot és tengert (déli tengert) te teremtetted. Tábor és Hermon a te nevedben örvendenek”¹ (azaz: nyugat és kelet is tőled van, s azért hirdeti nevedet). Ő volt az kiről Jób mondja: „Ki átviszi a hegyeket és nem tudják azok, kiket felforgatott haragjában. Ki a földet helyéből kimozdítja és annak oszlopai megrendülnek. Ki a göncölszekeret alkotja s a kaszást és a fiastyúkot és délnek belső csillagait. Aki nagyokat és megfoghatatlanokat és csodálandókat cselekszik, melyeknek nincs száma”.² Heródes, mindezzel te még nem elégszel meg! Te új csodákat kívánsz látni! Te komédiás játékot és bűvész mesterséget kívánsz a mindenható Istentől! Oh ti zajló hullámai a galileai tengernek, melyeket az Üdvözítő hatalmas szavával lecsendesített, miért nem töritek át gátjaitokat, hogy a szemérmetlen káromkodót elnyeljétek? Ti irtózatos mélységei a földnek, amelyektől elragadta a halottakat, hát ti nem nyíltok meg? Ti hatalmasságok és trónok, ti kerubok és szeráfok, az angyalok légiói, kik glóriát zengedeztetek, hát ti nem támadtok fel, hogy

¹ Zsolt. 88, 9, 12, 13.

² Jób. 9, 5—10.

Alkotótok gyalázatát megboszuljátok? Az Üdvözítő azonban ott állt hallgatagon, minden panasz nélkül, teljes méltósággal és felséggel. Tettleg tanuskodott szava igazsága mellett: „Szelid vagyok és alázatos szívű” (Mát. 11, 29.).

Heródes pedig mindent elkövetett, hogy célját elérje. Kezdett hizelegni. Arról biztosította Krisztust, mily boldog, mily szerencsésnek tartja magát, hogy az ő országában ily kitűnő ember tartózkodik, kinek híre, mint mély belátású tanító és nagy csodatevő messze elhatott Galilea határain túl is. Rendkívül jól esik neki vele végre megismerkedhetni. Azután előhozakodott Heródes az ő kegyének és befolyásának ígéretésével. Krisztus majd megkapja érte jutalmát. Pénz, szabadság és élete biztosítva lesz számára, ha az előadás majd sikerül. Azután könyörögve kérte őt, hogy legalább egy-két kísérletet mutasson be művészetéből. Ha nem volnának meg neki a szükséges eszközök, anyag, hangszerek, meg lesz ő elégedve néhány könnyebb darabbal is. Azután valószínűleg vizet hozatott, hogy azt borrá változtassa. Könnyen megértjük a főpapok aggodalmát és halálos félelmét, hogy Krisztus csoda által meg fogja magát menteni. Végre Heródes arra figyelmeztette az Üdvözítőt, hogy élete az ő kezében van és hogy nem volna okosság egy jóakaró bírót haragra ingerelni.

Igazán, csodálatraméltó ékesszólás! Nem akarjuk méltó elismerésünket tőle megtagadni. De minél nagyobb volt Heródes öröme és reménye, annál nagyobb volt a csalódása.

II.

Az Üdvözítő már sokszor önként, anélkül, hogy valaki kérte volna, művelt csodákat. Maga körül látta az éhező népet és kevés kenyérrel kielégítette. Találkozott egy szomorú özvegy anyával, ki egyetlen fia koporsója után lépdelt és a halottvivőknek meghagyta, hogy álljanak meg. Két nőtestvér szemeiben könnyeket látott, sírásra fakadt, felkiáltott: „Lázár, kelj fel“! Heródes pedig sem időt, sem fáradságot nem kímél, hogy Krisztust egy csodatételére rábírja. Igen, az Üdvözítő még szóra sem méltatta. Heródes, mondja a Szentírás, sok kérdést is intézett hozzá, de azokra ő mitsem felelt. Valóban különös! Más alkalommal az Üdvözítő csak akkor hallgatott, midőn őt bántalmazták, rágalmazták, sértegették, vagy midőn önvédekezésre szólították fel. A törvényes bíró *kérdéseire* azonban szokott ő felelni. Így Pilátus előtt királynak, Kaifás előtt Isten Fiának mondta magát. Ugyan miért nem kapott választ kérdéseire Heródes, ki mégis, mint Galilea fejedelme a vádlottnak törvényes bírása volt, kire azonfelül a helytartó a per vezetését bizta? Vizsgáljuk meg ennek a titokszerű hallgatásnak az okait.

Némely újabb szentírásmagyarázó a főokot *Heródes fajtalan életében* látja. Jóllehet Aretas, arabs király leányával törvényes házasságot kötött, Heródiással, mostoha fivestvérenek feleségével élt, kit egyik római tartóz-

kodásakor csábított el. Azt gondolta, hogy fejedelmeknél és királyoknál ebben a pontban kissé szemet kell hűnyni, ebben a tekintetben nekik állásuknál fogva bizonyos kiváltságuk van. Már három éve múlt el, hogy keresztelő sz. János ezt a vétséget neki szemére vetette. Ez a feddés sz. János fejébe került, de a nyilvános botrány tovább is tartott. Hogy Heródes az Üdvözítő biztos feleletére számíthasson, minden biztonnal előbb a szemérmetlen asszonyt kellett volna házától eltávolítania. Bűnös életmódja kétségkívül teljesen méltatlanná tette őt a Megváltó feleletére. Csaknem úgy látszik, mintha az Üdvözítő kegyelme manapság sem akarna többé egy szót sem szólni az olyan keresztényekhez, kik nem annyira gyarlóságból esnek itt-ott a tisztaság elleni bűnökbe, hanem inkább gonosz akaratból vetik magukat ennek a véteknek karjaiba; nem szól azokhoz, kik abból üzletet és kereseti forrást csipálnak, főképp olyanokhoz, kik éveken át bűnös viszonyban élnek. Különben hogy élhetnének napról-napra látszólag oly nyugodtan és minden lelkifurdalás nélkül? Mily ritka eset, hogy az ily szerencsétlen emberek a belső és külső bilincseket, melyek őket fogva tartják, széttörjék és igazán Istenhez térjenek! A kegyelemnek ilyen csodáit, úgy látszik, az isteni Gondviselés a szeplőtelen sz. Szűznek szokta fentartani. Ha pedig másrésről az Üdvözítőt a szamariai asszonnal beszélgetni látom, aki mégis nagy bűnös volt; ha azt látom, hogy ő maga adott alkalmat erre a

beszélgetésre, nem tudom elképzelni, hogy Heródes fajtalan élete, önmagában véve lett volna főoka Jézus Krisztus hallgatásának. A régibb szentírásmagyarázók azért ezt az okot is csak úgy mellesleg érintik. Már sokkal fontosabb az a körülmény, hogy Heródes, ki jól lehet nem Ábrahám utóda, mégis a zsidó vallásban neveltetett, azonban e hitét csaknem teljesen elvesztette. Csupán állambölcsességéből és politikai ravaszságából tartott meg a mózesi törvényből bizonyos külsőségeket, hogy a zsidóknál magát behízelegje, holott szívében azokat kinevette. Minélfogva folytonosan a Szentlélek elleni bűnben élt. Pedig épen ezek fojtják el leginkább Jézus Krisztus kegyelmének szavát. Ez okból inkább száz protestáns tér meg előbb, kik jó hiszemben nevelkedtek fel, mint egyetlen egy hitehagyott katolikus. Nem belső meggyőződésből, hanem mint sz. hitünk tanítja, csak Jézus Krisztus szavának semmibevétele, csak a számtalan lelkifurdalás megvetése, csak súlyos vétkek következtében juthat a katolikus ember annyira, hogy katolikus hitét megtagadja, hogy folytonos ellenszegülésben és folytonos dacosságban éljen a Szentlélekkel. Itt Krisztus is hallgat, itt végtére már nem is tesz szemrehányásokat, úgy hogy az ilyen hitehagyott katolikusok is látszólag a legzavartalanabb lelki békét élvezik. Persze ez csak olyan ideig-óráig tartó halálcsend, mely a közelgő vihart szokta megelőzni. Megtérésre csak akkor van kilátás, ha hozzáfognak imádkozni s igyekeznek buzgó, alázatos imádságuk kiáltása által az alvó

Üdvözítőt szólásra bírni, ha bizalommal fordulnak szent Szívéhez, hogy a visszatérésre szükséges erőt és a támadó nehézségek legyőzésére nélkülözhetetlen bátorságot megnyerjék.

Krisztus titokszerű hallgatásának további és fontosabb okául azt a tényt lehet felhozni, hogy Herodes az Úr hírnökét, a pusztában kiáltónak a szavát, lefejeztette. Hogyan is szólhatott Krisztus? Jaj azért, háromszoros jaj azoknak az uralkodóknak, kik Krisztust, midőn hozzájuk akar szólni, megfosztják szavától. És mégis, ha Herodes, Krisztus és követői ellen még jobban dühöngött volna, de ha ő is, mint Saul, azt kérdezte volna az Üdvözítőtől: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem”? (Ap. csel. 9, 6.). Kétségkívül kapott volna feleletet.

Jézus Krisztus hallgatásának főokát tehát egyrészt ennek a fajtalan, hitetlen Krisztus-üldözőnek istentelen, gonosz tervében kereshetjük: azt akarta, hogy az Üdvözítő mint komédiás és ezermester bocsássa árúba isteni mindenhatóságát, másrészt pedig azokban az ép oly léha, kíváncsi kérdésekben, amelyeket hozzá intézett. Elsősorban azt kérdezhette tőle, vajjon nem ő-e az, kinek születésekor napkeleti bölcsek jöttek Jeruzsálembe, kiknek megérkezése atyját oly nyugtalanságba ejtette és egész Jeruzsálemet izgalomba hozta. Azt is szerette volna megtudni, mi módon menekülhettek meg szülei. „Vagy pedig”, kérdé tovább, „igaz-e az, amit sokan állítanak, hogy te vagy keresztelő János, kit én lefejeztettem.

de aki ismét új életre támadt, hogy csodákat műveljen“? (Luk. 9, 7, 8.). Végre a csodákat illetőleg még sok más felvilágosítást kívánt volna és nem valószínűtlen, hogy megkérte az Üdvözítőt, avassa őt be művészetének titkaiba. Ezeket az okokat tekintve, nem fogjuk Krisztus hallgatását ok nélkülűlinek mondani.

Különben Krisztus hallgatása a legborzasztóbb büntetés, amelyet az Isten a bűnösre róhat, ez az örök kárhozatnak csaknem csalahatatlan előhírnöke. Maguk a szentek sem féltek jobban mástól, mint épen attól, hogy az Üdvözítő büntetésül kisebb hibáik és hűtlenségeikért nem fog többé belső felvilágosítások és buzdítások által, vagy a lelkiismeret szava által hozzájuk szólni: „Uram, én Istenem!“, imádkoztak azért „ne légy hallgatóg irántam, netalán, ha hallgatsz, hasonló legyek a sírgödörbe lemenőkhöz“.¹ Így imádkozzunk mi is, de azután az ő szavai szerint, melyeket közvetlen őmaga vagy pedig helytartói szava által intéz hozzánk, rendezzük be életünket.

Herodes tehát látta, hogy várakozásaiban igen érzékenyen csalódott. Ez a megszegyenyítés annál inkább bántotta őt, mivel ez oly tekintélyes gyülekezetben, udvari személyzete előtt, sőt a főpapok és írástudók előtt érte őt. Halálos ítéletet azonban mégis idegen városban, országán kívül nem akart mondani. Ez a jobbérzelmű zsidók között is igen sokat elkeseríthetett volna, kik még amúgy sem

¹ 1 Zsoltár 27.

bocsátották meg neki keresztelő János kivégeztetését és így kilátását a zsidó királyi trónra teljesen megsemmisíthették volna. De ő bosszút forralt. Miben állott az?

III.

Ne higyjük azt, hogy Herodes a közönséges zsidók módjára fog Krisztussal elbánni, hogy talán, mint a zsidó főpapok és írástudók, ököllel fogja ütni, hajánál-fogva ráncigálni, lábaival rugdalni. Oh nem, sokkal finomabb udvari ember volt ő; ő tulajdonképpen az előkelő és művelt körökhöz tartozott. Méltóságán aluli eljárásnak tartotta volna ezt. Háromféle módon állott bosszút az Üdvözítőn, amit a Szentírás a következő szavakban mond: „Herodes pedig udvari kíséretével együtt megvetette őt és fehér ruhába öltöztetve kigúnyolta, s visszaküldte Pilátushoz“.

Első sorban udvari népével együtt megvetette Krisztust. Egy olyan vádlottnak mondotta bizonyára Heródes az egész környezete előtt, aki úgy viselkedik, mint ez itt, aki védelmére semmit sem mond, megszabadítására sem akar tenni semmit, ki egy fejedelemnek, kinek kezében van élete, egy kérdésére sem felel, ilyen vádlottnak nincs helyén az esze. Nem fogságba, hanem az örültek házába való. Bizonyára a királyi család és az összes jelenlevők hangos kacaja és tapsolása bizonyította, mily bölcsen szólott a király. Izaiás azonban így kiált föl: Jaj nektek (5, 21), kik bölcsek vagytok tenezemeitek

előtt és okosak tenmagatok előtt!"¹ Az ítélet napján megszegyeníti majd a ti bölcseségeket az, kit most, mint örültet, kigúnyoltok! „Ez az”, fogjátok kiáltani, „kit valaha nevetségesnek tartottunk és szidalommal illetünk. Mi „balgatagok az életét bolondságnak tartottuk és végét tiszteletnélkülinek!”² Az Ur fog akkor „benneteket kinevetni”. És ti tiszteletnélkül hulltok el és gyalázatban lesztek a halottak közt”.³ Heródes különben szellemes beszéde miatt megérdemelte volna, hogy egy fajtalan Voltaire és annak hasonló érzelmű társai, kik minden ellen a mi szent és isteni, maró gúnnyal és keserű szarkazmussal dühöngnek, őt patrónus gyanánt tiszteljék.

Erre Krisztust fehér ruhába öltöztette. A zsidóknál szokásban volt az örültekre fehér ruhát adni, hogy minden általmenő megismerje, hogy gyenge elméjűek. A rómaiaknál azok viseltek fehér ruhát, kik valamely hivatalra pályáztak. Nos, valamely hivatalra pályázni, ha valaki hónapokon át járkal, lótfut idestova, amint sokhelyütt szokás, hogy pénzen és részegítő italok által szavazatokat vásároljon, szintén az örültséggel határos. Semmiesetre sem bizonyítja azt, hogy egészen helyén volna az esze és a hivatalra meg volna a képessége. Krisztus azonban, amint a vád hangozott, a zsidók királyának koronájára pályázott. Heródes tehát több oknál

¹ Iz. 5. 21.

² Bölcs. 5. 3—5.

³ Bölcs. 4. 18—19

fogva az örültek ruhájába öltöztette és az Üdvözítő nem szegült ellene. Ég és föld bámuljatok! Az Isten Fia egy képzelődő, hetyke kapaszkodó fehér ruhájában; a végtelenül szent, egy hivatalvadász köntösében; a végtelen bölcsesség, egy-őrült ruhájában, ez mégis oly jelenet, melyet leírni lehetetlen. Lehetetlen! Az Anyaszentegyház ezért a gyalázatért az Üdvözítőnek más megfelelő elégtételt nem tudott nyújtani, minthogy gyalázatában amennyire lehet, részt akar venni és így elrendelte, hogy szolgálói az oltárnál hosszú fehér ruhában jelenjenek meg.

Végre Heródes visszaküldte az Üdvözítőt Pilátushoz, még pedig az örültek ruhájában. Visszaküldötte akkor midőn az idő már dél felé járt, midőn a nép nagy tömegekben lepte el az uccákat és a levegőt gúnyos kiáltásokkal és sátáni örömrivalgással töltötte be. Oh mily kegyetlen bosszú! Mily rettenetes megaláztatás! Mily szánalomraméltó úrnapi körmenet! Oh valóban méltó és igazságos, hogy ugyanazt a Krisztust, a kenyér színe alatt elrejtve évenként ünnepélyes menetben nagy diadallal hordozzuk végig a városok és falvak uccáin! Igen, méltó és igazságos, hogy neki dicsőítő és hálaénekeket zengedezzünk, hogy az Üdvözítővel azon gyászmenet alkalmával elkövetett méltatlanságokat mintegy elfeledtessük! Király volt az aki az úrnapi körmenetet elrendelte. Ti királyok és császárok, mentsétek meg tehát állástok becsületét és egész udvarotokkal alázatosan és ájtatosan kísérvétek a legméltóságosabb Oltáriszentséget!

Midőn a főpapok Krisztussal ismét visszatértek Pilátushoz, meghozták neki Heródes legbensőbb háláját és szívélyes üdvözetét az udvariasság jeleivel biztosítván őt kiváló tiszteletéről és teljes hódolatáról. Mert „azon a napon“, mondja az evangélium, „Heródes és Pilátus jó barátokká lettek; míg azelőtt ellenségei voltak egymásnak“. — Hasonló dolog megesik még manapság is. Éljenek bár az istentelen pártok egymással folytonos harcban és ellenkezésben, gyilkolják bár egymást a világ sötét hatalmasságai vérrel fertőzött fegyverekkel, a Krisztus elleni gyűlöletben mégis egyek, ha a vészharang megkondul, az Egyház elleni rohamra, baráti jobbot nyújtanak egymásnak és testvérekké lesznek.

Heródes tehát az isteni Üdvözítőt látni kívánta és vele beszélni. Ez magában véve bizonyára dicséretes kívánság volt. Ki ne táplálná közülünk lelkében ezt a vágyat? Rajta tehát, ami kívánságunk teljesülhet. Csak használjuk a helyes eszközöket. „Az egyenes lelkűekkel, mondja a Szentírás, van az Úr társalkodása“.¹ Legyünk mi egyeneslelkűek, alázatosak, szívből hívők és Krisztus majd beszél velünk. Igen az egyeneslelkűek, a gyermekdeden hívők órákig tudnak vele társalogni az imádságban és nem is fáradnak el, mivel nekik nem egyedül kell beszélniök, hanem Krisztus is szól hozzájuk és minden kérdésükre megfelel. Ha pedig látni óhajtjuk

¹ Péld. 3. 32

Krisztust, nos — „boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják az Istent“ (Mát. 5, 8). Kerüljük tehát még árnyékát is a tisztátlan-ságnak, tisztán és szeplőtlenül őrizzük szívünket és majd mi is meglátjuk az Istent. Sőt mi több, akkor még csodajeleket is látunk az Üdvözítő részéről, mindenhatóságának csodáját, irgalmának csodáját, szeretetének csodáját itt és a túlvilágon.

14. Krisztus és Barabbás.

„Az egész sereg fenhangon kiáltá, mondván: Vidd ezt és bocsásd szabadon nekünk Barabbást!“ (Luk. 23, 18).

Pilátus kísérlete, hogy a kellemetlen pört magáról lerázza és a tárgyalást más kezekbe adja, nem sikerült. Heródes ismét visszaküldte neki Krisztust, és így Pilátus kénytelen volt hivatalból is kezébe venni az ügyet. Először is a palota tornácában állva, nemcsak a főpapokat és elöljárókat, hanem a népet is, amelynek Krisztushoz való sokszoros ragaszkodását ismerte, hívatta össze. Azután ünnepléses hangon újra kijelentette: „Elém hoztátok ezt az embert, mint olyant, ki a népet lázítja és ime én tielőttetek kikérdeztem őt“ (Luk. 23, 14.). Pilátus tényleg elmondhatta ezeket a szavakat, amennyiben személyesen

semmi titkos kihallgatást nem akart tartani. Hogy a főpapok a kihallgatás alatt az ajtó előtt hallgatózva megállottak, a maguk jószántából tették. Különben a törvényszéki tárgyalásokról bizonyára tudomást szereztek maguknak a pogány katonáktól. Pilátus azután folytatta: „Én semmi vétséget nem találtam ez emberben mindabból, amiről őt vádoljátok. De Heródes sem; mert elküldöttelek benneteket őhozzá és ime semmi sem tudott ki róla, ami miatt halálra volna méltó”. Eddig jól beszélt Pilátus. Észrevette azonban, hogy beszédje a főpapokat és írástudókat mindig nagyobb izgatottságba és dühbe hozta, úgy, hogy haragjukat fenyegető arckifejezésükkel és ökölbe szorított kezükkel külsőleg is nyilvánították. Bosszanította és fölháborította őket ugyanis az, hogy Pilátus őket egyrészt a nép fülehallattára Heródeselőtti gyalázatos vereségükre emlékeztette, másrészt pedig az, hogy Pilátus folytonosan a szabadonbocsátást emlegette. Erre Pilátus elvesztette türelmét. Ha a nép izgatottsága nőltön nő és általános lázadásra kerül a sor, amelytől a zsidóknál nagyon is lehetett tartani, akkor ez a dolog, főleg húsvét ünnepén, a helytartóra nézve igen kellemetlen lehetne. Hogy tehát az urakat lecsendesítse és a népet kiengesztelje, hirtelen az a gondolata támadt, hogy némi engedményt ad nekik; amiért is azt a különös következtetést fűzte hozzá: „Megfenyítvén tehát őt, elbocsátom”. Hanem ekkor, mielőtt a büntetésre vonatkozó közelebbi parancsait kiadhatta

volna, legnagyobb öröme maga a nép hívta fel figyelmét egy másik kibuvóra, amelyet tervének keresztülvitelére azonnal fel is használt.

Vegyük tehát közelebbről fontolóra:¹

- I. *Pilátus kísérlétét Krisztus elbocsátására;*
- II. *A kísérlet eredményét.*

I.

„Az ünnepnapon pedig” mondja sz. Máté, „a helytartó egy foglyot szokott szabadon bocsátani, akit akartak”. Mily régi volt ez a szokás, biztosan nem lehet megállapítani. Egy-két szentírásmagyarázó szerint ősrégi szokás volt, hogy a husvételőtti napon az egyik vagy a másik gonosztevőt kiválasztották, akinek a husvéli ünnep kezdetén Egyiptomból való kiszabadulásuk emlékére, a börtönajtó megnyílt, míg a többi nagy gonosztevő, mint ebben az évben a két lator, elrettentő például, kivégeztetett. Ezt a szokást aztán később a római helytartók szívesen tartották meg, részint hogy a népet el ne keserítsék, részint mivel szokásban volt ez magában Rómában is, ahol a császárok, ha jó kedvük volt, a bálványok ünnepein kegyelmeket osztogattak. Más szentírásertelmezők ellenben azon a nézeten vannak, hogy csak a helytartók adták meg a népnek ezt a jogot, hogy őket birói illetőségük elvesztéseért némileg kárpótolják és szomorúságukat emiatt enyhítsék. Az erre vonatkozó tárgyalásokat a zsidók és a helytartó

¹ Mát. 27. 15—23. Márk. 15. 6—14. Luk. 23. 17—22. Ján. 18. 39—40

között a husvétii ünnep előtti napon tartották meg.

Erre a szokásra emlékeztette tehát Pilátus a népet, midőn mondotta: „Megfenyítvén tehát őt, elbocsátom“. Legott elkezdtek lármázni és könyörögni, tegye azt, amit mindig tett. Némelyek a tömegből, minden bizonnyal az Üdvözítőre gondolva kérelmezték ezt, akinek szabadonbocsátását kívánták és most remelni is kezdték. A legtöbben pedig erre nem is gondoltak. Pilátus egész beszédjéből, amely Krisztusnak kettős ártatlansági kijelentését tartalmazta, csak ezt a szót értették meg: „elbocsátom“. Anélkül tehát, hogy a földologra gondoltak volna, csak a maguk jogát tartva szem előtt, figyelmeztették Pilátust a régi szokásra.

Pilátus szívesen ráállt ajánlatukra. Hogy azonban bizonyosan elérje, úgy rendezte a dolgot, hogy Krisztuson kívül csak *egy*et bocsátott választásra, még pedig egy egészen rossz hírben álló, Barabbás nevű gonosztevőt. Hogy a börtönből vezették-e elő Barabbást és az Üdvözítővel személyesen állították-e szembe azt, az evangelium nem említi. Az evangelisták Barabbást a legsötétebb színekben és eltaszító modorban rajzolják. Márk és Lukács azt állítják, hogy a zendülés alkalmával gyilkosságot követett el; János szerint gyilkos volt; Máté őt hirhedt gyilkosnak nevezi. Pestis volt a hazára, Judeának ostora, a zsidók utálatának a tárgya. Pilátus azt hitte, hogy terve most biztosan sikerül. A nép, amely Krisztushoz nagyobb részét ragasz-

ködött, egy cégéres gonosztevőt csak nem fogná többre becsülni. Ebben a meggyőződésben szólt tehát a néphez: „Szokástok nektek, hogy a husvétra egyet elbocsássak. Akarjátok hát, hogy elbocsássam a zsidók királyát“?

A kérdést elég ügyesen választotta meg. Barabbást még nem említette. Ő csak Krisztust hozta javaslatba és megtisztelte őt a zsidók királyának címével, hogy a zsidók becsület-érzését fölizgassa. Azt hitte, hogy nemzeti büs/keségből mindjárt, minden késedelem nélkül királyuk szabadságát fogják kérni. Feleletet nem kapott. Azért tovább kellett kérdeznie: „Kit akartok, Barabbást-e vagy Jézust, ki Krisztusnak hivatik“? Óh, mily gyors léptekkel halad Pilátus a lejtőn lefelé! Az eszköz, melyet Krisztus megszabadítására felhasznált, erkölcsi értékét tekintve, teljesen rossz volt, Jézust és Barabbást a nép választására bizta, tehát összehasonlította őket. Minden összehasonlítás pedig bizonyos hasonlóságot tételez fel. Annyi volt, mintha azt mondotta volna: „Íme, két gonosztevő van előttem, a kettő közül melyiket bocsássam szabadon? Rossz volt ez az eszköz, mert ha még kedvező eredményre is vezet, Krisztus becsületét nem mentette volna meg. Ezen összehasonlítás következtében Jézus jó hírnevén mindig valami szenyfolt maradt volna, hogy t. i. ő nem mint ártatlan, hanem vagy a nép kegyéből vagy mint a két gonosztevő közül a kisebb nyerte vissza szabadságát. Egész életpályája ezáltal, mint népszónok, emberileg szólva, tönkre lett volna téve.

Mielőtt szavazásra került a dolog, az Isten még egy nagy kegyelemben részesítette Pilátust. Midőn a bírói széken, vagyis az előcsarnok egy emelkedettebb helyén ült, egyszerre egy követ érkezik hozzá, ki felesége nevében azt mondja: „Semmi dolgod ne legyen ezzel az igazzal, mert sokat szenvedtem ma álmomban őmiatta”. Valószínű az Isten megmutatta ennek az asszonynak azt a szerencsétlenséget, amely férjét érni fogja, ha az ártatlan Üdvözítőt szabadon nem bocsátja. Ha magának Pilátusnak jelentette volna ki ezt az Isten, a zsidók azt mondták volna, hogy ez csak koholt kifogás. Talán ő is csak hiú álomnak tartja és hallgat róla.

Pilátus feleségének az izenete megfontolt dolog volt. Procula Klaudia, ez volt a neve, elsősorban Pilátushoz fordult, mint bíróhoz, akinek nem szabad egy ártatlant elítélnie. Azután fordult Pilátushoz, mint férjéhez. Iránta való szeretetből, hogy neki újabb fájdalmakat ne okozzon, bátran mondja ki elbocsátását. Ennek a bár pogány, de nemesen gondolkodó asszonynak a jóakarátát Krisztus gazdagon megjutalmazta. Férje szerencsétlen halála után, aki öngyilkos lett,¹ Klaudia a keresztény hitre tért és amint a hagyomány tartja, az életszentség hírében halt meg.² Pilátus azonban túltette magát felesége figyelemzetésén és választásra bocsátotta a dolgot. Valószínűleg kedvező eredményre számított. Mi volt az eredmény?

¹ Eusebius (Hist. eccl. 2, 7.).

² Nicephorus (Histor. eccl. 1, 30.).

II.

Az eredmény talán csakugyan kedvező lett volna, ha a főpapok és a nép vénei a nép között körül nem járnak, azt föl nem izgatják és rá nem beszélnek, hogy Barabbás szabadon bocsátását kérik. Erre épen elég időt és alkalmat találtak, míg Pilátus feleségének követéssel foglalkozott és azt kikérdezte. Nem veszitek-e észre a cselt, mondták némelyek, amelyet Pilátus az ő ravaszságában nekünk vetett? Kit bocsássak nektek szabadon, kérdezte, Jézust-e, a zsidók királyát vagy Barabbást? Ha tehát Jézusra szavazunk, ezáltal kijelentjük, hogy ő a mi királyunk és őt ilyenek elismerjük. De akkor jaj nekünk és városunknak a császárnál! Hisz mégis csak jobb, mondták mások, egy gyilkos, mint egy istenkáromló és hamis próféta. Ha csakugyan Istenfia volna, mondogatták ismét mások, már régen megszabadította volna magát; tanítványai is bizonyára csalónak ismerték őt, különben nem hagyták volna el. Csak szavazzatok Krisztus halálára, mondták ismét mások, hogy ármítása napfényre jöjjön, ha harmadnapra nem támad fel. Mivel fel akar támadni, mégis előbb meg kell öletnie. Ha ezt tényleg megteszi, jól van, akkor hiszünk benne. Végre azt mondják, igaz, hogy Barabbás gonosz ember, de a szomorú tapasztalás bizonyára megjavította és örökre hálás lesz. Krisztus azonban, ha most kéritek is szabadonbocsátását, a rajta elkövetett méltatlan-

ságokat sohasem fogja elfelejteni és mindig szemetekre fogja lobbantani. Az ő jóindulatát úgysis egyszersmindenkorra elvesztettétek.

Mialatt Pilátus feleségének követe eltávozott, Pilátus válaszul annak izenetére ismét ezt kérdezte a néptől: „Melyiket akarjátok, hogy a kettő közül nektek elbocsássam”? Erre az egész tömeg azt kiáltotta: „Nem ezt, hanem Barabbást. Vidd el ezt és bocsásd szabadon Barabbást!” Úgy tűnik fel, mintha attól tartottak volna, hogy Pilátus mindkettőjüket szabadon bocsátja. — A főpapok tehát megelégedhettek a nép felbújtogatásának eredményével. Eljátszották most azt a jogot, hogy az Üdvözítőt néplázítónak bélyegezzék.

A népből némelyek teljes meggyőződésükből kiáltottak így, Krisztust csakugyan a legrosszabb gonosztevőnek tartották. „Ami papjaink” gondolták mások, „bizonyára az igazat fogják javasolni”; jobban értik a dolgot, mint mi és a pogány Pilátus”. Mások ismét félelemből kiáltottak így, a császártól, a főpapoktól, a lázadástól való félelemből, félik magától Krisztustól is, akinek szemrehányásaitól meg akartak menekülni, kinek tekintetét mindenkorra ki akarták kerülni. Mások még alkalmat akartak adni Krisztusnak a feltámadás erőpróbájához. Végre igen sokan kiáltottak, csak azért, mivel a többiek lármáztak.

Ó te hálátlan, te hűtlen, te szemérmetlen zsinagóga! Így taszítod el a te isteni Vőlegényedet, a milliók közül kiválasztottat és egy gyilkost választasz magadnak jegyesül, a nép söpredékéből, aljából valót. Valóban te

vagy az oka, te vagy a felelős, hogy követőid 40 évvel később borzasztó vérfürdőben a gyilkosok kezeibe estek!

Mily változó, mily ingatag mégis a nép! Hogyan fér meg az ünnepélyes „Hosanna” és „áldottlégy” azzal a kiáltással: „Vidd el ezt és bocsásd szabadon Barabbást!” Ez az élet sora. Legyen bár a nép különben jó érzelmű, egyes izgatók, egyes bűjtogatók annyira vihetik bűjtogató beszédeikkel, fenyegetésekkel, ígéretekkel, hogy a nép végre is lelkiismerete ellen szavaz és cselekszik, hogy a legalávalóbb erőszakoskodásokra ragadlatja és felhasználja magát az Anyaszentegyház és annak szolgálói ellen. Ostoba ember tehát az, aki a nép kedvét keresi és abból hasznot remél.

Ezt a zsidó nép által megejtett választást, miáltal Barabbást az Üdvözítőnél többre becsülte, három szempontból vehetjük figyelembe. Ha először az isteni Gondviselés titokteljes működését tekintjük akkor úgy látjuk, hogy az az isteni *igazságosság* kifejezése. Az Isten színe előtt ugyanis ebben a pillanatban az ő egyszülött Fia végtelenül nagyobb vétkekért volt felelős és azért végtelenül súlyosabb büntetést is várhatott, mint maga Barabbás, a nagy gonosztevő. Igaz ugyan, hogy Krisztus az ártatlan Isten báránya, a szentek szentje, ment volt minden személyes büntől. Az Isten azonban vállaira rakta az egész világ bűneit. Ezzel a felhőkig érő bűnhegygel szemben, melyet Krisztus vállain viselt, Barabbás rettentő gonoszsága elenyésző

kicsiny volt. Az ő lelkén csak saját bűnei voltak, Krisztus ellenben az egész világ bűneit hordozta.

Másodszor az irántunk való isteni szeretetnek a kifejezése is volt. Valóban, mit használt volna nekünk, ha Barabbásnak meg kell halnia, Krisztus pedig szabadon bocsáttatik? „Haljon meg az én Fiam“, mondta a mennyei Atya, „a bűnösök pedig, kiket Barabbás képviselt, szabaduljanak meg“. „Hogy a szolgát megváltsad“, éneklí hálatelten az Anyaszentegyház, „tulajdon Fiadat adtad a halálra. Óh csodálatraméltó leereszkedése hozzánk való jóságodnak! Óh megbecsülhetetlen bizonyítéka szeretetednek“!

Ha azonban a megejtett választást azok részéről tekintjük, akik azt véghezvitték és annak részéről, akit a választás ért, akkor a választás a választókra nézve örök szégyenfolt, az elvetett és leszavazott Üdvözítőre nézve pedig kimondhatatlan gyalázat. Az Isten Fiára nézve minden bizonytalanság nagy sérelem volt, midőn a lázongó angyalok egykor Lucifer vezérüket nálánál többre becsülték, akkora volt a sérelem, hogy az isteni igazságosság azért őket abban a pillanatban az örök pokoli kínokra taszította. De az mégis legalább angyal volt, kit Krisztus felé helyeztek, igen a legjelesebb, a legtökéletesebb angyal, a természet és kegyelem legdicsőbb adományaival kitüntetve. Itt azonban Krisztus alávalóbb volt egy rablógylkosnál. A rajta elkövetett gyalázat Krisztus Szívét annál mélyebben sebezte, mivel azok közül, kik őt

elvetették, sokan voltak olyanok is, kiket jó-téteményeivel halmozott el, kik csodaerejét önmagukon tapasztalták. Jézus alázatos Szíve örült azonban, hogy Istennek ismét újabb áldozatot hozhatott.

Végül Pilátusra nézve a választás eredménye valóságos mennykőcsapás volt. Minden reménye meghiusult, a tényállás bonyolultabb lett, mint előbb. Mintegy lelki gyötrődésben azt kiáltotta a zsidóknak; „mit cselekedjem Jézussal, ki Krisztusnak hivatik“? Ej Pilátus, mégis csak feltűnő, hogy te már nem tudod, mitevő légy, mint bíró, mi a teendőd egy ártatlannak talált vádlottal szemben. Hát már annyira elvakultál? Nem marad egyéb hátra, mint őt Barabbással együtt szabadon bocsátani: Barabbást ajándékol a zsidóknak a husvétli ünnepre, az Üdvözítőt pedig az ő ártatlansága miatt. Szégyeld magad ilyesmit mondani: „Hát mit cselekedjem Jézussal“? Hát Jézus oly hitvány, oly jelentéktelen, megvetendő dolog, oly hasznavehetetlen mindenre, hogy az ember már azt sem tudja, hogy mit tegyen vele? Nyilvánítsd őt tehát szabadnak. De aztán kérj tőle bocsánatot és újra kérdezd tőle, de szent komolysággal: „Mi az igazság“? Azután pedig jól figyelj és hallgass minden szavára, mely ajkairól elhangzik. Őrizd azt szívedben és ahhoz szabd életedet. Lám ez az, amit Jézussal tenned kell.

Pilátus azonban nem tudta, mit kezdjen Jézussal. Bárcsak lelkiismeretét kérdezte volna meg! De ehelyett a népet kérdezte meg, Jézus

Krisztus ellenségeit. Ekkor rákezdték a papi-fejedelmek: „Feszíttessék meg“! És hangos kórusban szinte egy torokból hangzott fel: „Feszítsd meg, Feszítsd meg őt“! Hasztalan volt most Pilátus részéről minden beszéd az Üdvözítő ártatlanságáról, hasztalan minden kísérlete, őt szabadon bocsátani, sőt hasztalan még azon ígérete is, hogy megfenyíti őt. Újra meg újra felhangzott a mindig növekedő lármában: „Feszíttessék meg, feszítsd meg őt“!

Ebben a zavarban Pilátus most ismét előbbi gondolatához tért vissza, hogy újabb engedmény által az Üdvözítő rovására a felizgatott tömeget megnyugtassa. De azt belátta, hogy csekély fenyítés a zsidókat nem fogja többé lecsendesíteni. Elhatározta tehát, hogy a borzasztó büntetést, az ostorozást rajta végrehajtsa. Azt remélte, hogy ezáltal a főpapokat és a népet ki fogja elégíteni és a további büntetéstől elállnak. Valóban hallatlan egy neme az igazságszolgáltatásnak, azonfelül különös okoskodás: az ártatlant a vádlók kedvéért véresre veretni, hogy aztán szabadon bocsássuk. „És Pilátus átadta őt a poroszlóknak, hogy megostoroztassék“. E parancs következtében a nép izgatottsága némileg megszűnt és a vihar egyelőre lecsendesedett.

Mi Pilátust elítéljük, hogy Krisztust egy gyilkossal szembeállította; elítéljük a zsidókat, hogy Barabbást az Isten Fiánál többre becsülték. És méltán. De hát a lélek nem követ-e el hasonló gyalázatot az Üdvözítőn,

amidőn az élet gyönyöreit, a mulandó javakat, emberi dicséretet és emberi kegyet Jézus mellé állítja és ingadozik, kinek, minek adja az elsőbbséget? És ha aztán végtére a mérlegserpenyő az Üdvözítőre nézve kedvezőtlenül alászáll és az ember Krisztus édes igája helyett a szenvedélyek rabszolgaságát választja, a poklot a mennyország helyett, a sátánt a végtelen szentségű Isten helyett, hát ez tényleg nem volna-e sokkal nagyobb méltatlanság? „Iszonyodjatok ezen el egek”! kiált fel Jeremiás próféta¹ és annak kapui felett szomorkodjatok el! Mert két gonzságot cselekedett az én népem: Elhagytak engem, élővíz kútfejét és magoknak kútakat ástak, beomladozó kútakat, melyek vizet nem tarthatnak”.

Isten ments ilyen hálátlanságtól! Millió meg millió ember közül kiválasztott bennünket az Üdvözítő az ő Anyaszentegyházába, minden javak bőségébe. A keresztségben bennünket megszentelt, szentséges testével bennünket táplált, drága szent vérével itatott. Lelkünkhöz így szólt: „Mindörökre eljegyezlek téged”. Mit válasszunk tehát az égen és a földön Istenen kívül? Az Úr legyen osztályrészünk! A mi szívünk Istene és osztályrészünk legyen az Isten mindörökre!

¹ Jerem. 2. 12–13.

15. Krisztus megostorozása.

„Erre fogta Pilátus Jézust és megostoroztatta” (Jan. 19,1).

Mihelyt Pilátus a néppel közölte kegyetlen szándékát, hogy Krisztust megostoroztatja és a megostoroztatásra parancsot adott, gyorsan eltűnt a dühöngő tömeg elől és a törvényszék belsejébe ment. Az ostorozás az épület mögötti elzárt udvaron történt. Az evangélisták nem írják le azt. Csak annyit mondanak: „Erre fogta Pilátus Jézust és megostoroztatta.” Nagyon is jól tudták, mit kell alatta értenünk. Az egyes körülmények leírása is nehezükre eshetett volna. Mi azonban az Üdvözítő vigasztalására és lelkünk hasznára tüzetesebben vesszük fontolóra ezt az eseményt, egyes körülményeivel együtt. Vegyük tehát szemügyre

1. az ostorozást magában véve ;
2. a különös okokat, hogy miért akarta Krisztus a megostoroztatást elviselni.

I.

Az ostorozás az Üdvözítőre nézve igen megalázó volt azonfelül igen fájdalmas is. Hogy megalázó volt, azt három körülményből következtethetjük. Az ostorozást mindenekelőtt római katonák és azért római módra,

nem zsidó szokás szerint hajtották végre. A rómaiaknál pedig az ostorozást nemcsak vesszőkkel, hanem ostorokkal vagy még borzasztóbb eszközökkel hajtották végre, olyan büntetés volt, melyet közönségesen csak rabszolgáknál alkalmaztak, tehát olyanoknál, kiket abban az időben tulajdonkép nem is tekintettek embereknek, kiket még az oktalan állatnál is kevesebbre becsültek; kik mindennemű becsmélés és megvetéshez hozzászoktak, kiknek vadsága és elfásulása a rossz bánásmód miatt akkora volt, hogy csak a leglealacsonyított és a legkegyetlenebb büntetések voltak képesek rájuk hatni. Ha a szabad szülőtől származottnál alkalmazták, akkor ezek gonosztevők voltak, kik olyan szokatlan és iszonyú gazságokat követtek el, hogy ez által semmi kíméletre és emberségre többé számot nem tarthattak. Természetesen ennek a büntetésnek a végrehajtása előtt a vétkeiséget ki kellett mondani. Főleg a rómaiaknál volt szokás a kereszt-halálra ítéltet előbb megostorozni.

Ezt a büntetést, amely áldozatát a rabszolgák vagy a legaljasabb gonosztevők fokára alacsonyította le, ezt a büntetést rótták most nem egy egyszerű római polgár fiára, hanem Jézusra, Dávid fiára, ki királyi nemzetségből származott, akinek ereiben királyi vér folyt; Jézusra, a szeplőtelen Szűz Mária Fiára, az ég és föld jövődő királynőjének a Fiára; Jézusra, a királyok királyának egyszülött Fiára; Jézusra, az Isten Fiára, akiben az istenség teljessége, az egész

isteni felség és méltóság volt elrejtve. És az megtörtént, holott a bíró maga állította ki a bizonyítványt Krisztus ártatlanságáról.

Az Üdvözítő megszégyenítése annál nagyobb volt, mivel megostoroztatását nyilvánosan hajtották végre. Hogy ezt jól megértsük, ismét azt kell meggondolnunk, hogy Jézus Szívében az embernek összes nemes érzelmei a legfölkételesebb fokban megvoltak. Semmiképen sem volt érzéketlen a bántalmak iránt, a gyalázat egész nagyságát átérezte. Szíve mélyén, a becsületézés igen-igen élénk volt benne. Ha már egy nemesen érző gyermekre nézve nagyobb megszégyenítés ha mások jelenlétében büntetik meg; szívesen fogadna inkább mégegyszer akkora büntetést, csak a nyilvános megszégyenítéstől legyen megkímélve: mit nem érezhetett akkor a legnemesebb Szív? Hogy az Üdvözítő a nyilvános megostoroztatás alatt azonfelül céltáblája volt a legaljasabb gúnynak, a legaljasabb tréfának, azt nem is kell említenünk. „A csapás jól talált” kiáltotta az egyik. „Úss bátran!” kiáltott a másik. „Most bizonyára megpuhul!” kiáltott a harmadik és így többen.

A legnagyobb megszégyenítést mégis az a körülmény okozta Krisztusnak, hogy római szokás szerint az ágyékruháig levetkőztették. A fájdalomtól mintegy magánkívül kiáltott fel egykor Dávid hasonló megszégyenítés után. „Ellenségeim gyönyörrel néztek és szemléltek engem”.¹ „Orcám pirulása elborít en-

¹ 18 Zsolt. 21

gem".¹ „És feltájták rám szájokat és mondák: Ehel ehel látták szemekink”.² Midőn a későbbi századokban, tiszta szűzeknek p. o. szent Ágnesnek, szent Borbálának ilyenmő megszégyenítést kellett elszenvedniök, az ég sokszor körülövezte öket csodálatos fénnel, amely mintegy láthatatlanná tette öket, mások az ijedségtől és fájdalomtól halva rogytak a földre, midőn elkezdték öket ruhájuktól megfosztani. A legtisztább Szűz legtisztább Fiának pedig fenékiig kellett kiüríteni ezt a kelyhet. Kénytelen volt eltűrni, hogy a szemtelen csöcselék öt fajtalan szemekkel megbámolja, amint ezt egy szemérmetlen ember teszi a muzeumokban. Ez a kín, amely a szégyennel teljes levelköztetésből eredt, bizonyára egész szenvedésén át egyike volt a legnagyobbaknak. Hogyan reszkedhetett és remeghetett a szégyentől és rémülettől egész testében. Mennyire kívánkozhatott a bolondruha után, amit Heródes ráadott! Csak egy volt képes ezt a fájdalmat némileg csillapítani. A számtalan ostorcsapás, mellyel testét szétmarcangolták, azok az ostorcsapások, amelyek úgy elrűtítették, hogy már alig is volt emberi ábrázata.

Lealázó volt tehát az ostorozás, azonkívül fölötte *fájdalmas*. A római ostorozás már önmagában véve borzasztó és iszonyú. Miután a szerencsétlen áldozatot kezein, lábain és nyakán oly szorosra kötötték az oszlophoz, hogy alig tudott mozdulni, előlépett hat

¹ 16. Zsolt. 43.

² 21. Zsolt. 34.

erős, izmos hóhér és párosan ütötték az elítéltet tuskés botokkal, vassal átfont szíjakkal, vékony vasláncokkal anélkül, hogy a csapások száma meg lett volna állapítva, verték oly sokáig, míg az ő és a véres játékhoz hozzászokott buja nézők kegyetlensége nem volt kielégítve. Nem ritkán bele is haltak a rabszolgák az ostromlás alatt. Jézusra nézve azonban az ostromlás különféle okokból még fájdalmasabb volt, mint másokra nézve. Mindenekelőtt Krisztus szent teste, amelyet a Szentlélek csodája által a legtisztább Szűz méhéből vett, kétségkívül sokkal nemesebb és gyengédebb és azért a bűnösök testeinél sokkal érzékenyebb volt. Azután Pilátus, hogy célját könnyebben elérje, alkalmasint keményebb megostoroztatást parancsolt. Minél fogva a kíntól megrettentek mindent, ami erejükből kitelt. Azonkívül a többi katona egyre biztatta az ostromozókat. Továbbá a hóhérok kegyetlensége abban a fokban növekedett, amint az isteni áldozatbárány türelme és szelidsége nyilvánult. Ez a rendkívüli türelem, amint durva embereknél megszokott történni, egészen őrjöngőkké tette őket. Mégis megakarták próbálni, vajjon nem sajtolhatnak-e ki belőle egy jajkiáltást. Végre Krisztus megostoroztatása és ez a főök, azért volt oly kegyetlen, mivel az Isten haragja gyuladt fel ellene. Hisz az Isten látta őt az egész világ bűneivel megterhelve. Az ostromozások és kiontott vércseppek számát illetőleg eltérők a vélemények és arra nézve inkább a jámbor személyek kinyilatkoztatásaira hivat-

koznak. Sz. Ágostonnal azt mondom: „Ha a Szentírás szavai szerint az egyes bűnösök sok ostorcsapást érdemelnek, mennyit érdemelt akkor az ártatlan Üdvözítő, ki az emberek milliárdnyi vétkét vette magára“ és most az isteni igazságosságnak teljes elégtételt akart nyújtani“.

Végre abbahagyták az ostorozást és a köteleket elvágták. A gyengeségtől és alélt-ságtól, a véryesztés következtében teljesen kimerülve az Üdvözítő a földre rogyott saját drágalátos vérében. Ha ő lett volna az az izraelita férfiú, ki a rablók kezeibe esett, talán találkozott volna egy irgalmas szamaritánus, hogy olajat és bort öntsön sebeibe. Ha ő lett volna a szegény véres fekélyekkel borított Lázár, az ebek biztonnyal könyörültek volna rajta. De ő az Isten Fia volt. És így, néhány szentatya véleménye szerint, a kínzók folytatták a vérében fekvő Üdvözítőnek ostorozását és szétmarcangolták a szent testnek azon helyeit is, melyeket előbb az ostorozó oszlop elfedett,

De hát miért fosztják meg azt ruháitól, aki az égboltozatot csillagokkal díszíti és a földet virágokkal ruházza? Miért kötözik meg oly kegyetlenül azokat a kezeket, melyek csak jótevésre nyíltak meg? Miért verik rabláncra azokat a lábakat, melyek soha el nem fáradtak az elveszett báránynak keresésében? Miért szaggatják szét oly borzasztó módon azt a szeplőtelen testet, melyet Krisztus az ő szeretetében lelkeink táplálására rendelt? De miért is nem jött valahonnan segítség?

Nem jött a földről, mely drága szent véré-
 oly mohón beitta; nem az angyalok részé-
 ről, kik mintegy egykedvűen nézték az iszonyú
 jelenetet; nem a mennyei Atyától, ki inkább
 fokozni látszott a kínozók erejét, melyet Fia
 ellenében használtak. Fontoljuk meg a kü-
 lönös okokat, amelyek Krisztust arra bírták,
 hogy ezeket az ostorcsapásokat elviselje.

II.

Először is Krisztus az ő megostoroztatása
 által eleget akart tenni a *fajtalanság* minden-
 nemű bűneiért; a pogányok, a keresztények,
 a gyermekek, a serdülő ifjúság, a házastár-
 sak, az aggok bűneiért; azokért, amelyeket
 az emberek gondolattal, kívánsággal, tekin-
 tettel, szóval és cselekedettel elkövetnek, ele-
 get akart tenni minden kor és állás bűneiért.
 Ruháitól való szégyenletes megfosztása által
 főképp azokért a bűnökért akart szenvedni,
 melyeket az emberek szemérmetlen öltözkö-
 dés által követnek el és másokat is arra
 ingerelnek. Krisztus ekkor nemcsak azokra
 az emberekre gondolt, kik mint a testi kíván-
 ság rabszolgái élnek, mint feslett életűek
 nyíltan a gonoszság útján járnak; azokra a
 könnyelmű nőkre is, kik, amint az ma-
 napság szokás, nyilvánosan, világos nappal
 annyira fogyatékos ruházatban járnak, hogy
 mindenkinek, aki lelkét szereti, szeméit fé-
 lénken a földre kell sűtnie. De nem talál-
 koznak-e minálunk, a mi vidékünkön is ka-

tholikus nők és hajadonok, főképp a jobbmódú és előkelőbb körökben, kik legalább bizonyos alkalmakkor oly öltözetben jelennek meg, amely bűnre ingerel és könnyen a bűn szülőanyja! Persze, a divattal, a ranggal szokás az ilyen botrányt kimenteni és igazolni. De ha még udvari szokás is volna, az ördögtől származik az és az ördöghöz vezet. Ilyen bűnök és botrányos szokások miatt fosztották meg Krisztust ruháitól és ostorozták meg.

Másodszor Krisztus azt akarta, hogy fogalmunk legyen a gyűlöletről, amellyel az Isten a tisztátalanság bűne iránt viseltetik. Az Isten ugyan a világ teremtése óta már sok mindenfélét tesz, hogy az embereket arról meggyőzze. Az Isten megbánta, hogy az emberi nemet teremtette és a vízözön hullámaiba temette. A sodomabelieket az égből jövő tűz által emésztette el. A fajtalan Onan hirtelen halállal mult ki. 24.000 férfiut fegyver által végeztetett ki az Ur, mivel a moabita leányokkal vétkeztek. Csaknem az egész Benjamin törzset erőszakosan kellett kiirtani, büntetésül a fajtalanság iszonyatossága miatt. Minden egyes házasságtörő férfiut, minden egyes házasságtörő asszonyt, amint azt Isten Mózesnek kijelentette (Lev. 20, 10—15.), kövezzen meg a nép, a vérfertőztető férfiu és nő égettessék meg. Aki valamely állattal bűnösen visszaél, ölessék meg. Szent Isten! Ha ezek a büntetések, melyeket a mostani, a fajtalanság bűnével kacérkodó törvényhozás nem ért meg, még érvényben volnának, hányszor volnánk

kénytelenek a város kapuja elé menni, hogy ott a házasságtörő nőt megkövezzük! De minden istenitéletnél, sőt magánál a Mózes törvényhozásnál is világosabban és érthetőbben hirdeti nekünk, mi a fajtalanság bűne Isten szemeiben, Krisztus, ki érettünk megostoroztatott.

Harmadszor az Üdvözítő szemeink elé akarta állítani azokat a borzasztó büntetéseket, melyeket az elkárhozottak teste emiatt a bűn miatt a feltámadás után a pokolban szenvedni fognak. Igaz, szent hitünk tanítja, hogy az elkárhozottak teste, mint förtelmes szörnyetegek fognak égni az örök lángokban. Hasztalan kiáltoznak majd itt ruha után, hogy mezítelenségüket elfedve, ne legyenek kénytelenek az azelőtt oly szemérmetlenül ruházott testeik rothadását, feloszlását és pusztulását mindörökre látni. De még jobban belátom ezeknek a kinoknak a nagyságát, ha Krisztus ártatlan testét nézem, amely érettünk megostoroztatott. Valóban, ha ez a zöldelő fán történik, mi lesz majd a szárazzal?!

Negyedszer az Üdvözítő a sz. vértanuk *vígasztalása és erőssége* akart lenni. Oh, már nem csodálkozhatunk többé, ha az apostolok ujjongtak és vigadtak, midőn a törvényszéktől távoztak! Hát mi történt velök? Mi volt örömük oka? Hát őket is, mint isteni Mesterüket, megostorozták. És midőn később a szent vértanukat a vadállatok széttépték, midőn vaskapcsokkal és fogókkal a húst testükről leszaggatták, midőn gyenge szűzek, hősökhez hasonlóan a máglyára lép-

tek, ki vigasztalta és erősítette őket? Senki más, mint Krisztus, ki érettünk megostoroztatott!

Krisztus végül *példaképe* akart lenni a hitvallóknak és bűnbánóknak és kérдем, ki az közülünk, aki jogosan nem tartozik ezek sorába? Ennek a be nem látható bűnbánó seregnek az élén halad a nemzetek apostola, sz. Pál. Hangosan kiáltja minden jövődő nemzedéknek: „Én sanyargatom testemet, nehogy, miután másoknak prédikáltam, magam elveszek.” Példáját követte a szentek megszámlálhatatlan serege, kik pusztá magányba, borzalmas sirüregbe, csendes zárdafalak közé huzódtak vissza és testüket folytonos böjtölés, rendkívüli és kínos vezeklések által sanyargatták. És mit kerestek ezek? Mire törekedtek? Krisztushoz akartak hasonlókká lenni, ki érettünk megostoroztatott.

Ha netán gyengéknek érezzük magunkat ilyen rendkívüli önmegtágadási cselekedetekre, akkor legalább testünkkel ne éljünk vissza soha tisztátalan cselekedetek által, öltözködjünk úgy, mint a ker. tisztesség és szemérmesség megkivánja. Gondosan kerüljük a bűnre szolgáló külső alkalmat és fékezzük érzékeinket. Tegyük meg legalább azokat a bűnbánati cselekedeteket, melyeket az Isten és az Anyaszentegyház tőlünk megkövetel, bizonyos napokon tartózkodjunk a húseledtől és ha arra kötelezve vagyunk, tartuk meg lelkiismeretesen a szigorú böjt parancsát is. Végre bűnbánó lélekkel és Krisz-

tus iránti szeretetből viseljük békével testi szenvedéseinket. Ezeknek a föltételeknek a végrehajtására szükséges erőt és kitartást pedig meritsük a Megváltó forrásaiból, az érettünk megostoroztatott Üdvözítő vérző seibeiből!

